

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Etické kodexy v praxi

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
doc. PhDr. Eduard Radvan, CSc.

Vypracoval:
Marek Wágner

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Etické kodexy v praxi“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 11. 4. 2010

.....
Marek Wágner

Poděkování

Děkuji panu doc. PhDr. Eduardu Radvanovi , CSc. za inspiraci, rady a celkové vedení bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat plk. Ing. Miroslavu Borákovi, vedoucímu předmětového oddělení kriminalistiky, psychologie a etiky Vyšší policejní školy MV v Brně za ochotu a vstřícnost při absolvování praxe a získávání podkladů pro výzkumnou část této práce.

Marek Wágner

OBSAH

Úvod	3
1. Etika a profesní etika	5
1.1 Etika	5
1.2 Profesní etika a etické kodexy	7
2. Policejní etika	11
3. Evropský kodex policejní etiky	15
3.1 Vznik a příčiny vzniku Evropského kodexu policejní etiky	15
3.2 Evropský kodex policejní etiky	17
3.3 Význam evropského kodexu policejní etiky	24
4. Etický kodex Policie České republiky	26
4.1 Vznik a příčiny vzniku Etického kodexu Policie ČR	26
4.2 Etický kodex Policie ČR	26
4.3 Význam Etického kodexu Policie ČR	31
5. Etické kodexy policejních složek v některých sousedních zemích	32
5.1 Etický kodex Bavorské policie	32
5.2 Etický kodex příslušníka policejního sboru Slovenské republiky	34
5.3 Zásady profesní etiky policisty Polské republiky	35
6. Etika v procesu resortního vzdělávání policistů	38
6.1 Etika jako součást základní odborné přípravy policistů	38
6.2 Etika jako součást celoživotního vzdělávání policistů	40
7. Praktická část	42
7.1 Struktura dotazníku	43
7.1.1 Základní část dotazníku	44
7.1.2 Část dotazníku navozující konkrétní situace	44
7.2 Charakteristika otázek navozujících konkrétní situace	46
7.3 Zpracování výsledků zkoumání	50
7.3.1 Rozbor celkových výsledků části dotazníku navozující konkrétní situace	51
7.3.2 Rozbor výsledků skupin 1 a 2 ve vztahu k základním hodnotám Etického kodexu Policie ČR	55
7.3.3 Rozbor výsledků skupin 1 a 2 ve vztahu k předpokládané závažnosti následků	58
7.3.4 Rozbor výsledků vykazujících výrazné rozdíly (10% a více) v řešení navozených situací mezi skupinami 1 a 2	61

7.3.5 Extrémní výsledky v řešení navozených situací uvnitř skupin 1 a 2	64
7.4 Závěr	66
Závěr	69
Resumé	71
Anotace	72
Seznam použité literatury	73
Odkazový a poznámkový aparát	74
Seznam příloh	76
1. Evropský kodex policejní etiky	
2. Přílohy č. 1 a č. 2 rozkazu policejního prezidenta č. 1, O profesní etice Policie České republiky ze dne 2. 1. 2009	
3. Rozkaz policejního prezidenta č. 34, O profesní etice Policie České republiky ze dne 6. 3. 2009	
4. Etický kodex Bavorské policie.	
5. Etický kodex příslušníka Policejního sboru Slovenské republiky.	
6. Zásady profesní etiky policisty Polské republiky	
7. Dotazník	
8. Analytická tabulka	

Úvod

Práce policistů je z jednoho úhlu pohledu práce jako každá jiná. Práce, která je odměňována penězi. Práce, která má svůj měsíční fond pracovní doby. Práce, kterou dělají zaměstnanci jako kteroukoli jinou práci. Z druhého úhlu pohledu je to práce bezesporu specifická a odlišná od všech ostatních. Práce výjimečná jak svoji náplní, tak i kladenými nároky.

Požadavky na tuto práci se samozřejmě promítají především do nároků na ty, kteří ji vykonávají. Když se zeptáme kteréhokoli občana na jeho představu o ideálním policistovi, dozvíme se nepřehledný soubor kladných vlastností, které můžeme ve své podstatě shrnout do obecného pojmu „ideální člověk“. Čestný, spravedlivý, odpovědný, bezúhonný, vstřícný, obětavý, nestranný, ochotný, ohleduplný, odvážný, profesionální, fyzicky zdatný, psychicky odolný, chytrý ... a mnohé další. Takový by měl být ten, kdo nad zákony dohlíží. Ten, kdo by je měl bez výjimky ctít a také prosazovat.

S málokterým povoláním lidé spojují tolik požadavků týkajících se tak širokého spektra vlastností a schopností člověka. Od nároků fyzických, přes inteligenční až po nároky psychické. Proč tomu tak vůbec je? Je to bezesporu proto, že jen takového člověka jsou lidé ochotni respektovat, ctít, poslouchat, podřídit se mu a od takového se případně nechat za své pochybení potrestat. Jen od takového, který je, nebo by mohl do jisté míry být, jejich morálním vzorem. Od takového člověka zároveň očekávají a požadují jednání v souladu se všemi etickými zásadami.

A jak to vidí sami policisté? Jejich pohled je diametrálně odlišný. Mnohdy se můžeme setkat s tvrzením: „Ale vždyť my jsme také lidé. Lidé, kteří mohou chybovat, dopustit se ... Nejsme dokonalí“. Ano, nejsou a nemohou být zcela dokonalí. Mají nejen dobré, ale i špatné vlastnosti, které se do jejich práce promítají. Stejně jako ostatní i oni ve své práci získávají znalosti a zkušenosti postupně. Stává se tedy, že chybují stejně jako kdokoli jiný v tom, co dělá.

Do jaké míry si však policisté mohou chyby dovolit a do jaké míry jim lze chyby tolerovat? Pouze do míry právě zmiňovaných znalostí a zkušeností. Co však veřejnost zjevně odmítá akceptovat, jsou chyby policistů spojované s jejich etickými prohřešky. A toho by si měli být policisté vědomi.

Kde se tedy nachází ten pomyslný průsečík mezi „ideálním člověkem“ chránícím veškeré dobro, jak je požadován zvenčí, a mezi obyčejným chybujícím člověkem, snažícím se sloužit zákonu ve prospěch společnosti, jak je prezentováno zevnitř? Jak tuto hranici stanovit tak, aby míra vah ideálních požadavků a reálných možností byly nejlépe vyváženy?

Jak proklamovat, že právě tohle jsou jedni ochotni, schopni a chtějí dát a právě to stejné mohou druzí vyžadovat, očekávat a chtít? Děje se tak například formou etického kodexu.

Není pochyb o tom, že etika by měla být nedílnou součástí každodenního života policisty a etický kodex by měl být důležitou normou, která vystihuje specifické postavení této profese a zároveň i odráží očekávání veřejnosti. Právě etika a etické kodexy v policejní práci jsou tématem této bakalářské práce.

První kapitola této práce se zabývá etikou obecně. Definuje předmět etiky jako vědy, uvádí její funkce a různé typy etik, či perspektivy, z nichž lze na etiku nazírat. Blíže se zaměřuje na profesní etiku a na etické kodexy.

Druhá kapitola je zaměřena na etiku v policejní práci a na nejdůležitější dokumenty, v nichž jsou obsaženy etické hodnoty, které by policisté měli ctít.

Další kapitola této práce je zaměřena na Evropský kodex policejní etiky jako na významný dokument mající vliv na tvorbu policejních etických norem v jednotlivých evropských zemích. Uvádí příčiny jeho vzniku, charakterizuje důležité oblasti úpravy a zabývá se jeho významem v mezinárodním měřítku.

Čtvrtá kapitola je věnována Etickému kodexu Policie České republiky, příčinám jeho vzniku, charakteristice jednotlivých ustanovení této normy a jeho významu pro práci policistů.

V páté kapitole jsou charakterizovány a srovnávány etické kodexy policejních složek Bavorska (SRN), Slovenské republiky a Polské republiky.

Poslední kapitola teoretické části této práce se zaměřuje na etiku v procesu resortního vzdělávání policistů v České republice. Na příkladu Vyšší policejní školy MV v Brně uvádí rozsah a hlavní témata výuky v oblasti policejní etiky. Dále uvádí iniciativy resortního školství MV v oblasti výuky policejní etiky v rámci celoživotního vzdělávání policistů.

Tématem praktické části této bakalářské práce je zjištění míry ztotožnění se policistů s etickými principy obsaženými v Etickém kodexu Policie České republiky a rozdílnosti tohoto ztotožnění v návaznosti na délce praxe v přímém výkonu služby. Předmětem výzkumu je etické chování policistů se zaměřením především na základní hodnoty, jak jsou proklamovány v 2. článku Etického kodexu Policie České republiky.

Závěrem jsem se pokusil o zhodnocení získaných poznatků.

1. Etika a profesní etika

1.1 Etika

Slovo „etika“ pochází z řeckého slova „éthos“, které ve spojitosti s člověkem znamená obyčej a mrav určitého společenství. Označení nauky zkoumající lidské chování z pozice dobra a zla, zavedl Aristoteles. Etikou se tedy rozumí teorie („věda“) o morálce a mravnosti, o tom jak by se měli lidé chovat.

„Etika je teorií morálky - specifické schopnosti člověka nechat se vést pouze vlastním svědomím jako jediným motivem své volby, t.j. „volit povinnost“. To ovšem předpokládá posuzovat vše objektivně existující a především záměrně chtěné z hlediska dobra a zla a možnost svobodně volit, tedy řídit se tímto posouzením.“ (1)

„Předmětem etiky jako vědy je především studium:

- mravních jevů (zvyků, tradic, názorů, citů, postojů atd.), které jsou založeny na specificky lidské schopnosti uvažovat a volit z hlediska dobra a zla a zároveň tuto schopnost bezprostředně spoluurčovat;
- výklad obsahu mravních pojmů a formulace mravních nároků (t.j. toho, „co býti má“);
- diskuse o tom, jak dosáhnout naplnění mravních povinností.“(2)

Etika má v lidské společnosti a v životě člověka několik funkcí. Radvan E. zde má na mysli především:

- **„funkci výchovnou** - je realizována buď v podobě výchovy k ctnosti (morální dokonalosti), nebo pěstováním mravní povinnosti a odpovědnosti. Má naplnit buď racionální ideál dobrého lidského života (etika ctnosti), či směřovat k tomu, abychom jednali jako rozumné a svobodné bytosti odpovědné za svou volbu i za ostatní (etika povinnosti).
- **Gnoseologickou funkci** - zprostředkovává etické poznání. Dává odpověď na otázku, jak se mám chovat, aby to bylo dobré. Výsledky tohoto poznání jsou shrnuty v etických pojmech (kategoriích) jako jsou dobro a zlo, spravedlnost a nespravedlnost, mravní povinnost a odpovědnost, statečnost, skromnost, uměřenost atd.
- **Hodnotící funkci** - spočívá buď v posuzování daného stavu a činnosti z hlediska mravních hodnot a norem, nebo v posuzování mravních nároků a povinností subjektu z pozice mravních idejí a ideálů.
- **Normativní funkci** - mravní hodnocení vychází z mravních idejí a ideálů a směřuje od etického posuzování poměrů a norem, jimiž se subjekty řídí, k jejich tvorbě.
- **Regulativní funkci** - týká se jak vztahu člověka k sobě samotnému (povinností jako je

péče o zdraví, odpovědnost za narození zdravých dětí, za rozvíjení rozumových a mravních kvalit individua atd.) a k jiným lidem (závazků k dětem, přátelům, příslušníkům opačného pohlaví, všem potřebným atd.), ba dnes i ke zvířatům a věcem, tak našeho jednání vůči sociálnímu celku, jehož jsou jednotlivci a komunity součástí. A také naší volby v nejrůznějších profesních rolích, v nichž se individua angažují. Usměňuje tedy rámec našeho chování jako dětí, manželů nebo rodičů, mužů a žen, majetných nebo nemajetných, zdravých nebo nemocných, občanů, zaměstnanců a zaměstnavatelů a také jako učitelů, lékařů, vědců, obchodníků, vojáků atd.“(3)

Etika je úzce spjata s veškerými oblastmi života člověka. Tak jak se vyvíjí lidská společnost, vyvíjí se i etika jako věda. Obecná etika neustále hledá odpovědi na stejný okruh otázek. Co je dobro? Co je zlo? Jak odlišit špatný čin od dobrého? Je dobrem pomoc druhým, nebo pomoc sobě? Jak poznat ve svém konání hranici, kterou bychom neměli překročit? Které jednání je mravné a které nikoli? Na všechny tyto otázky lze pak odpovídat z pozice přesvědčení, že morálka je (4):

- **autonomní** (etické zásady si stanoví člověk sám), nebo
- **heteronomní** (zásady a pravidla jsou chápány jako dané zvnějšku např. Vyšší inteligencí, Bohem ...).

Z jiného úhlu pohledu lze pak rozlišit etiku:

- **deskriptivní** (klade si za cíl popsat co nejpřesněji mravní jednání a hodnoty v rozmanitých kulturních podobách), nebo
- **normativní** - usiluje o to najít a analyzovat normy lidského chování. Tato etika hledá kritéria pro stanovení “morálně dobrého“ a “morálně špatného“ chování a na jejich základě formuluje určité zákazy, příkazy nebo tabu.

Nebo také etiku:

- **individuální** - zabývá se morálními otázkami jednotlivce při jeho úsilí o vlastní blaho,
- **sociální** - je zaměřená na společné, obecné dobro. Hledá univerzální lidské hodnoty,
- **profesní** - aplikuje obecná etická pravidla na poměry konkrétních oborů lidské činnosti.

V dnešní době je též pěstována etika:

- **enviromentální** (řeší vztah člověka vůči všemu „nelidskému“ (ve smyslu prostředí)),
- **etika hospodářství** (řeší etické problémy související s transformací stávajícího, nebo budováním nového ekonomického řádu v duchu principů spravedlnosti, solidarity, společenského blaha, demokracie, humanity a pod.) a pod.

1.2 Profesní etika a etické kodexy

Etika provází člověka od nepaměti. Provází ho celým jeho životem a ve všech jeho oblastech. Není proto výjimkou, že se výraznou měrou promítá i do pracovní činnosti, která je neoddělitelnou součástí individuálního života v rámci lidské společnosti. Prostřednictvím práce jsou získávány prostředky pro vlastní existenci a tím i seberealizaci. Výběr a výkon povolání je tedy pro člověka mimořádně důležitý a vyžaduje jistou odbornou přípravu. Tato odborná příprava je však mnohdy pouze jedním z předpokladů pro výkon činnosti. Některé profesní skupiny si vytvořily morální principy a normy, na jejichž dodržování kladou důraz, aby byl zachován jistý standard a dobrá pověst daného povolání. Začlenění do takových profesních skupin tedy mimo odborných znalostí a dovedností mnohdy vyžaduje i splnění, či dodržování těchto norem, které pomáhají v práci rozeznat správné od nesprávného, dobré od špatného a jednat tak, aby byla ctěna důstojnost povolání. Právě zájem na dobré pověsti, hrdost a úcta k vykonávané profesi dala vznik tomu, co dnes nazýváme profesní etikou.

O existenci profesních etik se můžeme dozvědět už ze starověkých historických pramenů. Za nejstarší profesní etiku lze oprávněně považovat etiku lékařskou v podobě Hippokratovy přísahy. Tato přísaha je skládána lékaři a obsahuje základní etické principy jejich povolání. Je připisována Hippokratovi nebo některému z jeho žáků, ale může mít i daleko starší kořeny. Dnešní text je od původního odlišný a liší se i v rámci jednotlivých zemí a dokonce i lékařských škol. Historické principy však obsahově zůstávají z větší míry zachovány dodnes.

Ve středověku lze nejvýrazněji spojit etiku s pojmem rytířství. Rytířstvo se odlišovalo od ostatních společenských vrstev mimo jiné právě svým systémem hodnot. Mezi prvními zásadami, které byly součástí mravního kodexu rytířů, bývají uváděny statečnost, loajalita, štědrost a také například i zdvořilost. Pojmem, který veškeré hodnoty spojoval, byla čest. Pod tento pojem bylo zahrnuto plnění veškerých povinností vyplývajících z postavení rytíře vůči pánovi i poddaným. S vývojem společnosti a vztahů v nich postupně přibývaly k ctnostem dříve uznávaným i další, které začaly být s osobou rytíře spojovány a byly od něj vyžadovány. Od konce 12-tého století, kdy se církvi podařilo si rytířství podmanit, přibyla další zásada - víra. Zásada od té chvíle nejdůležitější. Z rytíře se stal voják Kristův a služebník Boží. Svoji přísahou se rytíř zavazoval dodržovat zásady související s oddaností panovníkovi a zemi, jimž měl sloužit a zároveň zachovávat věrnost Bohu a církvi a to formou šíření křesťanské víry mečem. Důsledkem porušení slibu byla ztráta rytířské cti, která byla pokládána za hodnotu nejvyšší (5).

Středověk lze také spojovat s výrazným rozmachem jednotlivých řemesel. Aby v rámci společnosti mohli řemeslníci lépe uplatnit své požadavky a vyjádřit svoje postoje, sdružovali se do profesních cechů. Tato sdružení na jedné straně práva svých členů hájila, ale

na straně druhé i stanovovala a vynucovala přísné dodržování určených pravidel. Tímto způsobem byla postupně tvořena profesní etika jednotlivých povolání. Poškození dobrého jména profese mívalo za následek odnětí cechovních práv a tím pro jednotlivce i ve většině případů ekonomickou likvidaci.

Moderní doba (ve znamení vědeckotechnické revoluce) sebou přinesla mnohé změny. Bývalí řemeslníci dbající na svoji čest a pověst, sdružovaní do cechů, které nad těmito standardy dohlížely, se změnili v dělníky. Stali se z nich zaměstnanci výrobních podniků, pro které byl nejvýznamnější hodnotou a prioritou zisk. Stavovská čest, ve formě hrdoosti na příslušnost k profesi a tím i k plnění morálních povinností této profese, postupně vymizela. Nepsaná či obecně formulovaná pravidla, která byla po staletí dodržována, začaly nahrazovat normy zákonné. Právo jako takové sice z historického hlediska z etiky a morálky vyrostlo, ale jako regulátor lidského chování nemůže nikdy pojmout celou její šíři. Po určitou dobu tato absence nebyla nikterak výrazná. Pozornost byla soustředěna především na právní úpravu vztahů. Ať již se jednalo o vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, mezi podniky navzájem, nebo mezi výrobcí a spotřebiteli.

Až v první polovině 20. století, kdy se začíná věnovat zvýšená pozornost podnikatelské etice, jsou morální principy opět oživovány. Postupné znovuzrození etiky v prostředí různých profesí lze odůvodňovat skutečností, že právní normy i přes veškerou snahu nemohly a nemohou zdaleka dosáhnout úprav veškerých vztahů. Tento nedostatek může začít způsobovat konflikty mezi hodnotami, cíly a představami, které se ve společnosti vývojem vytváří. Právě hromadící se rozpory mezi očekáváním a skutečností bývají impulsem pro vytváření jiných než zákonných pravidel - pravidel odvolávajících se na morálku, dobrou pověst, čest a další obecně významné hodnoty.

Profesní etika tedy znovu postupně nachází své místo ve společenských vztazích. Jejím úkolem je ovlivnit volbu jednání subjektů. To platí zejména tam, kde jde o důvěru k profesi obecně, neboť tato důvěra je založena na důvěře k jejím subjektům - službu hodnotám vyšším, než jsou hodnoty egoistické. Jde především o službu ve veřejném zájmu, kde tyto hodnoty jsou nadřazeny hodnotám osobním.

Profesní etika plní funkci jednoho z regulátorů chování členů skupiny v souladu s hodnotami, morálními normami a etickými principy profesní skupiny. „Její cílem je zabezpečit, aby práce, kterou profesní skupina vykonává, odpovídala nárokům, které jsou na ni kladeny. Takto se zvyšuje společenská prestiž skupiny, její sebeúcta a jistoty.“ (6)

Její normy a hodnoty jsou odvozovány od obecných mravních norem a zároveň vyjadřují specifika jednotlivých profesí. Veřejnosti bývají tyto závazky prezentovány formou etických profesních kodexů. Tyto kodexy bývají především v písemné formě, ale mohou se

vyskytovat i ve formě nepsané. V obecné rovině profesní etické kodexy staví na takových ctnostech jako je tolerance, poctivost, zdvořilost, pravdomluvnost, sebeovládání, obětavost, zodpovědnost a další. V profesionální rovině jsou stěžejními pojmy především odbornost a kvalita. Jejich primárními cíly dle H. Janotové jsou (7):

- Zavázat příslušníka dané profese ke konání podle morálních norem, které se považují za součást zodpovědně vykonávané práce v oboru.
- Apelovat na profesní hrdost.
- vést ke správně chápané solidaritě, obsahující důstojnost daného povolání.

J. Dolista a R. Ježek uvádějí tyto cíle v podobě rozšířené o další oblasti, na které mají profesní kodexy výrazný vliv. (Spíše než o cíle se však jedná o souhrn funkcí, které profesní kodexy mají, nebo by mohly za jistých okolností mít. Do jisté míry se tyto cíle významově shodují s funkcemi, které dovozuje H. Janotová (8) - pozn. autora.) Profesní normy (9):

- Zlepšují vnímání dané činnosti veřejností.
- Jsou i ochranou organizace při obvinění z neetického jednání či porušení zákona. Demonstrují snahu organizace jednat v souladu s platnými a dobrými mravy.
- Zvyšují loajalitu zaměstnanců, hrdost být zaměstnancem daného sektoru a usnadňují tak získávání vysoce kvalitních pracovníků.
- Napomáhají vytvářet příznivé pracovní klima.
- Jsou důležitým předpokladem účinného vedení. Dosahování vysokého standardu v jednání řídicích pracovníků velmi pozitivně ovlivňuje ostatní zaměstnance.
- Mohou být katalyzátorem pozitivních změn.
- Napomáhají dobré a otevřené komunikaci.
- Zabraňují nadřizeným, aby po podřízených požadovali nesprávné jednání.
- Zvětšují výkonnost organizace a její odbornou úroveň.

V každém případě by měl etický kodex primárně plnit funkci regulátora chování příslušníků dané profese. Ale řídí nejen to. Měl by v něm být zahrnut i aspekt aspirační, který zohledňuje cíle, poslání a smysl dané profese a aspekt výchovný, který by měl motivovat k rozhodování v souladu s požadovanými hodnotami. Mezi těmito aspekty by měla existovat jistá vyváženost. V kodexu by měly být obsaženy normy týkající se spoluúčasti na rozhodování, podněcování spolupráce, delegování úkolů a pravomocí a například také normy týkající se předcházení konfliktu zájmů. Nelze opomenout ani oblast vzdělávání příslušníků dané profese. V některých případech může být vhodné zařazení norem formulujících určité zákazy. Ať již se mohou vztahovat například k přijímání darů, diskriminaci uvnitř organizace, nebo zneužití informací.

Problematikou vytvoření určitého modelového kodexu se zabýval rakouský etik G. Zech, který nabídl jistý vzor pro všechny profesní kodexy (10):

1. Formální základy každého etického kodexu by měly vycházet ze základní teze: Máme

konat dobro a zlu máme bránit.

2. Každý etický kodex by měl jasně rozlišovat, jaké profesní cíle jsou v souladu s obecným dobrem a to především ve vztahu k hodnotám kterými jsou:
 1. Hodnoty života
 2. Hodnoty povolání
3. V etickém kodexu by měla být vyjádřena podpora službě hodnotám života a profese a tomuto přizpůsobovány i prostředky k dosažení cílů.
4. Měla by být proklamována zásada “neškodit ostatním“.
5. V etickém kodexu by mělo dojít k určení hierarchie hodnot. Hodnoty života by měly mít jasnou přednost před hodnotami povolání.
6. V etickém kodexu by měla být upravena odpovědnost. A to nejen odpovědnost vůči nadřízeným, ale vůči celé společnosti.
7. Etický kodex by měl být jasný a srozumitelný.

Vzhledem k různorodosti profesí, ve kterých k tvorbě, nebo uplatňování profesní etiky dochází, je zřejmé, že žádný byt' sebedokonalejší text etického kodexu se nemůže stát univerzálním pro všechna povolání. Takový kodex by nedokázal vystihnout požadovaná specifika jednotlivých profesí, nedokázal by zohledňovat rozdílnost cílů či uznávaných hodnot. Právě v různorodosti kodexů lze nacházet jejich neformálnost.

Jsou etické kodexy, které vycházejí ze zákona, nebo již jinou normou upravených vztahů a jsou kodexy, které se zabývají právě oblastmi, které žádné normy neupravují. Jsou profesní etické kodexy, které byly zformulovány nedávno a naopak kodexy, které vycházejí z historických pramenů a dlouholetého praktického uplatňování. Jsou kodexy, které byly tvořeny pouze managementem organizace a na druhé straně kodexy, do jejichž tvorby a obsahu výrazně zasahovali příslušníci dané profese. Jsou kodexy, které jsou vzhledem k profesní specializaci ojedinělé a naopak ty, jež vycházejí z etických kodexů, které lze označit jako jim nadřazené. Ač různorodého charakteru, mají přesto společný výrazný znak - signalizují, že daná organizace a její příslušníci usilují o etické postupy.

2. Policejní etika

Oblastí, kterou může etický kodex upravovat, je i bezpečnost. A jedno z typických povolání, které splňuje veškerá kritéria toho, aby v rámci této profese byly upravovány vztahy nejen po stránce pracovní, ale i etické, je i práce policistů.

Policeie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor sloužící veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony (11). Jde tedy o službu veřejnému zájmu a službu zaměřenou na ochranu vyšších hodnot, než jsou specifické zájmy jednotlivců či skupin.

Subjektem, jehož se činnost policie bezprostředně dotýká, je vždy člověk. Ať je již v postavení svědka, poškozeného, podezřelého, nebo jde o osobu žádající pomoc, radu, či ochranu, vždy jde v prvé řadě o člověka a předmětem je ochrana takových hodnot jako je život, zdraví, dobro, právo, spravedlnost, svoboda, důstojnost, tolerance a další. Tedy hodnot lze říci nejvyšších, které jsou již samy o sobě s etikou úzce spjaty.

Práce policistů je fyzicky, psychicky a také morálně mimořádně náročná. Jedná se o činnost v podmínkách, kdy je mnohdy ohroženo jejich zdraví, či dokonce život. Policisté se běžně ve výkonu služby setkávají se situacemi, které mají, ať již svoji intenzitou či množstvím podnětů, negativní vliv na jejich psychickou stránku. Často bývají vystaveni morálním dilematům volby menšího zla, okolnostem, kdy právo neznamená zrovna spravedlnost a situacím, kdy na jejich rozhodnutí závisí právě to, zda „dobro“ bude upřednostněno před „zlem“. Při tom všem je jejich chování a jednání, ať již v rámci služby či v soukromém životě, neustále sledováno a hodnoceno ze strany veřejnosti.

Náročnost této profese úzce souvisí s odpovědností, kterou policista výkonem svého povolání nese. Tato profese je specifická především svými oprávněními, kterými běžní občané či příslušníci jiných profesí nedisponují. Policista z titulu výkonu své funkce disponuje různými zákonnými mechanismy, jež mu dovolují zasahovat do práv a svobod jiných občanů. Může v mezích zákona omezit osobu na její svobodě, může vyžadovat vysvětlení, prokázání totožnosti, může osobě odejmout věc, může vstoupit do obydlí či provozoven, může osobě zakázat vstup na určitá místa a další. Disponuje i oprávněním použít zbraň či donucovací prostředky, pokud to okolnosti a povaha situace vyžaduje. Tato oprávnění a jistá autonomie v rozhodování při nejrůznějších situacích činí tuto profesi výjimečnou vůči ostatním. Zmiňovaná výjimečnost tedy vyžaduje i specifické charakterové vlastnosti příslušníků profesních složek. Zasahování do práv člověka musí být vždy spojeno s vysokou mírou citlivosti na uplatňování prostředků, které jsou k tomuto používány. Etika a etické postupy jsou tedy při výkonu policejní práce v nejvyšší míře na místě.

Nelze opomenout ani skutečnost, že práce policistů se značnou měrou promítá i do jejich osobního života a naopak. Jen důsledné respektování morálních hodnot a norem nejen při výkonu povolání, ale také i v osobním životě dává předpoklad pro řádný výkon této profese. Jak uvádí Z. Herzogová „Osobní bezúhonnost, vědomé rozhodnutí dělat správnou věc i pod velkým tlakem a nalezení osobní odpovědnosti za svoje činy jsou neoddelitelnými znaky profesního chování policisty“ (12). Profesní etika se při výkonu tohoto povolání dokonale prolíná s morálkou osobnosti a hodnotami a zásadami uznávanými i v osobním životě.

Policejní etika je nástrojem, který by měl napomoci k tomu, aby byla nalezena cesta jak vykonávat policejní práci jako povolání, které se řídí nejen služebními předpisy, ale i etickými normami, hodnotami a principy. Měla by umožnit orientaci policii i jejím příslušníkům v této problematice a pomoci k vytváření vztahů porozumění mezi policií a veřejností. Policejní etika zprostředkovává určitý náhled na to, jaká by policejní práce měla být a jakými pravidly a hodnotami by se měla řídit. Jejím úkolem je nacházet odpovědi na otázky, jaké morální normy jsou v policejní práci žádoucí a proč, z čeho jejich závaznost pramení a stanovovat podmínky jejich akceptování a osvojování jako závazných vzorů chování. Ve vztahu k praxi představuje policejní etika soubor norem, které regulují chování a jednání policistů v různých situacích t.j. žádoucího chování - tedy takového, které společnost od policie očekává (13).

Podle Z. Herzogové lze klíčové hodnoty policejní profese formulovat následovně: „Žebříčky hodnot policejní profese kladou především důraz na osobní odpovědnost za chování a rozhodování ve službě, na poctivost, čestnost, spolehlivost, věrnost a respekt k ostatním živým tvorům. K nejdůležitějším hodnotám tak patří :

- **Lidský život** - lidský život a důstojnost člověka představují nejvyšší hodnoty policejní profese.
- **Respekt k občanům** - policista se chová k občanům s úctou a respektem.
- **Bezúhonnost** - je základem pro vytváření vztahů vzájemné důvěry mezi občanem a policií.
- **Zákony a ústava** - policista ctí, respektuje a dodržuje zákony.
- **Sebezdokonalování** - policista usiluje o osobní a profesionální růst.
- **Odpovědnost** - policisté jsou odpovědni sobě navzájem i občanům, kterým slouží.
- **Spolupráce** - policisté se podílejí na spolupráci a týmové práci, která jim umožňuje kombinovat rozmanité specializace, vědomosti a styly práce k dosažení společných úspěchů.
- **Řešení problémů komunity** - policie se aktivně podílí na řešení problémů komunity, ve které působí.
- **Sebehodnocení** - policisté jsou schopní, vzdělaní a humánní lidé, kteří vykonávají důležitou práci pro občany. Tato práce jim přináší uspokojení“. (14)

Tyto hodnoty by měl policista ctít ve svém profesionálním i osobním životě. Měl by dbát na jejich dodržování a jednat v souladu s nimi. Měl by tak činit nejen proto, že to je součástí profesní etiky a dobrého výkonu tohoto povolání, ale především také proto, že to od něho očekává veřejnost, které se zavázal sloužit.

V obecné rovině jsou tyto hodnoty obsaženy v celé řadě dokumentů. K nejdůležitějším z nich patří:

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (15)

Tento dokument byl otevřen k podpisu v New Yorku v prosinci roku 1966. Tehdejší Československá socialistická republika se k němu sice připojila 7. října 1968, ale vstoupil v platnost až o bezmála deset let později - v roce 1976. V uvedeném dokumentu se mimo jiné smluvní strany zavázaly k zajištění rovných práv všem osobám, které se vyskytují na jejich území a to bez ohledu na rasu, barvu, pohlaví, náboženství a politické nebo jiné smýšlení. Přijaly ustanovení o tom, že nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu. Dále se přijetím tohoto dokumentu smluvní strany zavázaly zaručit každému jednotlivci právo na svobodu a osobní bezpečnost a s osobami zbavenými osobní svobody jednat v souladu s tímto paktem.

Deklarace o policii (16)

Deklarace o policii byla přijata dne 8. května 1979 Parlamentním shromážděním Rady Evropy. V této deklaraci jsou upraveny právní i morální základy činnosti policie v demokratickém státě. Tato deklarace vymezila etické povinnosti policistů i statut policie jako organizace. Mezi povinnosti policistů zde bylo mimo jiné zařazeno odepření plnění rozkazů, které jsou v rozporu se zákonem, povinnost odmítnutí provedení úkonů omezujících osobní svobodu občana z důvodu jeho rasy, politického nebo náboženského přesvědčení, povinnost policisty nedopustit se nepřiměřeného násilí a protiprávního postupu při plnění úkolů, povinnost zachovávat mlčenlivost o důvěrných věcech, se kterými se při výkonu své činnosti seznámí, a také bezúhonnost, neúplatnost a povinnost vykonávat svoji práci důstojně.

Law Enforcement Code of Ethics (17)

Tento etický kodex přijatý 17. října 1989 na 96. výroční konferenci Mezinárodního sdružení policejních ředitelů - IACP (18) v Louisville (USA) byl vlastně rozšířením tezí přijatých IACP již v roce 1957, kde hlavními myšlenkami bylo pojetí policejní služby jako služby občanům, respektování základních lidských práv a svobod a důraz na sebeovládání policistů. Rozšiřující dokument se zaměřil především na úpravu v oblasti nestrannosti prosazování zákona, principu volného uvážení při používání prostředků v konfliktních

situacích, omezení použití síly na míru nezbytně nutnou, zajištění důvěrnosti informací získaných policistou, spolupráci v rámci policie i s jinými institucemi při prosazování veřejného pořádku a vyjádřil nutnost profesionálnosti a bezúhonnosti policistů nejen ve službě, ale i v osobním životě.

Listina základních práv a svobod (19)

Listina základních práv a svobod je součástí ústavního pořádku České republiky jako ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Jedná se o klíčový dokument, který charakterizuje vztah mezi státní mocí a občanem a definuje meze, v nichž může státní moc zasahovat do garantovaných práv a svobod.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolu č. 3, 5, 8 a 11 (20)

Tento dokument byl Radou Evropy vyhlášen 4. listopadu 1950. Českou republikou byl převzat v souvislosti s jejím vznikem dnem 1. ledna 1993. Touto úmluvou je zřizován Evropský soud pro lidská práva jako stálý úřad představující mezinárodní instituci, na kterou se mohou občané obracet z důvodu nepřiměřeného zásahu státní moci.

Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (21)

Do tohoto dokumentu byly převzaty principy z Úmluvy OSN proti mučení (1984) a Evropské úmluvy o předcházení mučení (1987). Tato úmluva v České republice vstoupila v platnost v roce 1996. Na jejím základě byl zřízen Výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Přistoupením k této úmluvě se Česká republika zavázala umožnit návštěvu jakéhokoli místa, kde se nacházejí osoby zbavené svobody veřejnou mocí.

Evropský kodex policejní etiky

Tento dokument byl přijat 19. září 2001 na 765. schůzi zplnomocněných představitelů Výboru ministrů Rady Evropy. Jeho obsahu a principům bude věnována následující kapitola.

Etický kodex Policie České republiky

Jedná se o dokument z 21. ledna 2005 který byl naposledy vydán v novém upraveném znění dne 6. března 2009. Tomuto dokumentu vzhledem k důležitosti bude věnována kapitola č. 4.

3. Evropský kodex policejní etiky

3.1 Vznik a příčiny vzniku Evropského kodexu policejní etiky

Evropa přelomu 20. a 21. století se postupně ve všech směrech transformuje do jednoho celku: Evropské unie. Není to však jednoduchý proces, protože každá ze zemí si do ní přináší stopy svého vývoje. Své národní, politické a ekonomické tradice, zájmy a vlivy. To vše se promítá do vzájemné spolupráce jak pozitivně, tak i negativně. Vzhledem k tomuto zatížení jde proto o proces postupný a sjednocování se odehrává spíše jako by v izolovaných sférách.

Integrační principy se již projevily v ekonomické oblasti vytvořením hospodářské a měnové unie. To se týká především celní unie, volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu. K sjednocení došlo v oblasti zemědělské a obchodní politiky a je budována i společná dopravní síť. Jsou vytvářeny jednotné principy sociální politiky, především v oblasti podpory zaměstnanosti a pozadu nezůstává ani oblast ochrany životního prostředí. Neustále se rozvíjí principy společného postupu v politice zahraniční a bezpečnostní.

Další sférou, ve které se tyto integrující vlivy postupně projevují, je oblast vnitra, justice a policejní spolupráce. Tato spolupráce se však týká především sladování norem a praktických postupů práce soudů a policie. Rovněž sjednocování etických principů se může jevit v tomto ohledu ze strany orgánů Evropské unie jakoby opomíjena či odsouvána do pozadí. Možná je to způsobeno tím, že aktivitu v tomto směru již dříve a dlouhodobě vyvíjela jiná evropská instituce - Rada Evropy.

Prvním evropským náznakem či snahou o ustanovení etických norem pro policii bylo v roce 1979 přijetí Deklarace o policii ze strany Parlamentního shromáždění Rady Evropy. O deset let později proběhly v zemích tehdejšího východního bloku politické změny. Tyto změny se projevily ve všech sférách veřejného života, složky policie nevyjímaje. V kontextu reformy policie se vynořila znovu otázka potřeby vytvoření společného evropského kodexu pro policii. Výborem ministrů Rady Evropy byl vytvořen Výbor expertů pro policejní etiku a problémy policie (PC-PO) pod vedením Evropského výboru pro problémy kriminality (CDPC). Mandát výboru PC-PO byl schválen na 641. zasedání Výboru ministrů v září 1998 a zněl takto (22):

„Policie má důležitou roli v systému trestního soudnictví. Na policii se vztahuje jen málo mezinárodních dohod v porovnání s jinými profesionálními skupinami patřícími do tohoto systému. V současné době řada evropských států reorganizuje policii, přičemž tato reorganizace je důležitou součástí procesu rozvíjení a upevňování demokratických idejí

a hodnot ve společnosti. Takto se policejní deontologie stala důležitým aspektem v mnohých členských státech EU.

Výbor expertů (23) musí připravit studii k policejní etice v širším pojetí při zohlednění takových otázek, jako jsou:

- role policie v demokratické společnosti a její místo v systému trestního soudnictví,
- cíle policejní činnosti v systému vlády zákona: prevence zločinnosti, odhalování zločinnosti,
- kontrola policejní činnosti,

Výbor expertů bude zkoumat také ty aspekty policejní etiky týkající se běžných situací, které vznikají v práci policie, např. při výslechu podezřelých nebo při vyšetřovacích úkonech v rámci trestního řízení, při použití síly, zneužití policejní pravomoci apod. Prozkoumá také etické aspekty řídicí činnosti u policie všeobecně a jejich začlenění do odborného studia. Přitom je třeba zohlednit rozdíly mezi policejními kodexy, kodexy profesionálního jednání a disciplinárními kodexy. Při plnění tohoto úkolu se bude Výbor řídit Evropskou úmluvou o lidských právech a Evropskou úmluvou proti mučení a nelidskému nebo ponižujícímu zacházení či trestu a také Rezolucí č. 690 (1979) Parlamentního shromáždění o prevenci zločinnosti (PC-PA) a též ostatními příslušnými nařízeními Rady Evropy. Tato práce má směřovat k vypracování zprávy a nebo k doporučení pro policejní etiku, která by mohla sloužit členským státům reformujícím policii jako návod na vypracování etických policejních kodexů“.

Výsledky činnosti výboru byly předloženy ke schválení 12. kriminologickému kolokviu, organizovanému Radou Evropy v listopadu 1999 a také v červnu 2000 na nejvyšší úrovni - na Evropské konferenci ministrů vnitra. Na žádost Parlamentního shromáždění Rady Evropy dal Výbor ministrů souhlas s předložením návrhu k posouzení. Konečný text návrhu doporučení Evropského kodexu policejní etiky byl dokončen a přijat v březnu 2001. Následně byl postoupen ke schválení Výboru ministrů na 50. plenárním zasedání Evropského výboru pro problémy kriminality (CDPC) v červnu 2001. Na 765. schůzi zplnomocněných představitelů Výboru ministrů Rady Evropy bylo doporučení dne 19. září 2001 přijato.

Výbor ministrů doporučil vládám členských států řídit se ve svém zákonodárství, praxi a při tvorbě etických kodexů chování policie zásadami, které jsou vyjádřeny v textu Evropského kodexu policejní etiky, aby dosáhly jejich progresivní implementace a co největšího rozšíření.

3.2 Evropský kodex policejní etiky

Český překlad textu Evropského kodexu policejní etiky (24) je převzat z publikace Dufkové I. a Zlámala J., *Police a profesní etika*, vydané Střední policejní školou Ministerstva vnitra v Praze v roce 2003.

Vymezení, které je uvedeno v záhlaví Evropského kodexu policejní etiky (dále jen Kodex) zohledňuje různorodost policejních systémů v evropských státech. Určenost pro „tradiční“ policejní sbory nebo složky specifikuje jeho aplikovatelnost na ty složky, které se zabývají dohledem nad zákonností a pořádkem ve společnosti, jsou v působnosti orgánů veřejné správy, mohou disponovat „silou“, či jsou jim připisována jistá zvláštní oprávnění. Tento Kodex není tedy určen pro soukromé bezpečnostní agentury, nebo „zvláštní“ policejní sbory (zpravodajské služby, vězeňské policie v některých zemích, vojenské policie a pod).

I. Cíle policie

V první části Kodexu jsou definovány základní cíle policie v demokratickém státě. Samozřejmostí je udržování veřejného pořádku a dodržování zákonů ve společnosti, odhalování kriminality a boj proti ní, což jsou stěžejní a tradiční úkoly policejních složek v každé zemi. Vyváženost mezi uvedenými cíly, z nichž lze dovozovat vůči společnosti jisté represivní úkony a opatření, zajišťují cíle, týkající se prevence kriminality a poskytování pomoci a služeb veřejnosti. Nad toto vše lze postavit cíl týkající se ochrany a respektování základních osobních práv a svobod. Toto ustanovení neukládá policii pouze právo chránit, ale stanovuje i zásady, kterými se má řídit při výkonu všech svých činností a plnění dříve uvedených cílů. Lze říci, že touto formou je vyjádřena limitovanost veškeré policejní činnosti etickými principy.

II. Právní základ policie v právním státě

Část druhá definuje postavení policie v rámci společnosti a zdůrazňuje nutnost jejího vzniku zákonnou cestou. Požadavek zákonnosti je přenesen i na veškeré policejní operace, které mají být vykonávány v souladu s národním právem a mezinárodními normami přijatými daným státem. Z tohoto můžeme dovodit nepřímý kladený důraz na respektování úmluv týkající se ochrany lidských práv a svobod, ať již vycházejících z Evropské úmluvy o lidských právech, Evropské úmluvy o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, nebo z jiných dohod. V této části je také uvedena nutnost veřejné přístupnosti legislativy upravující postavení a působnost policie a také nutnost její srozumitelnosti. Cílem je především vytvoření prostředí pro možnou kontrolu policie ze strany široké veřejnosti. Je zde také definováno postavení příslušníka policie ve společnosti. Jeho práva a povinnosti

musí být totožné s právy a povinnostmi ostatních občanů. Výjimky lze připustit pouze pro zajištění policejních činností, pokud jsou v souladu se zájmy demokratické společnosti.

III. Policie a systém trestního soudnictví

Třetí část Kodexu je zaměřena na úpravu postavení a vztahů mezi policií a soudnictvím. Je zdůrazněna nutnost jasné úpravy úloh těchto institucí a dodržování nezávislosti soudů. Vyzdvihována je nutnost vzájemné spolupráce všech orgánů činných v trestním řízení a respektování, napomáhání a uplatňování práva na právní pomoc. Poprvé v tomto Kodexu dochází také k formulaci zakazovacích ustanovení ve vztahu k policii. Tato složka nesmí plnit žádné soudní funkce, nesmí vznášet námitky proti zákonně vynesným rozsudkům nebo výnosům, ani bránit jejich vykonávání. Nesmí na sebe brát ani roli vězeňského personálu (s výjimkou mimořádných případů).

IV. Organizační struktura policie

IV. 1. Všeobecné zásady

V této kapitole jsou stanoveny všeobecné zásady, kterými by se policie jako organizace měla řídit. Cíle jsou definovány jako snaha o získání respektu, důvěry a podpory veřejnosti. Nástroji k jejich dosažení by měly být především profesionalita a osobní zodpovědnost policistů a také spolupráce s veřejností a její informovanost. Není zde opomenuta ani důležitost identifikovatelnosti policie a jejich příslušníků a nutnost kontroly nad policií ze strany nezávislých orgánů. Je zde zdůrazněna i potřeba neustálého působení policie na poli boje proti korupci a to na všech úrovních. Článek 20 v celém svém rozsahu přímo navazuje na etické cíle z první části tohoto Kodexu: *„Policie má mít účinná opatření pro zajištění profesní etiky a náležitého výkonu práce příslušníků policejního sboru, zvláště na zabezpečení respektování základních lidských práv a svobod jednotlivce, jak to ukládá především Evropská úmluva o lidských právech.“*

IV. 2. Kvalifikace, nábor a udržení pracovníků policie

Tato kapitola je zaměřena především na principy nábory příslušníků policejního sboru a na definování osobních schopností žádoucích pro výkon tohoto povolání. Základními zásadami nábory policistů by dle tohoto Kodexu měla být objektivnost, nediskriminační zásady a také důsledné prověřování kandidátů. Měla by být uplatňována politika přiměřeného výběru zástupců všech vrstev společnosti tak, aby policie odrážela strukturu celé společnosti které slouží. Příslušníci a zaměstnanci policie by měli disponovat především takovými schopnostmi jako jsou vlastní úsudek, nezaujatý postoj, zralost, cit pro spravedlnost a měli by mít i náležité komunikační, případně vedoucí a řídicí schopnosti. Měli by mít i adekvátní

přehled o společnosti, především v sociální a kulturní oblasti. Touto kapitolou je vyjádřena důležitost kladená na kvalitu a způsob výběru nových policistů, kteří by po přijetí měli reprezentovat tuto organizaci v duchu jejích etických zásad a principů. Jednoznačně je zde také vyjádřeno stanovisko, že osoby usvědčené ze závažných úmyslných trestných činů mají být z policie vyloučeny.

IV. 3. Výcvik příslušníků policie

Kapitola týkající se policejního výcviku je definována zcela v duchu principů humanismu, tolerance a profesionality. Vyzdvihovány jsou principy ochrany lidských práv, demokracie a otevřenosti vůči společnosti. Opětovně se zde objevuje odkaz na Evropskou úmluvu o lidských právech jako na normu, o kterou se Kodex v celé své šíři opírá. Důraz je kladen i na další profesní rozvoj osobnosti policisty a na oblast boje proti rasismu a xenofobii.

IV. 4. Práva příslušníků policejního sboru

Kapitola týkající se práv příslušníků policejního sboru ve svých prvních dvou člancích (čl. 31 a 32) z větší míry jen chrání policisty před diskriminací ve vztahu k ostatním občanům. Tato ustanovení se policistům snaží zajistit alespoň minimálně stejná občanská a politická práva jako mají jiní občané a připouští jejich omezení pouze z nevyhnutelnosti a opět v souladu s Evropskou úmluvou o lidských právech. Další dva články této kapitoly, i když každý z jiného důvodu, si však zaslouží výjimečné pozornosti.

Článek 33 uvádí *„Disciplinární opatření proti příslušníkům policie musí být vedeno pouze nezávislým orgánem nebo soudně.“* Dufková, I. a Zlámal J. komentují toto ustanovení takto (25): *“Disciplinární sankce vůči policistům jsou vnitřní záležitostí policie a často nejsou příliš závažné. Některá disciplinární opatření však mohou dotýcného postihnout závažně a někdy je těžké určit hranici mezi disciplinárními a trestně právními aspekty případu.“* Tento komentář si již v pouhých dvou větách obsahově protirečí. V první větě jsou disciplinární opatření vůči policistům sankčně bagatelizována a připisována do sféry vnitřních záležitostí policie a ve větě druhé je připouštěn jejich možný závažný následek. Komentář se ve svém obsahu ani následně nevěnuje zjevnému rozporu mezi ustanovením Kodexu a právní úpravou vztahů v této oblasti v rámci Policie ČR. Spokojuje se pouze s tvrzením, že úprava daná Kodexem se jeví jako vhodná pro ochranu policistů vůči svévolnému rozhodování nadřízených a že se tímto způsobem policie otevírá veřejnosti. Zákon č. 361/2003 Sb., O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, tuto oblast upravuje v hlavě IV. - Řízení o kázeňském přestupku a o jednání, které má znaky přestupku. Zde v § 186 odst. 1) je uvedeno *„Řízení o kázeňském přestupku a o jednání, které má znaky přestupku, vede služební funkcionář ústně. O ústním jednání a o důležitých úkonech v řízení vyhotovuje písemný záznam“* (26). V § 196 citovaného zákona je sice dána možnost

přezkoumání pravomocných rozhodnutí soudem, ale dané nemění nic na rozporu s Evropským kodexem policejní etiky, kde je slovem “musí“ vyjádřena povinnost vedení takového řízení nezávislým orgánem nebo soudně. O nezávislosti služebního funkcionáře lze v tomto směru pochybovat. Pokud tedy nebudeme zpochybňovat překlad tohoto článku do českého jazyka, bylo by jistě na místě se touto tematikou zabývat v odborných kruzích.

Neméně zajímavým se jeví i článek 34 této kapitoly: *„Státní orgány mají podporovat policejní sbor, který je předmětem nepodložených obvinění týkajících se jeho povinností.“* Zamyslíme-li se nad obsahem tohoto textu zjistíme, že je ve své podstatě zcela mimo oblast působnosti policie a policie jako taková nemá ani oprávnění, ani mechanismy, kterými by se uplatňování tohoto článku mohla domáhat, natož jej sama chtít dodržovat. Do tohoto článku se vlastně promítá charakter celého Kodexu. Je doporučením. I když je koncipován tak, že je prakticky využitelný pro aplikaci etických principů v rámci policie kteréhokoli státu, má vlastně charakter „doporučení“ a je prioritně adresován vládám evropských zemí. Tento kodex je ve své podstatě souborem zásad, které je nutno mít na zřeteli při formování policie jako složky demokratického státu a nebo při její reformě.

V. Směrnice pro činnost policie

V. 1. Směrnice pro činnost policie: všeobecné principy

Tato kapitola, tématicky zaměřená na všeobecné principy, si zaslouží mimořádné pozornosti. Definuje základní zásady, kterými by se policie a její příslušníci při výkonu své činnosti měli řídit, které by měli dodržovat, zohledňovat a ctít (27).

35. Policie a všechny policejní operace musí respektovat právo každého na život.

Toto ustanovení pramení z čl. 2 Evropské úmluvy o lidských právech, který zakazuje záměrné usmrcení a vyžaduje, aby právo každého na život bylo chráněno zákonem. V tomto článku v bodě 2 je uvedeno: *„Usmrcení se nepovažuje za porušení tohoto článku v případě, že je důsledkem použití síly, která nebyla větší než absolutně nezbytná:*

- a) na ochranu každé osoby před protiprávním násilím;*
- b) při zákonném zatčení nebo při zabrání v útěku osobě zákonně zadržované;*
- c) při zákonném zásahu na potlačení vzpoury nebo povstání.“*

Vymezené výjimky jsou akceptovatelné Evropským soudním dvorem pro lidská práva jako situace, kdy je možné použít sílu a tato může způsobit nezamýšlený důsledek, kterým je ztráta života.

36. Policie nemůže trestat, podněcovat nebo tolerovat žádný čin mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu, a to za žádných okolností.

V tomto článku je opět vycházeno z Evropské úmluvy o lidských právech, a to z jejího článku 3. Mučení a nelidské či ponižující zacházení či trestání je posuzováno jako absolutně nepřijatelné a policie jej nesmí nejen vykonávat nebo podněcovat, ale nesmí jej ani jakkoli tolerovat. Znamená to, že musí v každém případě učinit vše, aby danému jednání v maximální míře zabránila. Tento zákaz se přirozeně vztahuje jak na fyzické, tak i na psychické mučení.

37. Policie může použít sílu pouze tehdy, když je to nevyhnutelně nutné a pouze v míře nezbytné pro dosažení zákonného cíle.

Použití síly musí být vždy postaveno na právních základech a jako opatření může být aplikováno pouze ve výjimečných případech a také jen v nutném rozsahu.

38. Policie musí vždy prověřovat zákonnost svých plánovaných operací.

V tomto článku je vyjádřen základní požadavek, který je kladen na policii ve všech demokratických státech - jednání jen v souladu se zákonem. Policie se zákonností svého jednání musí zabývat a musí ji posuzovat před i během svých zákroků.

39. Policisté mají náležitě vykonávat rozkazy vydané nadřízenými, ale mají také povinnost odmítnout takové rozkazy, které jsou bezpochyby nezákonné, a oznámit je bez obav ze sankcí.

Policejní složky jsou vojensky organizovanými sbory. Jedním ze specifíků této profese je tedy i činnost na základě vydaných rozkazů. Tento článek ve svém úvodu konstatuje stav, který má být zachován, ale stanovuje mu takové hranice, aby mohla být zachována i osobní odpovědnost policisty za svou činnost. Nutno si povšimnout, že odmítnutí rozkazů je vázáno na rozkazy, které jsou „bepochyby nezákonné“ a s tímto odmítnutím spojuje i oznámení takových rozkazů. Tato formulace tedy zabraňuje bezdůvodnému, nebo nedostatečně opodstatněnému odepření poslušnosti.

40. Policie má vykonávat svoji úlohu spravedlivě a řídit se zejména principem nestrannosti a nediskriminačního přístupu.

Tímto článkem jsou vyjádřeny jedny ze základních požadavků společnosti na činnost policie, tedy dodržování principů nestrannosti a nediskriminace a s tím spojená spravedlnost. Každá společnost je různorodá. Jsou v ní zastoupeny občané různých sociálních vrstev, různých národností, náboženských vyznání, politických přesvědčení a podobně. V takové společnosti může policie řádně vykonávat svoji úlohu jen pokud pevně dodržuje tyto zásady.

41. Policie může zasahovat do soukromí jednotlivce pouze v případě, je-li to nezbytně nutné a pouze za účelem dosažení zákonného cíle.

Právo na soukromí je jedním ze základních lidských práv. Zahrnuje práva obsažná v Evropské úmluvě o lidských právech. Porušování těchto práv je přípustné pouze v míře nezbytně nutné a pokud je podloženo zákonem. Jen takto mohou být tato práva garantována a vyjadřována jim úcta.

42. Sběr, uchovávání a využívání osobních údajů policií musí být vykonáváno v souladu s mezinárodními principy pro ochranu údajů a musí být omezené na míru potřebnou pro výkon zákonných, legitimních a specifických cílů.

S rozvojem informačních a komunikačních technologií se soukromí člověka stává více a více zranitelným. Ochrana tohoto práva na soukromí je přímo spojena s osobními údaji o každém člověku. Aby tedy právo na soukromí mohlo být v dostatečné míře chráněno, je třeba chránit i tyto údaje. Policie při své činnosti je závislá na práci se získaným informacemi a údaji. Pomáhají jí vyhodnocovat bezpečnostní rizika, získávat spojitost mezi případy i osobami, chránit oprávněné zájmy společnosti (především ve vztahu k terorismu). Tato činnost však musí mít dány své hranice, aby údaje nemohly získávány neoprávněně, případně neoprávněně využívány. Ochrana těchto údajů tedy nepřímou chrání jedno ze základních lidských práv.

43. Policie při vykonávání svých činností má vždy na zřeteli základní práva každého jedince, jako je svoboda myšlení, svědomí, vyznání, vyjadřování, pokojného shromažďování, pohybu a pokojného užívání vlastnictví.

V tomto článku je vyjádřena důležitost dodržování i ostatních práv člověka podle Evropské úmluvy o lidských právech, která nejsou obsahem samostatných článků Kodexu.

44. Příslušník policejního sboru má konat čestně a s respektem vůči veřejnosti a obzvláště brát v úvahu situaci jednotlivců patřících ke zranitelným skupinám.

Čestnost a respekt k občanům jsou jedny z důležitých požadavků, které veřejnost na policisty klade. Na jejich dodržování je závislá důvěra společnosti. A nejen to. Součástí každé společnosti jsou skupiny, které lze z různých důvodů považovat za znevýhodněné. Společnost obecně těmto skupinám vyjadřuje podporu a snaží se o vytvoření takových podmínek, aby její jednotlivci nepociťovali diskriminaci a měli možnost plnohodnotného zapojení do společenského života. Tímto článkem je vyjadřován zájem na tom, aby i policie brala tuto skutečnost na zřetel a jednala v souladu se zájmy celé společnosti.

45. Příslušník policejního sboru má být v průběhu zákroku v postavení, které by svědčilo o jeho statutu policisty a profesionální totožnosti.

Komentář Dufkové I. a Zlámala J. dává tento článek do souvislosti s čl. 14 tohoto Kodexu, který stanoví „*Policie a její uniformovaní příslušníci musí být vždy snadno identifikovatelní.*“ Dovožuje tedy jeho význam ve vztahu k prokazování příslušnosti k policii. Pokud by se ale tento článek měl vztahovat na identifikovatelnost policisty, není zřejmé, proč zájem na jeho dodržování nebyl vyjádřen slovem „musí“ tak jako u čl. 14. Dále také není zřejmé, proč by vůbec mělo docházet ke konkretizaci zásady, která již byla obecně vyjádřena ve vztahu nejen k policistovi, tak jak je tomu zde, ale i k policii obecně v kapitole „IV.1. Všeobecné zásady“.

Vzhledem k nejasné formulaci tohoto článku se nabízí i jiný jeho výklad. Jsou zde použita slovní spojení „v průběhu zákroku v postavení“ a toto je vázáno na „má být“. Může se tedy jednat o vyjádření zájmu či požadavku na to, aby policista, který vykonává zákrok (dostává se tedy do situace, kdy zasahuje, jedná, uplatňuje zákonem mu daná oprávnění po tom, co například nedošlo k uposlechnutí výzvy - dostává se tedy do rizikové situace), kdy jedná v zájmu společnosti, disponoval i jistou ochranou ze strany společnosti - například byl v postavení veřejného činitele (ne ve všech zemích Evropy může být shodná právní úprava jako v ČR).

46. Příslušník policejního sboru má bránit všem formám korupce v rámci policie. Má informovat nadřízené a další příslušné orgány o korupci v rámci policie.

Tento článek přenáší odpovědnost za boj proti korupci i na jednotlivé příslušníky policie. Navazuje na článek 21 tohoto Kodexu. Zavazuje policisty k odmítání takových forem jednání a chování a vyslovuje i požadavek na jejich oznámení. Je tím vyjádřena důležitost zájmu na boji proti korupci v rámci policie.

V. 2. Směrnice pro činnost policie: specifické situace

V. 2. 1. Policejní vyšetřování

Tato kapitola stanovuje principy, kterými se má policie řídit a které má dodržovat a ctít v procesu vyšetřování. Zahrnutý jsou zde zásady presumpce nevin, stejně jako objektivnost, spravedlnost a odůvodněnost policejního vyšetřování. Úprava se dotýká nutnosti dodržování práv osob, jichž se vyšetřování týká, ať již jsou v jakémkoli procesním postavení. Důraz je kladen na citlivé přizpůsobení se speciálním potřebám osob, jako jsou například děti, ženy, či mladiství a také skupinám, jako jsou například různé menšiny.

V. 2. 2. Zatčení / zbavení svobody policíí

Samostatná kapitola je věnována zásadám jež je nutno uplatňovat při jednání s osobami, které byly z nejrůznějšího důvodu omezeny na svobodě. Jedná se o citelný zásah do práv člověka a proto je nutné, aby aplikace tohoto oprávnění, kterým policie disponuje, bylo využíváno v co nejvíce omezené míře a při tomto byl brán ohled především na důstojnost. Samozřejmostí by mělo být dodržování veškerých práv a zajištěna péče o tohoto člověka.

VI. Zodpovědnost a kontrola policie

Zodpovědnost vůči občanům a státu by měla být jedním ze základních principů, kterými se má policie řídit. Státem je tato složka zřizována a občanům by měla sloužit. Zodpovědnost vůči těmto subjektům, která je v této kapitole zdůrazněna, je tedy zcela na místě. Vzhledem k širokým oprávněním, kterými policie disponuje a vzhledem ke své specifické činnosti je na místě i její neustálá kontrola. Kodex v této části doporučuje rozdělení státní kontroly policie mezi legislativní, výkonnou i soudní moc. Takto by měla být zajištěna patřičná objektivita a efektivita.

VII. Výzkum a mezinárodní spolupráce

V této poslední části Kodexu je zdůrazněna nutnost podpory spolupráce v oblasti policejní etiky a problematiky lidských práv a podpora výzkumu policie. Články mají tedy opět charakter doporučení adresovaného nejen policii, ale i jiným subjektům, jako jsou členské země Rady Evropy a Rada Evropy samotná.

3.3 Význam Evropského kodexu policejní etiky

Přijetí Evropského kodexu policejní etiky se stalo první etapou procesu směřujícího k vytvoření společných norem v oblasti policie. Byl položen základ policejních etických norem. Došlo k definování profesních problémů a byla poskytnuta možnost k jejich lepšímu pochopení a ulehčení jejich řešení.

Tento kodex nutí zamyslet se nad hodnotami, které policie chrání. Pojmy jako „loajalita, čestnost, objektivita, volné uvážení a profesionalita“ by měly být všude chápány ve stejném významovém rámci prezentovaném tímto etickým kodexem. Kodex by měl pomoci zformulovat některé individuální normy chování, založené na prestiži příslušnosti k policejní organizaci, což je důležité zejména pro nové policisty, kteří by měli hned od začátku vědět, jaké jsou principy regulující jejich práci. Evropský kodex policejní etiky by měl policistům

poskytovat soubor zásad a směrnic, které se týkají celkových cílů působení policie, jejího fungování a kontroly v demokratických společnostech, kde se zachovává právní stát.

V kodexu jsou zformulována konkrétní doporučení, určují se potřeby policie a příslušná opatření na úspěšné plnění jejího poslání při prevenci a odhalování kriminality, ochrany zákonnosti a pořádku v občanské demokratické společnosti. I když je tento kodex formou doporučení adresován hlavně vládám, jsou jeho hlavní principy formulovány tak, aby se podle nich mohli řídit i ti, kteří se zabývají problematikou policie v běžném životě, bezprostředně spojeném s praxí (28).

Evropský kodex policejní etiky svým vznikem a přijetím položil základ k sjednocování principů na kterých by měly být stavěny policejní složky v jednotlivých zemích. Byla vytvořena vzorová norma upravující nejdůležitější oblasti vztahů, činností, práv a povinností v oblasti policie. Nelze se však zbavit dojmu, že etická složka je v tomto kodexu až druhořadá. Z pozadí vystupuje spíše pocit nutnosti či potřeby upravit, sjednotit (v rámci evropského regionu) některé konkrétní oblasti v činnostech policejních sborů a nejvhodnější či jediný možný způsob v dosud zcela nesjednocené Evropě, se jevil formou tohoto kodexu.

4. Etický kodex Policie České republiky

4.1 Vznik a příčiny vzniku Etického kodexu Policie ČR

Co předcházelo vzniku Etického kodexu policie v České republice? Byla to určitě potřeba ošetřit vztahy mezi policií a veřejností a stanovit jasně a jednoznačně cíle a hodnoty policie v demokratické společnosti.

Od revoluce v roce 1989 se policie postupně reformovala. Měnila se její struktura, její zaměření a měnily se i normy, které upravovaly její činnost. Jak to však u vojensky organizovaných složek bývá, tyto změny se odehrávají postupně a pozvolna. Příčin je hned několik. Je nutno upravit legislativu, je nutno přeorganizovat celý systém a je nutné změnit i chování, jednání a myšlení jedinců. Rychlé a razantní změny by mohly vyvolat destabilizaci celého resortu a ohrozit tak bezpečnost.

Policie se tedy z čistě represivní složky státu postupně transformovala do organizace, která chce sloužit veřejnosti. Nachází svou novou tvář a své nové uplatnění ve společnosti. V souvislosti s tímto procesem byla stále výrazněji pociťována absence pevné firemní kultury, především pak normy o níž by se při tvorbě této kultury bylo možno opřít.

V roce 2003 byl sestaven tým expertů, který byl pověřen vypracování návrhu Etického kodexu Policie ČR. Předlohou pro tvorbu této normy se stal etický kodex britské královské jízdni policie a také Evropský kodex policejní etiky. Návrh znění etického kodexu byl připomínkován v průběhu roku 2004 a v listopadu téhož roku pak byla předložena jeho konečná verze. K přijetí Etického kodexu Policie ČR došlo dnem 21. ledna 2005 (29).

4.2 Etický kodex Policie ČR

Dne 21. ledna 2005 byl rozkazem číslo 1 tehdejšího policejního prezidenta genpor. JUDr. Jiřího Koláře vydán ve sbírce interních aktů řízení Policejního prezidia ČR „Etický kodex Policie České republiky“. Zmiňovaný rozkaz byl dne 2. ledna 2009 zrušen a nahrazen rozkazem policejního prezidenta č. 1 - O profesní etice Policie České republiky (30). Dne 6. března 2009 byl následně vydán policejním prezidentem brig. gen. Mgr. Oldřichem Martinů rozkaz č. 34, který změnil rozkaz předešlý a vydal nové, poslední znění „Etického kodexu Policie České republiky“ (31).

Etický kodex Policie ČR (dále jen EK) je tématicky rozdělen do pěti kapitol, které se svým obsahem zabývají čtyřmi zásadními okruhy. Jsou to cíle, hodnoty, závazky Policie ČR a osobní a profesní přístup příslušníků Policie ČR.

Etický kodex Policie České republiky ve znění rozkazu policejního prezidenta č. 34/2009

Příslušníci Policie České republiky, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti a založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují následující principy, jež chtějí sdílet a dodržovat.

1. Cílem Policie České republiky je

- a) chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,*
- b) prosazovat zákonnost,*
- c) chránit práva a svobody osob,*
- d) preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji,*
- e) usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.*

Tato kapitola je zjevně inspirována Evropským kodexem policejní etiky (32). Tak jako v zmiňovaném kodexu je i v EK znatelná snaha o vyváženost cílů. Ochranu bezpečnosti a pořádku ve společnosti, stejně jako prosazování zákonnosti a potírání kriminality, lze považovat za cíle, k jejichž dosažení lze dovozovat potřebu jistých represivních opatření. Oproti tomu stojí cíle jejichž charakteristickým znakem je spolupráce, vyjádřená úsilím o podporu a důvěru, a prevence - tedy nesilové činnosti. Ochrana práv a svobod je cílem, který by měl zastřešovat veškeré činnosti policie, protože jejich ochrana je vyjadřována v zákonech a policie je k ochraně zákona zřízena a určena.

Právě nad tímto bodem c) se však lze pozastavit. Nabízí se otázka, proč při jeho tvorbě nebylo použito i slova "respektovat", tak jako je to v případě Evropského kodexu policejní etiky. Formulace: "*chránit práva a svobody osob*" sice ve své podstatě zahrnuje ochranu obecnou (tedy i vnitřní - formou respektování), ale slovem „respektovat“, by byl zdůrazněn i význam směřování ochrany dovnitř. Policie, která bývá často konfrontována s obviněními, že v nějakém ohledu práva nedodržela nebo nerespektovala, by takto mohla jednoznačně vyjádřit své postoje k této problematice.

Jistou nevyváženost lze spatřovat mezi cíly, které policie plnit musí a jsou jí uloženy zákonem formou úkolů a které lze považovat za ty, jež by plnit podle tohoto kodexu chtěla. Za takový cíl lze považovat z výše uvedených pouze jeden - *e) usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.*

Ve formulaci cílů, jak jsou výše uvedeny, lze identifikovat úkoly, které se objevují v později vydaném zákonu o Policii České republiky (33). Zde v § 2 jsou vymezeny úkoly Policie ČR a tyto se významově z velké části shodují s cíly stanovenými tímto EK.

2. Základními hodnotami Policie České republiky jsou

- a) profesionalita,*
- b) nestrannost,*
- c) odpovědnost,*
- d) ohleduplnost,*
- e) bezúhonnost.*

Také tyto hodnoty jsou stanoveny adekvátně k úkolům policie stanovených zákonem (34).

Čtyři první pojmy zahrnují i veškeré další principy, které by policie měla mít při své činnosti na paměti. Snad lze mezi nimi postrádat jen „iniciativu“. Její aspekty žádná z uvedených hodnot nezahrnuje a policii je často vytýkána právě nečinnost. Iniciativou by byl vyjádřen i zájem na řešení problémů a situací - aktivní postoj k dění ve společnosti. Tento aspekt policejní práce sice upravuje zákon (35), ale jako princip a jedna ze základních hodnot by měla být policií iniciativa uznávána.

Poslední z hodnot - „bezúhonnost“ je jako jediná, hodnotou osobnostního charakteru. Všechny dříve uvedené, ať již profesionalita, nestrannost, odpovědnost či ohleduplnost, jsou hodnoty mající vztah k činnosti, kterou policie vykonává. Práce policisty je však notnou měrou provázána i s jeho osobností a jeho soukromým životem. Je proto na místě zdůraznit uznávání i hodnot vyjadřujících tuto skutečnost. Zařazení pojmu „bezúhonnost“ se však nezdá být příliš vhodným. Vyjadřuje jen minimum z toho, jaký by měl policista po osobnostní stránce být a je upravena zákonem (36). Lze se domnívat, že pojem „čestnost“ by svým významem zastřešoval i ostatní důležité osobnostní vlastnosti a hodnoty a jevil by se tedy z tohoto pohledu jako výstižnější.

3. Závazkem Policie České republiky vůči společnosti je

- a) prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi,*

V tomto bodě je vyjádřen závazek naplňování jednoho z cílů (prosazování zákonnosti) při dodržování ohleduplnosti, jako jedné z uznávaných hodnot. Prosazování zákonů není jen v zájmu policie, je to v zájmu celé společnosti. Společnost by se tedy měla na tomto procesu adekvátní měrou podílet. V tomto bodě se policie mimo jiné zjevně zříká svého „monopolu“

nad řešením této problematiky a zavazuje se k široké spolupráci. Problematika spolupráce je upravována i zákonem (37).

- b) chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,*
- c) uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílů, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony,*
- d) při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení,*

V těchto bodech jsou definovány způsoby chování a jednání policistů v souladu s hodnotami ohleduplnosti, nestrannosti a profesionality tak, aby mohlo být dosaženo podpory a důvěry veřejnosti - tedy jednoho z cílů Policie ČR. Částečně je tato problematika upravována i zákonem (38).

Nutno se však zastavit u bodu c). Jeho formulace se nezdá příliš vhodná. Do jisté míry jako by rovnost a korektnost, či respektování kulturní a hodnotové odlišnosti menšinových skupin byla vázána pouze na situace, kdy nedochází ke střetu se zákonem. Mělo by to snad znamenat, že pokud ke střetu dojde, nemusí být tento přístup uplatňován? Takto by ale byly popírány právě zásadní hodnoty nestrannosti a ohleduplnosti. Definování pojmu "Rovný a korektní přístup" je součástí rozkazu policejního prezidenta, jímž je vydáván EK a je zde uveden v jeho příloze č. 2 (39).

- e) používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně ani ponižujícím způsobem,*
- f) nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií České republiky na osobní svobodě,*
- g) zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti,*

Body e) až g) zjevně upozorňují na etické aspekty některých oprávnění, která policie může za zákonem stanovených podmínek uplatňovat. Jedná se o oprávnění k použití donucovacích prostředků, oprávnění k omezení osobní svobody a oprávnění ke zpracování informací (40). Při aplikaci těchto oprávnění dochází k citelným zásahům do práv a svobod občanů a proto je na místě nejen jednání v souladu se zákonem, ale i s etickými principy. Takové zásahy mohou být činěny pouze v míře nezbytně nutné a jen za účelem dosažení zákonného cíle. Principy uváděné v EK jsou v obdobném znění i součástí zákona O Policii České republiky (41) a v případě bodu g) i zákona O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (42).

- h) zásadně odmítat jakékoli korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků Policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby,*
- i) zásadně se vyhybat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů.*

V těchto bodech EK je upravováno chování a jednání policistů tak, aby zavazovalo k odmítání korupce. Důraz je kladen také na prosazování této zásady u ostatních policistů a na jednání jež by mohlo být považováno za střet zájmů. Pojmy „korupční jednání“ a „střet zájmů“ jsou definovány v příloze č. 2 rozkazu policejního prezidenta, jímž je vydáván EK (30). V tomto směru je jednání policistů upravováno i zákonem (43).

4. Závazkem vůči ostatním příslušníkům Policie České republiky je

- a) usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci,*
- b) dbát, aby vztahy byly založeny na základě profesní kolegiality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání, jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků či nadřízených jsou vyloučeny,*

Partnerská a otevřená spolupráce uvnitř organizace, založená na principech kolegiality, úcty, respektu a korektního jednání, dává předpoklady pro vytváření ideálních mezilidských vztahů a tím i k iniciování zájmu na dosažení společných cílů. Tuto oblast částečně upravuje i závazný pokyn policejního prezidenta č. 181 z roku 2006 (44).

- c) netolerovat ani nekrýt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků Policie České republiky a trestnou činnost neprodleně oznámit, stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem policie České republiky.*

Nulová tolerance vůči trestné činnosti či jinému protiprávnímu jednání v řadách policie je základním předpokladem pro tvorbu důvěry veřejnosti a naplňování tezí EK. Jen za splnění tohoto požadavku lze předpokládat, že se policii podaří dosáhnout, nebo se alespoň přiblížit splnění proklamovaných cílů. Tato oblast je upravována i zákonem a interními akty řízení (45).

5. Osobním a profesionálním přístupem příslušníků Policie České republiky je

- a) nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon,*
- b) chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentovali Policii České republiky svým jednáním, vystupováním i zevnějškem.*

Jak již bylo dříve uvedeno, profesní etika se v každém jedinci při výkonu tohoto povolání dokonale prolíná s morálkou osobnosti, hodnotami a zásadami uznávanými

i v osobním životě. Je na místě, aby tuto skutečnost bral každý policista na vědomí, neboť i v době, kdy je mimo výkon služby, je reprezentantem této profese. Nevhodné chování a jednání policistů nejen ve službě, ale i v osobním životě je středem pozornosti veřejnosti a především také zájmu médií. Projevy, které jsou neslučitelné s postavením policisty pak působí nenapravitelné škody na pověsti celé organizace a ničí práci a úsilí většiny příslušníků této profese. I tato oblast je upravována především zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (46).

Každý příslušník Policie České republiky, který jedná v souladu se zákonem a Etickým kodexem Policie České republiky, si plně zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života.

4.3 Význam Etického kodexu Policie ČR

Z rozboru EK jednoznačně vyplývá, že většina oblastí, které tento kodex upravuje, je již nějakým způsobem ošetřeno zákonnými normami. Pokud tak není učiněno přímo zákonem, je úprava problematik dohledatelná ve sbírce interních aktů řízení Policie ČR. Policie jako vojensky organizovaná složka upravuje formou rozkazů, závazných a metodických pokynů všechny sféry své činnosti. Nalézt oblasti takto neupravené je snad nemožné. Proto z pohledu policisty nebylo možno a nelze od EK očekávat nějaké převratné novinky. Tento kodex se pro policisty stal souborem priorit (výběrem z již dříve stanovených a jinde upravených zásad), na které je a bude kladen důraz v oblasti chování, jednání a vystupování. Sdělil jim, kde se nacházejí hranice toho, co policie už není ochotna připustit a kde bude vůči těm, kteří to nerespektují, nekompromisní.

Policie České republiky přijetím etického kodexu dala jednoznačně najevo svůj zájem na rozvíjení firemní kultury. Dala to najevo nejen směrem dovnitř organizace, k příslušníkům policejní profese, ale i vně, k široké veřejnosti. Ani sebevětší optimista nemohl předpokládat, že aktem přijetí souboru principů a zásad se okamžitě změní veškerý přístup a vztahy. Euforie tedy nebyla a není ani dosud na místě. Přijetím Etického kodexu Policie České republiky byla pouze nakreslena pomyslná čára, která by měla stanovovat nějaký začátek. Začátek snahy o dosažení změny v oblastech, které byly etickým kodexem upraveny.

V době přijetí však EK nesklidil pouze pozitivní ohlasy. Snesla se na něj i jistá dávka kritiky. Byl kritizován pro svoji obecnost vzbuzující dojem alibismu, široké formulace převzaté z policejní legislativy, pojmovou nejednoznačnost a další. Nutno podotknout, že v mnohém nelze jinak, než s tímto souhlasit. Především proto, že jiné kodexy se dokázaly s těmito riziky vyrovnat. Příkladem může být Etický kodex Bavorské policie (47).

5. Etické kodexy policejních složek v některých sousedních zemích

Práce policie. Lze se domnívat, že pod tímto pojmem si každý představí stejné, nebo alespoň obdobné spektrum činností. Ať již se jedná o policistu v České republice, v některé ze spolkových republik Německa, na Slovensku, v Polsku, či případně v jiné z Evropských zemí, jsou úkoly které plní, nebo alespoň ty prioritní, do jisté míry totožné. Chrání majetek, životy a zdraví lidí, veřejný pořádek, dohlíží nad dodržováním zákonů, spolupůsobí při dohledu nad silničním provozem, bojuje s kriminalitou ... a další. Dalo by se tedy očekávat, že se bude potýkat se stejnými problémy, ctít stejné hodnoty a cíle a mít stejnou představu o své službě veřejnosti a jejich etických aspektech. A že tyto aspekty ve svých vlastních profesních etických kodexech vyjádří shodně. Do jisté míry je to pravdou. Ale pouze jen rámcově.

5.1 Etický kodex Bavorské policie

Etický kodex Bavorské policie je od Etického kodexu Policie ČR odlišný snad ve všech směrech. Je formulován jako prohlášení samotných policistů, nese znaky jejich spoluúčasti na tvorbě a pokud je stavěn na zákonných podkladech, tak velice citlivou a nenásilnou formou. Vyjadřuje se sice také příliš obecně, ale jednoduchým a pochopitelným způsobem, přijatelným pro veřejnost.

Jak je uvedeno v jeho záhlaví, na tvorbě se podílel široký okruh profesních příslušníků (uváděno 8000) a vyjadřuje hodnoty, motivační aspekty a cíle, na kterých se shodli. V preambuli je definována hlavní hodnota, která je považována za nedotknutelnou, hodnou úcty a ochrany ve všech ohledech - lidská důstojnost.

Vlastní úprava se pak zaměřila na několik oblastí, které charakterizují Bavorskou policii, představují její činnost a cíle směrem k veřejnosti a zároveň všem jejím příslušníkům sdělují, jaké jsou požadované vzorce chování a jaké jednání je od nich žádoucí.

Celý text kodexu je strukturován do jednotlivých kapitol, jejichž názvy vystihují nejdůležitější principy:

- Zaručujeme bezpečí lidí a pomáháme 24 hodin denně.
- Velký respekt obyvatel je pro nás důležitý.
- Do naší působnosti spadají rozmanité úlohy a požadavky.
- Jednání s lidmi na nás klade vysoké požadavky.
- Naše organizace je přehledná, vyžaduje krátké cesty a posiluje vlastní zodpovědnost jednotlivce.

- V rámci právního řádu loajálně prosazujeme politické cíle.
- Neustále se vyvíjíme tak, abychom odpovídali společenským a vlastním požadavkům.

První bod tohoto kodexu nazvaný „Zaručujeme bezpečí lidí a pomáháme 24 hodin denně“ lze charakterizovat jako rámcové sdělení:

Tohle děláme - Objektivně a profesionálně prosazujeme právo.

Takhle se chováme - Charakterizuje nás chování v souladu se zákony a korektní vystupování; jednáme lidsky.

V tomto je naše práce výjimečná - Jsme připraveni nasazovat své zdraví a životy za ostatní občany.

Další body následně vyjadřují vědomí úspěšnosti při službě veřejnosti, které pramení z vhodně vytvářených pracovních podmínek, patřičného vzdělání a osobního nasazení. Tato služba veřejnosti je vyjádřena především principy rovnosti, spolupráce, pochopení, otevřenosti a upřímnosti při dodržování zodpovědnosti za zvláštní kompetence, kterými policie disponuje. Je proklamována její nepřetržitost, dostupnost a přizpůsobování se nejen okolnostem, ale i vlastním a společenským požadavkům. Není opomenuta ani úloha nadřízených, způsob řízení organizace, opora v politicích a je zde vysloven i požadavek jasných zákonů.

V závěru kodexu je vyjádřeno vědomí neustálého vývoje profesní kultury a potřeba převádění zde uvedených tezí do každodenního běžného života.

Celý kodex působí „upřímným“ dojmem a je tvořený v tzv. „ich“ formě. Vypovídá o organizaci, jejich pracovních, činnostech, cílech a hodnotách jejich práce. Pomíjí jakékoli vyjádření ke korupci, či střetu zájmů, což znamená, že ani sami policisté, ani veřejnost tuto oblast nepovažuje za aktuální a hodnou nějaké etické úpravy. Nenechat se uplácet je samozřejmostí. Stejně tak není upravována ani problematika protiprávního jednání policistů. Zasahování do práv a svobod občanů je upraveno pouze okrajově vyjádřením: „Se svými zvláštními kompetencemi zacházíme zodpovědně.“

Je tedy zřejmé, že bavorská policie, ač plní stejné či obdobné úkoly jako ta česká, nepovažuje oproti ní některé oblasti své činnosti za hodné jakékoli úpravy. Text tohoto kodexu nepůsobí cize, odtažitě a spíše jako by vypovídal o tom, co je již běžnou praxí - hovoří v přítomném čase a neodkazuje se na budoucnost. Kodex se jeví jako vytvořený garant již standardizovaného chování, jednání a vzájemných vztahů v policii a mezi policií a veřejností.

5.2 Etický kodex příslušníka Policejního sboru Slovenské republiky

Etický kodex příslušníka Policejního sboru Slovenské republiky (48) se svým prohlášením v záhlaví staví do pozice regulátora chování a činnosti policisty a charakterizuje se jako soubor pravidel a zásad, které „by měl mít každý policista takřkajíc v krvi“. Vyjádření „by měl mít“ však nasvědčuje tomu, že to tak v současné době ještě zcela samozřejmostí není. Zde je patrný výrazný rozdíl mezi tímto kodexem a Etickým kodexem Bavorské policie, který celý hovoří v přítomném čase.

Slovenský kodex je strukturován do jedenácti článků, které upravují především chování a jednání policisty v nejrůznějších situacích. Převážně se jedná o situace netýkající se pracovních postupů. Zde je ponechána působnost v kompetencích interních aktů řízení. Tento kodex se nevyhýbá ani úpravě v rámci osobního života příslušníků tohoto sboru. V tomto ohledu však hned v prvním článku můžeme narazit na formulaci vzbuzující jistou pochybnost v možnosti uplatňování.

První článek kodexu zavazuje příslušníka Policejního sboru při výkonu služby i mimo službu jednat v souladu s Ústavou Slovenské republiky, všeobecně závaznými právními předpisy a interními akty řízení Ministerstva vnitra Slovenské republiky, jako i s Evropským kodexem policejní etiky, a respektovat lidská práva a svobody. Otázka zní, zda opravdu mohou rezortní interní akty řízení závazně upravovat jednání policisty mimo službu a zda by (snad s výjimkou tohoto etického kodexu) vůbec měly. Tímto způsobem by si přisvojovaly úlohu zákonů, což není přípustné.

V dalších člancích kodexu je upravováno chování a jednání policisty tak, aby bylo v souladu především s principy nestrannosti, korektnosti, ohleduplnosti a transparentnosti.

V oblasti osobního života policisty je kladen důraz na jeho patřičné vystupování, projev na veřejnosti a na dodržování zásad občanského soužití. Není opomenuta ani problematika kontaktů s osobami spojovanými s trestnou činností, což je považováno za nežádoucí. Za nežádoucí jsou označena i jednání policisty, při kterém by docházelo k neoprávněnému získávání výhod plynoucích z jeho postavení a profese a vykonávání obchodních aktivit v rozporu s principem nezávislosti policisty. Veřejné zájmy jsou obecně kladeny nad zájmy osobní.

V kodexu je také jednoznačně vyjádřena nulová tolerance vůči korupčnímu a neetickému jednání v řadách policie.

Z oblasti upravující pracovní činnost je zdůrazněna nutnost používání donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem, nezneužívání informací a obecné odmítání násilí.

Poslední dva články kodexu vyjadřují požadavky na činnost nadřízeného. Jeho přístup by měl především stimulovat a podporovat etické chování podřízených a respektovat dodržování etického kodexu, přičemž sám by měl být v tomto ohledu příkladem ostatním. Jednou z úloh jeho řídicí funkce by mělo být vytváření příznivého prostředí a podmínek pro vzdělávání a výkon služby podřízených.

Etický kodex příslušníka Policejního sboru SR je více podobný Etickému kodexu Policie ČR než Etickému kodexu Bavorské policie. Je zde, tak jako u kodexu českého, teprve znatelná snaha o budování firemní kultury a standardizování etických přístupů. Upravovány jsou obdobné problematiky, které upravují závazky a osobní a profesionální přístup policisty v Etickém kodexu Policie ČR. Etický kodex příslušníka Policejního sboru SR je však více zaměřen na policistu než na organizaci a na jeho chování než na pracovní postupy. Je zde znatelná nevyváženost mezi tím jaký by měl policista být a tím, jak by se měl v určitých situacích ve výkonu služby chovat. Absentuje zde jakékoli vyjádření spolupráce s veřejností a není zde ani zmiňována citlivá oblast omezování osob na svobodě.

5.3 Zásady profesní etiky policisty Polské republiky

Zásady profesní etiky polského policisty (49) jsou shrnuty v kodexu, který je členěn do dvaceti čtyř bodů. Tyto body jsou označeny jako paragrafy a již zmiňované označení dává najevo, jak je celý kodex formulován. Oproti etickému kodexu Bavorské policie, který lze označit jako prohlášení, jde v tomto případě o dokument, který nese znaky spíše zákonné normy. Tento pocit je navíc umocňován i všude přítomnými slovy „povinen“, „musí“, či „nesmí“.

První dva body tohoto etického kodexu jsou zaměřeny na obecné zásady profesní etiky polské policie. Jsou zde zmiňovány zdroje, z kterých je vycházeno (obecné hodnoty a morální normy zohledňující profesní specifiku policisty), je stanovena povinnost tyto etické zásady dodržovat a v situacích neupravených normami se řídit pravidly společenského soužití tak, aby byl policista příkladem zákonnosti.

Následující body kodexu jsou zaměřeny na úpravu obecného přístupu policisty k jeho činnosti, je zdůrazněna nutnost dodržovat lidská práva a chránit lidskou důstojnost a v neposlední řadě jsou upraveny povinnosti policisty v souvislosti s použitím střelné zbraně a donucovacích prostředků.

Z kodexu je znatelný důraz na úpravu vztahů v oblasti chování policisty vůči veřejnosti. Této problematice je věnováno pět bodů (§§6-10). Jsou zde stanoveny obecné principy, jejichž dodržování je vyžadováno. Jedná se o přívětivost, nestrannost, povinnost dodržovat zásady správného chování, osobní kultury a spořádaného vzhledu a také povinnost přizpůsobovat své chování situaci a vlastnostem osob. Zvláštní zřetel je brán na chování ve vztahu k oběti trestného činu a osobám této oběti blízkým. Zde je zdůrazňován takt, zvláštní citlivost, diskrétnost a nutnost poskytnutí veškeré možné pomoci.

Úprava vztahů v tomto kodexu nepomíjí ani oblast korupce. Je stanovena povinnost vyvarovat se tomuto jednání a bojovat proti všem jeho projevům.

Body označené jako §12 a §13 upravují povinnosti policisty v souvislosti s nakládáním s informacemi, ať již získanými v souvislosti s výkonem služby, tak s informacemi, jež by svým charakterem mohly poškodit dobré zájmy policejní služby a osob s tímto zájmy spjatými.

Podstatná část tohoto kodexu (§§ 14-21) je zaměřena na úpravu vzájemných vztahů mezi policisty. Většina těchto bodů je zaměřena na činnost nadřízeného. Jsou zde vyzdvihovány zásady správného chování, úcty k důstojnosti, tolerance a povinnost pomoci. Tato vzájemná pomoc se však netýká jen plnění služebních úkolů. Je zde výslovně zdůrazněna i povinnost vzájemné podpory při řešení osobních problémů. Jedná se o oblast vztahů, které žádný jiný z kodexů o nichž jsem se již zmínil, obsahově neupravuje. V tomto ohledu je kodex etiky polského policisty výjimečný.

V pěti bodech je zde odmítána jakákoli forma šikany, je vyzdvihována nutnost vytvářet podmínky pro dobré mezilidské vztahy, pro dobrou atmosféru na pracovišti, profesní rozvoj podřízených, dále povinnost inspirovat a motivovat k činnosti a při hodnocení zachovávat objektivitu a dbát na spravedlnost. Úprava těchto vztahů opět přechází až do osobní úrovně. V § 19 je výslovně stanoveno: “Nadřízený je povinen vyslechnout podřízeného v profesních i osobních věcech a poskytnout mu podporu nebo pomoc, při zachování diskrétnosti.“

Závěr kodexu je ve třech bodech věnován povinnostem policistů zdokonalovat se, doplňovat si vědomosti a profesní dovednosti včetně fyzické způsobilosti, dbát o společenskou prestiž policie a neakceptovat, netolerovat ani nepřezírat chování policistů porušujících zákony nebo zásady profesní etiky.

Jak již bylo uvedeno na začátku této podkapitoly, je etický kodex policisty Polské republiky charakteristický formou připomínající spíše zákonnou normu. Potřeba dodržování je vyjadřována nepřímými příkazy či zákazy. Je zde znatelná absence tvorby kodexu “ze

zdola“ - z řad policistů. Tomu také napovídá neobvyklý rozsah úpravy vztahů mezi nadřízeným a podřízenými. To v čem se jeví tento kodex výjimečným, je především jeho přesah do problematiky soukromého života policisty, vyjádřený bohužel opět „povinností“, nikoli oporou v kolegalitě, přirozeném zájmu a sociální solidaritě.

6. Etika v procesu resortního vzdělávání policistů

System policejního vzdělávání (50) je v Policii České republiky řízen Odborem vzdělávání a správy policejního školství ve spolupráci s odborem vzdělávání Ředitelství pro řízení lidských zdrojů Policejního prezidia České republiky. Je zastřešován Policejní akademií ČR - vysokou školou sloužící k dosažení bakalářského, magisterského a doktorandského vzdělání. System dále zahrnuje pět školských zařízení se statutem vyšší policejní školy. Tyto jsou umístěny v Praze, Brně, Jihlavě, Pardubicích a Holešově. (V Praze - Ruzyni je zřízeno jedno školské účelové zařízení a dále je do vzdělávacího systému ještě zahrnuto 8 školních policejních středisek a 4 výcviková střediska v oblasti služební kynologie a hipologie.)

Tato profesně zaměřená školská zařízení zajišťují vyšší a střední odborné vzdělání v celém rozsahu, nástupní odbornou přípravu a další specializační přípravu policistů k výkonu služby. Ve vzdělávání je důraz kladen na zvyšování právního vědomí, zvyšování psychické odolnosti, zkvalitňování dovedností v používání policejní techniky, zkvalitňování komunikačních dovedností a v neposlední řadě také na střeleckou a kondiční přípravu policistů. Filozofie vzdělávání policistů je stavěna na základních pilířích, kterými jsou:

- policejní práce jako služba občanům;
- tvorba nového image policistů se zaměřením na profesionalitu, motivaci a vysoký etický standard;
- kompetenční přístup ve vzdělávání;
- spoluodpovědnost policistů za odbornou připravenost k výkonu služby.

6.1 Etika jako součást základní odborné přípravy policistů

Po přijetí do služebního poměru příslušníka Policie ČR absolvují všichni nastupující policisté první část základní odborné přípravy - nástupní přípravu, v délce jednoho měsíce. Do programu této nástupní přípravy je jako jedna z důležitých oblastí zahrnuta i etika. Vzhledem ke krátkému časovému rozsahu nástupní přípravy však dochází k výraznějšímu zaměření na tuto problematiku až v druhé části kvalifikační přípravy. V základní odborné přípravě policistů, která je v současné době v délce šesti měsíců.

Při výuce je především kladen důraz na to, aby policisté pochopili a uvědomili si úlohu policie ve společnosti a rozeznali a pochopili etické aspekty, sociální pozadí a dosah policejních činností. Jsou vedeni k tomu, aby se stali vnímavější k mínění občanů a jejich požadavkům na práci policie. Měli by také pochopit společenskou nepřijatelnost korupčního jednání, jeho zdroje a mechanismy a uvědomit si, že účinná prevence má stejný význam jako

represe. Policisté se učí aplikovat pravidla chování vůči občanům tak, aby nedocházelo k újmě na osobní bezpečnosti a nebylo omezeno plnění policejních úkolů. Učí se předcházet konfliktům a tyto případně řešit. Jsou vedeni k tomu, aby se chovali vždy v souladu s právem a svými právy a povinnostmi. Otázky korupce, boje proti korupci a etický výcvik prostupují všemi výukovými předměty od práva přes službu pořádkové policie, kriminalistiku až po psychologii a policejní etiku.

Jak jsou tyto záměry a cíle naplňovány přímo v praxi bylo zjišťováno na Vyšší policejní škole MV v Brně. Zde je garantem výuky etiky předmětové oddělení „Kriminalistiky, policejní psychologie a etiky“. Etika je vyučována v rámci předmětu „Komunikace a policejní etika“, který je v půlročním studiu nastupujícího policisty zastoupen 38 vyučovacími hodinami. Etické principy jsou v různé míře zdůrazňovány v průběhu celé výuky, ale větší měrou je této oblasti věnováno 8 vyučovacích hodin.

V prvním bloku výuky je policista seznámen s úlohou policie v demokratické společnosti. Jsou mu vysvětleny základní úkoly Policie ČR a principy policejní práce jako služby občanům. Výuka je zaměřena na principy demokracie a na lidská práva obecně, stejně jako na praktický vliv těchto aspektů na výkon služby. V tomto bloku je policistům vysvětlován rozsah pojmů etika a morálka, a jejich vliv na řádný výkon povinností policisty. Dochází k profilaci toho, jak by se měl policista chovat, jak by měl vystupovat a jednat a jak ho vlastně v tomto ohledu vidí veřejnost. Jsou rozebírány důvody špatného náhledu veřejnosti na policisty a příklady nevhodného chování z praxe. Poslední část tohoto bloku je věnována „Etickému kodexu Policie ČR“. Dochází zde k rozboru cílů a hodnot a je poukazováno na návaznost na právní normy.

Další vyučovací blok je věnován profesionalitě policisty. Policisté jsou seznamováni s historií policie a četnictva na území České republiky, dochází ke srovnávání postavení a přístupů příslušníků policie v dřívějších dobách a nyní a ke srovnávání s policisty v zahraničí (především v sousedních zemích - Rakousko, Polsko). Součástí této výuky je i návštěva Vídně se zaměřením na praktickou činnost rakouských policistů. V rámci tohoto bloku výuky je probírána i problematika korupce. Jsou zmiňovány formy korupce, reakce na korupci a prevence korupčního jednání.

Třetí vyučovací blok je zaměřen na předsudky a jejich ovlivňování. Jsou uváděny předsudky obvyklé v naší společnosti a nejčastější předsudky působící ve vztazích mezi policisty a občany. Jsou zde nastíněny formy překonávání předsudků a sociálních stereotypů.

Předposledním vyučovacím blokem zaměřeným na etiku je problematika minorit v České republice. Obecně je zde rozebírán vztah k cizincům, který by měl být charakterizován především tolerancí. Jsou zde vykládány pojmy jako asimilace, integrace,

socializace a témata lidských práv ve vztahu k cizincům. Zmiňovány jsou nejpočetnější minority žijící v České republice, tedy Vietnamci, Rusové, Poláci a Ukrajinci - jejich mentalita, zvyklosti a kultura. Zvláštní pozornost je věnována nejpočetnější minoritě - Romům. Policisté jsou seznamováni s historií tohoto národa (neustálé pronásledování), je rozebíráno téma holokaustu a dochází k rozboru zkušeností s kontakty s příslušníky této menšiny. Vyzdvihovány jsou pozitivní charakteristické znaky romské společnosti - tedy soudržnost, úcta ke starším rodinným příslušníkům a vztah k dětem.

Poslední blok výuky, kde převažují etické aspekty, je věnován sociálně patologickým jevům a jejich důsledkům. Jsou zde probírána taková témata jako je extrémismus, xenofobie, drogová kriminalita, nelegální migrace, obchod s lidmi, poškozování životního prostředí, duševního vlastnictví, vandalismus, zneužívání pravomoci veřejného činitele, poškozování rovných práv mužů a žen, diskriminace politického smýšlení, nebo náboženského vyznání a další.

Z uvedeného přehledu je zřejmé, že etika hraje v přípravě policistů významnou roli. Jejich chování, jednání a přístup výrazně ovlivňuje vztah občanů a celé veřejnosti k Policii ČR a jejich příslušníkům. V současné době je však nutno konstatovat, že rozsah výuky této míře důležitosti neodpovídá. Stejný názor sdílí i sami vyučující. Zkrácením základní odborné přípravy nastupujících policistů z roku a půl na pouhý půlrok došlo k výraznému omezení prostoru pro tuto problematiku a ke zhuštění témat výuky. I přes tuto skutečnost, je však nutno podotknout, že etické aspekty jsou při výuce zdůrazňovány různou měrou ve všech vyučovaných předmětech. Etické nároky jsou kladeny i na chování a jednání při celém pobytu studenta na Vyšší policejní škole MV v Brně.

6.2 Etika jako součást celoživotního vzdělávání policistů

Těžiště práce policistů tkví především v dohledu nad dodržováním zákonů tak, aby byla ve společnosti zajištěna bezpečnost a pořádek. Neustálé změny právních norem, změny ve společnosti a vývoj nových technologií vyžaduje i adekvátní rozšiřování vědomostí a znalostí policistů. Především z těchto důvodů jsou rezortním školstvím zabezpečovány různé specializační a inovační kurzy v rámci celoživotního vzdělávání policistů.

Tyto kurzy se staly i nástrojem, jehož prostřednictvím lze rozšiřovat etické vědomí policistů. Etika jako nezbytný faktor ovlivňující práci policistů a boj proti korupci v Policii ČR byly zahrnuty do výukových programů různých kurzů, z nichž lze namátkou uvést:

SPŠ Praha - Ruzyň

Problematika korupce a korupčního jednání včetně problematiky boje proti podplácení

zahraničních veřejných činitelů byla zařazena do předmětu Operativně pátrací činnost pro pracovníky Služby kriminální policie a vyšetřování.

VPŠ MV Pardubice

Problematika korupce a korupčního jednání byla zařazena do odborných předmětů pro pracovníky Služby kriminální policie a vyšetřování.

VPŠ a SPŠ MV Praha

Problematika etiky policejní práce a boje proti korupčnímu jednání byla zařazena do předmětů Kontrolní činnost, Vyřizování podání, Právo, Psychologie a Základy policejní činnosti v rámci specializačního kurzu I. stupně pro kontrolní pracovníky Policie ČR.

Pro pracovníky na úseku kontrolních činností byla témata etických standardů, detekce korupčních situací a eliminace korupčních rizik včetně protikorupčních opatření při zadávání veřejných zakázek zařazena do předmětu Profesní etika v rámci specializačního kurzu.

SPŠ MV Jihlava

Vyučovací předmět Policejní etika a korupce je zaměřen na správné profesní jednání příslušníků dopravní policie, na právní a morální povinnosti policistů a pravidla chování vůči občanům i ostatním policistům.

žádné kurzy však nepřinesou změny samy o sobě. I přes tuto skutečnost a přes veškerou snahu organizace začlenit principy etiky do profesní činnosti, do chování a jednání policistů v běžném výkonu služby, je nejdůležitějším faktorem, který dané ovlivňuje, osobní přístup každého policisty.

Jaký tento přístup obecně u policistů je, zda je rozdílný v závislosti na délce praxe, jak jsou dodržovány a ctěny základní hodnoty proklamované v Etickém kodexu Policie ČR jsou otázky, na které by měla dát odpovědi „praktická“ část této bakalářské práce.

7. Praktická část

Tématem praktické části této bakalářské práce je zjištění míry ztotožnění se policistů s etickými principy obsaženými v Etickém kodexu Policie České republiky a rozdílnost tohoto ztotožnění v návaznosti na délce praxe v přímém výkonu služby.

Předmětem výzkumu je etické chování policistů se zaměřením především na základní hodnoty, jak jsou proklamovány v 2. článku Etického kodexu Policie České republiky. Těmito hodnotami je:

- profesionalita,
- nestrannost,
- odpovědnost,
- ohleduplnost,
- bezúhonnost.

Objektem výzkumu je schopnost policistů vyvodit důsledky z neetického chování a převzít odpovědnost za toho, kdo etické principy zjevně nectí. Tyto přístupy jsou upravovány v Etickém kodexu Policie České republiky:

- V článku 4 písm. c, kde je stanoveno:

„Závazkem vůči ostatním příslušníkům Policie České republiky je netolerovat ani nekryt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků Policie České republiky a trestnou činnost neprodleně oznámit, stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.“

- V článku 5 písm. a, kde je stanoveno:

„Osobním a profesionálním přístupem příslušníků Policie České republiky je nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon.“

Cílem tohoto výzkumu je zjištění, zda délka praxe ovlivňuje schopnost policistů nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a netolerovat jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.

Výzkumnou metodou je dotazníkové šetření.

Zkoumaným souborem se staly dvě skupiny respondentů. Policisté s dobou délky praxe do 1 roku a policisté s dobou délky praxe nad 1 rok. První skupina respondentů je tvořena posluchači Vyšší policejní školy MV v Brně a policisty s dobou délky praxe do 1 roku, sloužících na obvodních odděleních Policie ČR, Územního odboru vnější služby Brno - venkov. Druhá skupina respondentů je tvořena policisty s dobou délky praxe nad 1 rok, sloužících na obvodních odděleních Policie ČR, Územního odboru vnější služby Brno - venkov.

Výzkumná otázka je formulována takto:

Má délka praxe výrazný vliv na chování a jednání policistů v souladu s principy Etického kodexu Policie České republiky?

Stanovení hypotéz:

Hypotéza 1 - Policisté s delší dobou praxe jsou výrazně častěji ochotni převzít odpovědnost, než policisté s kratší dobou praxe.

Vycházím z předpokladu, že policista v souvislosti s délkou praxe získává i větší sebevědomí při prosazování svých názorů a větší jistotu postavení v kolektivu spolupracovníků. V případě, kdy se dostane do situace, kterou řeší kolega v rozporu s jeho vlastními názory a přesvědčením, dokáže za tohoto odpovědnost vůči jinému převzít a nechovat se přezíravě.

Výrazně častěji je pro tuto práci stanoveno jako rozdíl o 10 a více procent mezi oběma skupinami respondentů.

Hypotéza 2 - Policisté s kratší dobou praxe jsou výrazně častěji ochotni vyvodit důsledky z neetického jednání, než policisté s delší dobou praxe.

Vycházím z předpokladu, že policisté s kratší dobou praxe, vlivem převažujícího teoretického náhledu nad praktickým řešením situací, mají výraznější tendence vyvozovat důsledky z neetického chování a to především oznámením tohoto jednání nadřízenému.

Výrazně častěji je pro tuto práci stanoveno jako rozdíl o 10 a více procent mezi oběma skupinami respondentů.

7.1 Struktura dotazníku

Dotazník (51) je tvořen ze dvou částí. První část dotazníku je zdrojem základních informací o respondentovi a o jeho postoji k Etickému kodexu Policie České republiky jako celku. Druhá část je pak zaměřena na zjišťování chování policistů v navozených konkrétních situacích.

7.1.1 Základní část dotazníku

První z otázek umožňuje rozdělení respondentů do dvou základních skupin podle délky praxe. Umožňuje případné získání i druhotných informací - jak se názory policistů mění v návaznosti na délce praxe (skupiny 1-2 roky, 3-4 roky, 5 let a déle).

Skupiny byly rozděleny s ohledem na důležité okamžiky v profesní kariéře policisty. V období kolem 3. roku policista skládá "služební zkoušku", kdy mu končí zkušební doba a po jejím absolvování je s ním teprve podepsána smlouva na dobu neurčitou (do té doby má s Policií smlouvu na dobu určitou, a to právě na 3 roky). Dověšením hranice 5 let získává policista předpoklad k výkonu všech "neřídících funkcí" na obvodním oddělení policie (tedy v platových třídách 3-6 dle katalogu práce). Až po dověšení této doby se může přihlásit do výběrového řízení k zastávání funkce v nejvyšší zmiňované platové třídě (platová třída 6), kdy se zabývá převážně trestním řízením, a to nejzávažnějšími případy, které jsou v kompetenci uniformované policie.

Druhá otázka je zaměřena na zjištění, zda si vůbec respondent uvědomuje a připouští své seznámení s Etickým kodexem Policie České republiky. S tímto kodexem by měli být dle interních aktů řízení a dle formy vydání (rozkazem policejního prezidenta) seznámeni všichni policisté a existují bezesporu dokumenty, které nesou jejich podpisy svědčící o seznámení. Jde tedy o otázku, do jaké míry bylo toto seznámení učiněno (v některých případech, pouze formálně) a do jaké míry policista vůbec existenci tohoto dokumentu akceptuje.

Otázka číslo 3 zjišťuje jakým způsobem došlo u respondenta k seznámení s etickým kodexem a jeho principy. Zjišťuje nejčastější formu seznamování s Etickým kodexem Policie České republiky - jako důležité normy pro chování a jednání policistů.

Čtvrtá otázka dává možnost vyjádření postojů respondenta k Etickému kodexu Policie ČR s vědomím skutečnosti, že základní principy činnosti Policie ČR a policistů jsou již převážně upraveny zákonnými normami a interními akty řízení. Dává prostor k vyjádření názoru na potřebnost této normy jako celku.

7.1.2 Část dotazníku navozující konkrétní situace

Druhá část dotazníku je zaměřena na zjišťování přístupu policistů k řešení konkrétních situací a skládá se ze čtyř souborů otázek. Každý z těchto souborů reprezentuje jednu ze základních hodnot uvedených v Etickém kodexu Policie České republiky - ohleduplnost, bezúhonnost, nestrannost a profesionalitu. Odpovědnost, jako jediná základní hodnota

z kodexu, není v souborech otázek zastoupena, neboť vyplývá z postavení respondenta. Z jeho přístupu k řešení konkrétní situace.

Pro každou z těchto hodnot jsou zvoleny subjekty, jichž se otázky týkají:

- ohleduplnost - ve vztahu k osobě omezené policií na osobní svobodě,
- bezúhonnost - ve vztahu k jednání jiného policisty,
- nestrannost - ve vztahu k osobě bezdomovce,
- profesionalita - ve vztahu ke kterémukoli občanovi (případně k činnosti policisty).

Každý ze souborů obsahuje tři otázky. Tyto otázky navozují konkrétní situace, do nichž se policista při výkonu služby může dostat. Respondent je zde postaven do role svědka neetického jednání svého kolegy, na němž je odpovědnost za danou situaci. Tato odpovědnost je vyjádřena odpovědností za střežení osoby, za přijetí oznámení, odpovědností vyplývající z funkce velitele hlídky, velitele eskorty a podobně. Respondent tedy není přímo vázán povinnostmi v souvislosti se služebními předpisy. Je vázán osobní odpovědností za svoji morální úroveň a profesní přístup. Je pouze na něm, zda situaci bude řešit v souladu se svým přesvědčením, či ji „přehlédne“. Každá ze tří otázek všech souborů je charakteristická jinými možnými následky - od mírných až po možné ohrožení života či zdraví.

Možné odpovědi jsou formulovány tak, že respondent je v postavení, kdy:

- A. Může nepřevzít odpovědnost a nevyvodit důsledky. Neučiní tedy nic a jednání „přehlédnout“.
- B. Může nepřevzít odpovědnost, ale informováním nadřízeného ji přenést a dát tedy možnost vyvodit důsledky.
- C. Může odpovědnost převzít (napravit, zabránit), ale neinformováním nadřízeného neumožní z neetického jednání vyvodit důsledky.
- D. Může odpovědnost převzít (napravit, zabránit) a informováním nadřízeného i dát možnost vyvodit z neetického jednání důsledky.

Každá z odpovědí tedy nese dvě hodnoty informací:

1. Netolerování a nekrytí jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky - oznámení nadřízenému k vyvození důsledků.
2. Schopnost nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon - převzít tuto odpovědnost za jiného, kdo ji nesplní, a zabránit či napravit neetické jednání.

Význam odpovědí pro analýzu:

- A. Není schopen nést osobní odpovědnost a toleruje neetické jednání.
- B. Není schopen nést osobní odpovědnost, ale netoleruje neetické jednání.
- C. Je schopen nést osobní odpovědnost, ale neetické jednání toleruje.
- D. Je schopen nést osobní odpovědnost a netoleruje neetické jednání.

7.2 Charakteristika otázek navozujících konkrétní situace

Ohleduplnost

Otázka č. 5. *Zadržená osoba Vás požádala o poskytnutí vody k napití. Kolega střežící osobu Vám zakáže jí vodu předat s odůvodněním, že ji dostane „až se dozná“. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (prosazovat zákony přiměřenými prostředky, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost, nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně ani ponižujícím způsobem, nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií ČR na svobodě).

Následek případného nepřevzetí odpovědnosti lze charakterizovat jako mírný. Není zde znatelné ohrožení života či zdraví osoby.

Otázka č. 6. *Eskortujete osobu a tato Vás požádala o mírné uvolnění pout, protože jí působí bolest. Zjistíte, že pouta jsou skutečně příliš utažena, ale velitel eskorty Vám zakáže je povolit s odůvodněním, že to dotyčnému „patří“. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (prosazovat zákony přiměřenými prostředky, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost, nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně ani ponižujícím způsobem, nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií ČR na svobodě).

Následek případného nepřevzetí odpovědnosti lze charakterizovat jako střední. Daná situace působí osobě fyzickou bolest a může zde, do jisté míry, dojít i k ohrožení zdraví osoby - způsobení zranění.

Otázka č. 7. *Zadržená osoba Vás požádala o zajištění lékařského ošetření z důvodu nevolnosti. Kolega střežící osobu Vám zakáže lékaře přivolat s odůvodněním, že si dotyčný „vymýšlí“. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost, nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně ani ponižujícím způsobem, nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií ČR na svobodě).

Následek případného nepřevzetí odpovědnosti lze charakterizovat jako závažný. Nezprostředkováním lékařského vyšetření může být ohroženo zdraví osoby, případně za jistých okolností způsobena i smrt.

Bezúhonnost

***Otázka č. 8.** Policista, se kterým jste společně ve hlídce, převzal při občůzce od nálezce peněženu s finanční hotovostí 700,- Kč. Na obvodním oddělení však zaregistroval pouze převzetí peněženy bez finančních prostředků. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (chovat se důvěryhodně, chovat se bezúhonně).

Následek případného nezabránění danému jednání lze charakterizovat, vzhledem k dalším dvěma navozeným situacím, jako mírný.

***Otázka č. 9.** Policista, se kterým jste společně ve hlídce, nabídnul pachateli dopravního přestupku vyřešení této záležitosti za nižší cenu bez bloku. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (chovat se důstojně a důvěryhodně, zásadně odmítat jakékoli korupční jednání, chovat se bezúhonně).

Následek případného nezabránění danému jednání lze charakterizovat jako střední. Dochází zde jednoznačně k projevům majícím znaky korupce.

***Otázka č. 10.** Policista, se kterým jste společně ve hlídce, v rámci občůzkové činnosti navštívil osobu podezřelou z trestné činnosti a slíbil jí předat údaje o svědcích z šetřeného případu. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (chovat se důstojně a důvěryhodně, zásadně odmítat jakékoli korupční jednání, chovat se bezúhonně, zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti).

Následek případného nezabránění danému jednání lze charakterizovat jako závažný. Dochází zde jednoznačně k projevům majícím znaky korupce, navíc předáním údajů může dojít k ohrožení majetku, života či zdraví osob svědků.

Nestrannost

Otázka č. 11. *Při objížděce uvidíte u opuštěné budovy prát se mezi sebou bezdomovce. S Vámi sloužící policista se k tomu pouze vyjádří slovy, že to je „jejich způsob řešení problémů“ a je odhodlán pokračovat v jízdě. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu).

Následek případného nepřevzetí odpovědnosti lze charakterizovat, vzhledem k dalším dvěma navozeným situacím, jako mírný.

Otázka č. 12. *S Vámi sloužící policista odmítl převzít oznámení od bezdomovce o tom, že byl na nádraží napaden a zbit jinými bezdomovci. Sdělil mu „ať si to vyřeší mezi sebou“. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost, uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu).

Následek případného nepřevzetí odpovědnosti lze charakterizovat jako střední. Z dané situace lze dovodit, že došlo k protiprávnímu jednání, vlivem kterého byla způsobena jistá újma, kterou chce poškozený uplatňovat. Nepřevzetí oznámení působí osobě újmu na jejich zákonných právech.

Otázka č. 13. *Při objížděce uvidíte na chodníku bezdomovce, který je od krve. S Vámi sloužící policista to okomentuje slovy, že se „zase ožral a někde vyválel“, je odhodlán pokračovat v jízdě. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost, uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu).

Následek případného nepřevzetí odpovědnosti lze charakterizovat jako závažný. Nezjištění okolností situace a případné nezajištění lékařského ošetření může osobě způsobit újmu na zdraví, případně za jistých okolností i smrt.

Profesionalita

Otázka č. 14. *Při obchůzkové činnosti naleznete tašku ve které jsou firemní písemnosti. S Vámi sloužící policista ji zakopne do křoví se slovy, že „doklady a peníze tam stejně nejsou a byla by s tím zbytečná práce“. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (nést osobní odpovědnost za svůj profesionální výkon).

Následek případného nepřevzetí odpovědnosti lze charakterizovat, vzhledem k dalším dvěma navozeným situacím, jako mírný.

Otázka č. 15. *S Vámi sloužící policista obdržel telefonickou informaci o podomních obchodnících ve vzdálené části služebního obvodu. Vyjádřil se, že „tam nikoho posílat nebude, protože než by tam hlídka došla, byli by už stejně pryč“. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (nést osobní odpovědnost za svůj profesionální výkon, prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností).

Následek případného nepřevzetí odpovědnosti lze charakterizovat jako střední. Bez náležitého prověření není možno posoudit, zda se jedná o podomní obchodníky zabývající se legálním prodejem věcí, či o osoby, pro které je podomní prodej pouze formou krytí trestné činnosti páchané především na seniorech, tedy osobách s menší schopností se bránit.

Otázka č. 16. *S Vámi sloužící policista byl při obchůzkové činnosti upozorněn občanem na chybějící dopravní značku „Dej přednost v jízdě“ na frekventované silnici. Později se vyjádřil, že „hlásit nic nebude, protože pak by musel jistě sepisovat přestupek krádeže“. Jak se zachováte?*

Dochází zde jednoznačně k jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (nést osobní odpovědnost za svůj profesionální výkon, prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností).

Následek případného nepřevzetí odpovědnosti lze charakterizovat jako závažný. Vzhledem k povaze značky a vzhledem k frekventovanosti silnice lze předpokládat, že v důsledku chybějícího označení může na místě dojít k dopravní nehodě, jejímž následkem může být újma na zdraví, za jistých okolností i smrt.

7.3 Zpracování výsledků zkoumání

V rámci prováděného výzkumu bylo v průběhu od 29. března do 2. dubna 2010 osloveno celkem 189 respondentů. Z tohoto souboru bylo 98 posluchačů Vyšší policejní školy MV v Brně a 91 policistů sloužících na obvodních odděleních Územního odboru vnější služby Brno - venkov. Všichni respondenti vyhověli žádosti, v dotazníku vyjádřili své názory a uvedli způsob řešení navozených situací. 103 respondentů uvedlo délku praxe do 1 roku a byli zařazeni do skupiny č. 1 (dále jen skupina 1), 86 respondentů uvedlo délku praxe delší než 1 rok a byli zařazeni do 2. skupiny (dále jen skupina 2).

Tabulka č. 1 - Poměr respondentů ve skupinách 1 a 2.

	Počet	%
Skupina 1	103	54
Skupina 2	86	46

Všichni respondenti, tedy 189 (100%), shodně sdělili, že byli seznámeni s Etickým kodexem Policie České republiky.

Z celkového počtu bylo 144 respondentů seznámeno s Etickým kodexem Policie České republiky v rámci vzdělávání u Policie ČR (76%), 27 respondentů bylo seznámeno nadřízeným (14%), 16 respondentů uvedlo, že s tímto kodexem seznámili sami (9%) a 2 respondenti sdělili, že se seznámili jinak - při náborovém řízení (1%). Srovnání mezi skupinami 1 a 2 je uvedeno v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2 - Forma seznámení policistů s Etickým kodexem Policie České republiky.

%	Resortní školství	Nadřízený	Sám	Jinak
Všichni respondenti	76	14	9	1
Skupina 1	84	10	4	2
Skupina 2	66	20	14	0

Poslední z otázek základní části výzkumného dotazníku zjišťovala názor respondenta na Etický kodex Policie České republiky jako celek (při vědomí skutečnosti, že základní principy činnosti Policie ČR a policistů jsou již převážně upraveny zákonnými normami a interními akty řízení).

Tabulka č. 3 - Vyjádření názoru policistů na důležitost Etického kodexu Policie České republiky.

%	Nutný	Přínosný	Formální	Zbytečný
Všichni respondenti	16	53	27	4
Skupina 1	20	57	23	0
Skupina 2	12	47	33	8
Rozdíl skupina 1 a 2	8	10	10	8

Z tabulky č. 3 je možno vyvodit do jisté míry odlišný náhled obou skupin respondentů na Etický kodex policie České republiky jako celek. Skupina 1 označuje tento kodex častěji za nutný (o 8%) a častěji také za přínosný (o 10%). Žádný z respondentů této skupiny neoznačil Etický kodex Policie České republiky za zbytečný. Skupina 2 se k této normě staví více negativně. Třetina respondentů označila kodex za formální, což je o 10% více než ve skupině 1 a 8% respondentů dokonce za zbytečný.

Rozdíly jsou více patrné pokud dojde ke sjednocení názorů vyjadřujících pozitivní náhled (nutný, přínosný) a sjednocení názorů s negativním náhledem na tuto normu (formální, zbytečný). Častěji pozitivně hodnotí Etický kodex Policie České republiky respondenti skupiny 1. Jak je zřejmé z tabulky č. 4, rozdíl činí 18%.

Tabulka č. 4 - Vyjádření pozitivního či negativního názoru policistů na důležitost Etického kodexu Policie ČR.

%	Pozitivní názor (nutný, přínosný)	Negativní názor (formální, zbytečný)
Skupina 1	77	23
Skupina 2	59	41
Rozdíl skupina 1 a 2	18	18

7.3.1 Rozbor celkových výsledků části dotazníku navozující konkrétní situace

V rámci výzkumu bylo osloveno celkem 189 respondentů, kteří tvořili obě porovnávané skupiny. Každý z respondentů odpověděl na 12 otázek části dotazníku, které se týkaly jejich reakcí na neetické jednání. Bylo tedy zjištěno celkem 2268 odpovědí, které byly zaznamenány do analytické tabulky (52) dle přiřazení respondentů do zmiňovaných skupin (skupina 1 a skupina 2). Součtem odpovědí na otázky označené A, následně B, dále C a D byl zjištěn celkový stav a poměr těchto odpovědí v obou skupinách. Následně byla provedena analýza odpovědí ve vztahu k převzetí odpovědnosti a vyvození důsledků (oznámení neetického jednání nadřízenému), přičemž odpověď:

- A, vyjadřovala nulovou zápisnou hodnotu - policista nepřevzal odpovědnost a neumožnil vyvodit důsledky,
- B, vyjadřovala zápisnou hodnotu pouze do položky shromažďující údaje o umožnění vyvození důsledků - policista nepřevzal odpovědnost (nenapravit, nezabránil neetickému jednání), ale oznámením nadřízenému umožnil vyvodit z neetického jednání důsledky,
- C, vyjadřovala zápisnou hodnotu pouze do položky shromažďující údaje o převzetí odpovědnosti - policista převzal odpovědnost (napravit, zabránil neetickému jednání), ale věc neoznámil nadřízenému a tím neumožnil vyvození důsledků,
- D, vyjadřovala zápisnou hodnotu do položky shromažďující údaje o převzetí odpovědnosti i do položky shromažďující údaje o umožnění vyvození

důsledků - policista převzal odpovědnost (napravil, zabránil neetickému jednání) a následně i věc oznámil nadřízenému a tím umožnil vyvození důsledků.

Za daných okolností byl tedy vytvořen soubor odpovědí:

- E, vyjadřujících umožnění vyvození důsledků - součtem odpovědí B + D,
- F, vyjadřujících převzetí odpovědnosti - součtem odpovědí C a D.

Jak se tyto výsledky projeví v jednotlivých skupinách?

Skupina 1

Ve skupině 1, tvořené převážně posluchači Vyšší policejní školy MV v Brně, tedy ve skupině s délkou praxe do jednoho roku, bylo výzkumu podrobena 103 respondentů. Každý z respondentů odpověděl na 12 otázek části dotazníku, týkajících se jejich reakcí na neetické jednání. Bylo tedy zjištěno celkem 1236 odpovědí. Tyto odpovědi byly zaznamenány do analytické tabulky pod kódy A, B, C a D, z kterých byly následně vygenerovány výsledky do položek E a F.

Tabulka č. 5 - Celkové výsledky odpovědí ve skupině č. 1

	A	B	C	D	E	F
Počet	137	77	769	253	330	1022
%	11	6	62	21	27	83

Z údajů v tabulce je zřejmé, že v 11% situací by se policisté v této skupině chovali netečně a přezíravě (A). Nezabránili by neetickému jednání svého kolegy a ani by toto nenapravili. Také by věc neoznámili nadřízenému a neumožnili by z daného vyvodit důsledky a zabránit tak případně opakujícímu jednání v budoucnosti.

V 6% situací (nejnižší počet) by policisté věc řešili pouze oznámením nadřízenému (B). Takové jednání lze do jisté míry označit jako alibistické. Nepřevzali by osobně žádnou odpovědnost, nezabránili neetickému jednání ani jej nenapravili, pouze by předali nadřízenému informace k vyvození případných důsledků.

V 62% případů by policisté této skupiny "okamžitě jednali" (C). Neetickému jednání svého kolegy by zabránili, nebo by jej napravili. Tento postup by však považovali za dostačující a již by dále věc neřešili. Neoznámili by dané nadřízenému, neumožnili by tak vyvodit důsledky a zamezit tak případnému opakování neetického jednání.

Pouze v 21% případů by policisté zvolili postup, kdy by zabránili nebo ihned napravili neetické jednání svého kolegy a následně by oznámením nadřízenému umožnili vyvodit důsledky a přijmout opatření, aby opakování nežádoucího bylo zabráněno (D).

Ve skupině 1 by tedy celkem v 27% případů policisté věc oznámili nadřízenému a netolerovali ani nekryli by jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky (E). V 83% případů celkem by policisté této skupiny zabránili, nebo ihned napravili neetické jednání v jejich blízkosti a dostali by tak Etickému kodexu Policie České republiky - nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon (F).

Skupina 2

Ve skupině 2, tvořené výhradně policisty služby pořádkové policie, sloužících na obvodních odděleních Územního odboru vnější služby Brno - venkov s délkou praxe více než jeden rok, bylo výzkumu podrobena 86 respondentů. Jedná se o více než polovinu všech policistů této služby (v tomto regionu). Každý z respondentů odpověděl na 12 otázek části dotazníku, týkajících se jejich reakcí na neetické jednání. Bylo tedy zjištěno celkem 1032 odpovědi. Tyto byly zaznamenány do analytické tabulky pod kódy A, B, C a D, z kterých byly následně vygenerovány výsledky do položek E a F.

Tabulka č. 6 - Celkové výsledky odpovědí ve skupině 2

	A	B	C	D	E	F
Počet	124	92	630	186	278	816
%	12	9	61	18	27	79

Z údajů v tabulce je zřejmé, že v 12% situací by se policisté v této skupině zachovali netečně a přezíravě (A). Nezabránili by neetickému jednání svého kolegy a ani by toto nenapravili. Také by věc neoznámili nadřízenému a neumožnili by z daného vyvodit důsledky a zabránit tak případně opakujícímu jednání v budoucnosti.

V 9% situací (nejnižší počet), by policisté věc řešili pouze oznámením nadřízenému (B). Takové jednání lze do jisté míry označit jako alibistické. Nepřevzali by osobně žádnou odpovědnost, nezabránili by neetickému jednání ani jej nenapravili, pouze by předali nadřízenému informace k vyvození případných důsledků.

V 61% případů by policisté této skupiny "okamžitě jednali" (C). Neetickému jednání svého kolegy by zabránili nebo by jej napravili. Tento postup by však považovali za dostačující a již by dále věc neřešili. Neoznámili by dané nadřízenému, neumožnili by tak vyvodit důsledky a zamezit tak případnému opakování neetického jednání.

Pouze v 18% případů by policisté zvolili postup, kdy by zabránili nebo ihned napravili neetické jednání svého kolegy a následně by oznámením nadřízenému umožnili vyvodit důsledky a přijmout opatření, aby opakování nežádoucího bylo zabráněno (D).

Ve skupině 2 by tedy celkem v 27% případů policisté věc oznámili nadřízenému (E) a netolerovali ani nekryli by jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky. V 79% případů by policisté této skupiny zabránili nebo ihned napravili (F) neetické jednání v jejich blízkosti a dostáli by tak Etickému kodexu Policie České republiky - nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon.

Porovnání výsledků mezi skupinami

Shromážděné výsledky jednotlivých skupin z dotazníkového šetření byly zaznamenány a porovnány v tabulce č. 7.

Tabulka č. 7 - Porovnání výsledků odpovědí mezi skupinami respondentů 1 a 2

%	A	B	C	D	E	F
Skupina 1	11	6	62	21	27	83
Skupina 2	12	9	61	18	27	79
Rozdíl	1	3	1	3	0	4

Analýzou výsledků z tabulky č. 7 lze jednoznačně uvést, že policisté s delší dobou praxe (skupina 2) jsou ochotni převzít odpovědnost (F) při neetickém jednání svého kolegy v 79% případů, oproti 83% případů skupiny 1. Rozdíl zde tedy nečiní více než 10%, nelze jej považovat za výrazný a navíc tento, byť malý rozdíl je v opačném poměru než předpokládala hypotéza 1.

Hypotéza 1 (tedy tvrzení, že policisté s delší dobou praxe jsou výrazně častěji ochotni převzít odpovědnost, než policisté s kratší dobou praxe) byla provedeným výzkumem vyvrácena.

Obdobné analýze byly podrobeny výsledky z tabulky č. 7 pro potvrzení či vyvrácení hypotézy 2. Tedy tvrzení, že policisté s kratší dobou praxe (skupina 1) jsou výrazně častěji ochotni vyvodit důsledky z neetického jednání než policisté s delší dobou praxe (skupina 2). Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že shodně v obou skupinách by 27% navozených situací policisté věc řešili oznámením nadřízenému (E) a umožnili by tak vyvození důsledků a přijetí opatření, aby se již jednání neopakovalo. Shodný výsledek v obou skupinách tedy popírá tvrzení hypotézy 2.

Hypotéza 2 (tedy tvrzení, že policisté s kratší dobou praxe jsou výrazně častěji ochotni vyvodit důsledky z neetického jednání, než policisté s delší dobou praxe) byla provedeným výzkumem vyvrácena.

Lze tedy konstatovat, že délka praxe nemá výrazný vliv na chování a jednání policistů v souladu s principy Etického kodexu Policie České republiky.

Ikdyž byly provedeným výzkumem vyvráceny obě předpokládané hypotézy a získána odpověď na základní výzkumnou otázku, je na místě se z několika důvodů zabývat analýzou získaných údajů dále:

1. Koncepce dotazníku umožňuje porovnání odpovědí obou skupin ve vztahu k základním hodnotám uváděným v Etickém kodexu Policie České republiky (podkapitola 7.3.2).
2. Koncepce dotazníku umožňuje porovnání odpovědí obou skupin ve vztahu k předpokládané závažnosti následků neetického chování a jednání (podkapitola 7.3.3)
3. Byly získány údaje vykazující výrazné rozdíly (10% a více) v řešení navozených situacích mezi oběma skupinami (podkapitola 7.3.4).
4. Byly získány údaje vykazující znaky extrémních výsledků v souborech otázek u obou skupin (podkapitola 7.3.5).

Je tedy na místě získané informace dále zpracovat.

7.3.2 Rozbor výsledků skupin 1 a 2 ve vztahu k základním hodnotám Etického kodexu Policie České republiky

Ohleduplnost

Tabulka č. 8 - Porovnání výsledků odpovědí souboru otázek zaměřených na ohleduplnost mezi skupinami respondentů 1 a 2

%	A	B	C	D	E	F
Skupina 1	28	17	43	12	29	55
Skupina 2	22	16	50	12	28	62
Rozdíl	6	1	7	0	1	7

Soubor otázek zaměřených na první základní hodnotu Etického kodexu Policie České republiky (ohleduplnost) zahrnoval otázky s čísly 5, 6 a 7. Jejich součtem byly získány informace o způsobu řešení konkrétních situací policisty v této oblasti.

Zatímco neohleduplné jednání by v téměř shodném procentu případů oznámili (E) respondenti obou skupin (28 a 29 procent), v oblasti převzetí odpovědnosti (F) za toto jednání se již významnější rozdíl projevil. Policisté s kratší dobou délky praxe (skupina 1) by tomu jednání zabránili méně často, než policisté s praxí nad 1 rok (skupina 2). Rozdíl mezi oběma skupinami tak činí 7%.

Rozdíl mezi oběma skupinami je patrný i v počtu situací, kdy by se policisté chovali k neohleduplnému jednání „netečně a přezíravě“ (A). Policisté s kratší délkou praxe (skupina 1) by se takto zachovali o 6% častěji než policisté s dobou praxe nad jeden rok (skupina 2).

Bezúhonnost

Tabulka č. 9 - Porovnání výsledků odpovědí souboru otázek zaměřených na bezúhonnost mezi skupinami respondentů 1 a 2

%	A	B	C	D	E	F
Skupina 1	3	5	49	43	48	92
Skupina 2	8	7	47	38	46	85
Rozdíl	5	2	2	5	2	7

Soubor otázek zaměřených na druhou základní hodnotu Etického kodexu Policie České republiky (bezúhonnost) zahrnoval otázky s čísly 8, 9 a 10. Jejich součtem byly získány informace o způsobu řešení konkrétních situací policisty v této oblasti.

Reakce oznámit (E) jednání mající (do jisté míry) znaky některého trestného činu, přestupku či dokonce korupčního jednání byla u obou skupin téměř shodná (rozdíl 2%). V zabránění tomuto jednání (F) se již jistý významnější rozdíl projevil (7%). Policisté s kratší dobou délky praxe (skupina 1) by tomu jednání zabránili častěji než policisté s praxí nad 1 rok (skupina 2). I při tomto rozdílu lze však konstatovat, že míra tolerance mezi policisty vůči tomuto jednání je minimální. Zabránili by mu v 92% případů policisté skupiny 1 a v 85% policisté ze skupiny 2. Pouze ve 3% případů u respondentů skupiny 1 a v 8% případů u respondentů skupiny 2 by se projevila netečnost a přezíravost (A) k tomuto jednání.

Významnější rozdíly ve způsobu řešení navozených situací nebyly mezi skupinami zjištěny. Byly zaregistrovány do hranice 5% včetně (tabulka č. 9).

Nestrannost

Tabulka č. 10 - Porovnání výsledků odpovědí souboru otázek zaměřených na nestrannost mezi skupinami respondentů 1 a 2

%	A	B	C	D	E	F
Skupina 1	7	1	83	9	10	92
Skupina 2	10	7	74	9	16	83
Rozdíl	3	6	9	0	6	9

Soubor otázek zaměřených na třetí základní hodnotu Etického kodexu Policie České republiky (neutrannost) zahrnoval otázky s čísly 11, 12 a 13. Jejich součtem byly získány informace o způsobu řešení konkrétních situací policisty v této oblasti.

V souboru otázek řešících problematiku neutrannosti se již mezi názory obou skupiny projeví významnější rozdíly. V některých oblastech se dokonce přiblížily hranici rozdílnosti, která je v rámci této práce označena za „výraznou“ (10% a více).

Jednání, které by v mezích situací navozených dotazníkem nebylo považováno za nestranné, by oznámili (E) v 6% případů častěji policisté s delší dobou praxe (skupina 2). Oproti tomuto by však policisté s kratší dobou praxe o 9% častěji v takových situacích zasáhli a tomuto jednání zabránili nebo je napravili (F).

Netečně a přezíravě (A) by se k takovému jednání postavili policisté ze skupiny 1 jen v 7% případů a policisté ze skupiny 2 v 10% případů. Rozdíl tedy činí nevýrazná 3%.

Profesionalita

Tabulka č. 11 - Porovnání výsledků odpovědí souboru otázek zaměřených na profesionalitu mezi skupinami respondentů 1 a 2

%	A	B	C	D	E	F
Skupina 1	7	2	74	17	19	92
Skupina 2	9	6	74	12	18	86
Rozdíl	2	4	0	5	1	6

Soubor otázek zaměřených na čtvrtou základní hodnotu Etického kodexu Policie České republiky (profesionalitu) zahrnoval otázky s čísly 14, 15 a 16. Jejich součtem byly získány informace o způsobu řešení konkrétních situací policisty v této oblasti.

Zatímco neprofesionální jednání by v téměř shodném procentu případů oznámili (E) respondenti obou skupin (19 a 18 procent), v oblasti převzetí odpovědnosti (F) za toto jednání se již významnější rozdíl projevil. Policisté s kratší dobou délky praxe (skupina 1) by tomuto jednání zabránili častěji než policisté s praxí nad 1 rok (skupina 2). Rozdíl mezi oběma skupinami tak činí 6%.

Významnější rozdíly ve způsobu řešení navozených situací nebyly mezi skupinami zjištěny. Byly zaregistrovány do hranice 5% včetně (tabulka č. 10).

Shrnutí: Charakteristika skupin dle výsledků v oblastech základních hodnot Etického kodexu Policie České republiky (tabulky č. 8-11)

Skupina 1 - posluchači Vyšší policejní školy MV v Brně a policisté obvodních oddělení Územního odboru vnější služby Brno - venkov s praxí do 1 roku:

- o 6% častěji by byli neteční a přezíraví k neohleduplnému jednání,
- o 7% častěji by zabránili jednání kolegy mající znaky trestného činu, přestupku, nebo korupčního jednání,
- o 9% častěji by zabránili jednání, které by nebylo považováno za nestranné,
- o 6 % častěji by zabránili neprofesionálnímu jednání svého kolegy,

- nejčastěji, v 92% případů shodně, by zabránili neetickému jednání v oblastech bezúhonnosti, nestrannosti a profesionality,
- nejméně často, v 55% případů, by zabránili neohleduplnému jednání,
- nejčastěji, v 48% případů, by oznámili neetické jednání v oblasti bezúhonnosti,
- nejméně často, pouze v 10% případů by oznámili neetické jednání v oblasti nestrannosti,
- nejčastěji, v 28% případů, by se netečně a přezíravě chovali k neetickému jednání v oblasti ohleduplnosti,
- nejčastěji, v 48% případů, by zabránili a současně oznámili neetické jednání v oblasti bezúhonnosti.

Skupina 2 - policisté obvodních oddělení Územního odboru vnější služby Brno - venkov s praxí více než 1 rok:

- o 7% častěji by zabránili neohleduplnému jednání,
- o 5% častěji by byli neteční a přezíraví k jednání kolegy mající znaky trestného činu, přestupku, nebo korupčního jednání,
- o 6% častěji by oznámili jednání, které by nebylo považováno za nestranné,
- nejčastěji, v 86% případů, by zabránili neetickému jednání v oblasti profesionality,
- nejméně často, v 62% případů, by zabránili neohleduplnému jednání,
- nejčastěji, v 46% případů, by oznámili neetické jednání v oblasti bezúhonnosti,
- nejméně často, pouze v 16% případů by oznámili neetické jednání v oblasti nestrannosti,
- nejčastěji, v 22% případů, by se netečně a přezíravě chovali k neetickému jednání v oblasti ohleduplnosti,
- nejčastěji, v 38% případů, by zabránili a současně oznámili neetické jednání v oblasti bezúhonnosti.

7.3.3 Rozbor výsledků skupin 1 a 2 ve vztahu k předpokládané závažnosti následků

Vzhledem ke skutečnosti, že v této podkapitole je dááno do souvislostí řešení situací navozených dotazníkem a předpokládané možné následky, je na místě zohledňovat především hodnoty, které ukazují na míru zabránění těmto následkům (F).

Mírný následek

Tabulka č. 12 - Porovnání výsledků odpovědí souboru otázek s předpokládaným mírným následkem mezi skupinami respondentů 1 a 2

%	A	B	C	D	E	F
Skupina 1	11	7	70	12	18	83
Skupina 2	13	8	64	15	23	79
Rozdíl	2	1	6	3	5	4

Soubor otázek jejichž možné předpokládané následky lze v rámci dotazníku charakterizovat jako mírné, zahrnuje otázky s čísly 5, 8, 11 a 14. Jejich součtem byly získány informace o způsobu řešení konkrétních situací policisty v této oblasti.

Jak je zřejmé z tabulky č. 12, respondenti skupiny 1 by o 4% častěji zasáhli (F) v situacích navozených dotazníkem než respondenti skupiny 2 a zabránili by tak předpokládanému byť možnému mírnému následku.

Střední následek

Tabulka č. 13 - Porovnání výsledků odpovědí souboru otázek s předpokládaným středním následkem mezi skupinami respondentů 1 a 2

%	A	B	C	D	E	F
Skupina 1	18	7	58	17	23	75
Skupina 2	15	9	59	17	26	76
Rozdíl	3	2	1	0	3	1

Soubor otázek, jejichž možné předpokládané následky lze v rámci dotazníku charakterizovat jako střední, zahrnuje otázky s čísly 6, 9, 12 a 15. Jejich součtem byly získány informace o způsobu řešení konkrétních situací policisty v této oblasti.

Jak je zřejmé z tabulky č. 13, hodnoty ukazující na jednání, kdy by respondenti zasáhli (F) v situacích navozených dotazníkem, které jsou charakterizovány předpokládaným možným středním následkem, jsou téměř vyrovnané v obou skupinách. Pouze o 1% častěji by v těchto situacích zasáhli respondenti skupiny 2.

Závažný následek

Tabulka č. 14 - Porovnání výsledků odpovědí souboru otázek s předpokládaným závažným následkem mezi skupinami respondentů 1 a 2

%	A	B	C	D	E	F
Skupina 1	4	6	57	33	45	84
Skupina 2	8	10	60	22	32	82
Rozdíl	4	4	3	11	13	2

Soubor otázek, jejichž možné předpokládané následky lze v rámci dotazníku charakterizovat jako závažné, zahrnuje otázky s čísly 7, 10, 13 a 16. Jejich součtem byly získány informace o způsobu řešení konkrétních situací policisty v této oblasti.

Jak je zřejmé z tabulky č. 14, hodnoty ukazující na jednání, kdy by respondenti zasáhli (F) v situacích navozených dotazníkem, které jsou charakterizovány předpokládaným možným středním následkem, jsou opět téměř vyrovnané v obou skupinách. Pouze o 2% častěji by v těchto situacích zasáhli respondenti skupiny 1.

Shrnutí: Celkové posouzení zabránění neetickému jednání dle možných následků

Možné předpokládané následky u jednotlivých navozených situací dle dotazníku byly charakterizovány v podkapitole 7.2. Jestli je obdobně vnímali i respondenti obou skupin a jaké byly jejich reakce ve vztahu k zabránění těmto následkům vyjadřuje tabulka č. 15.

Tabulka č. 15 - Porovnání výsledků odpovědí dle závažnosti předpokládaných možných následků mezi skupinami respondentů 1 a 2.

Zabránění jednání (F) %	Mírný následek	Střední následek	Závažný následek
Skupina 1	83	75	84
Skupina 2	79	76	82
Rozdíl	4	1	2

Z tabulky č. 15 je tedy patrné, že reakce respondentů obou skupin se vzájemně příliš neliší. Rozdíl je zaznamenán do hranice 4%.

V rámci rozboru vztahu by bylo možno předpokládat, že reakce, formou zabránění jednání, budou mít stupňující charakter ve vztahu k možným předpokládaným následkům a to u obou skupin respondentů. Výsledky z tabulky č. 15 však vykazují jiné, než předpokládané hodnoty. V případě reakcí, kdy by v navozené situaci hrozily závažné následky, hodnoty jednoznačně vykazují nejvyšší výsledky (84% a 82%). V případě reakcí, kdy by v navozené situaci hrozily střední následky, jsou však vykazovány hodnoty nižší, než v případě hrozby mírných následků. Z daného je tedy patrné, že respondenti obou skupin shodně posoudili možné následky některé z otázek jinak, než bylo předpokládáno.

Při bližší analýze odpovědí na jednotlivé otázky v souborech se středními a mírnými hrozcími následky bylo zjištěno, že tyto nepředpokládané hodnoty ovlivnily odpovědi na otázku č. 6 (uvolnění pout eskortované osobě). Tato otázka byla zařazena do souboru se středními možnými předpokládanými následky. Obě skupiny respondentů však v oblasti zabránění následkům, tedy převzetí odpovědnosti (F) vykazovaly extrémně nízké hodnoty. Nejnižší v tomto směru z celého dotazníku (48). Skupina 1 by tomuto neetickému jednání zabránila pouze v 29% případech a skupina 2 pouze v 55% případech.

7.3.4 Rozbor výsledků vykazujících výrazné rozdíly (10% a více) v řešení navozených situací mezi skupinami 1 a 2

V některých souborech otázek či přímo v odpovědích na některé otázky byly mezi skupinami 1 a 2 zaznamenány výrazné rozdíly (10% a více). Je tedy na místě tyto oblasti v „praktické“ části bakalářské práce zmínit. Předmětem následujících rozborů budou tedy oblasti, kde se projevil v odpovědích výrazný rozdíl a tento se i následně výraznou měrou promítl i do přístupu policistů ve formě netolerování, oznámení (E) a ve formě převzetí odpovědnosti (F).

Otázka 6) Eskortujete osobu a tato Vás požádala o uvolnění pout, protože jí působí bolest. Zjistíte, že pouta jsou skutečně příliš utažena, ale velitel eskorty Vám zakáže je povolit s odůvodněním, že to dotyčnému „patří“. Jak se zachováte?

- A) Budu jeho rozhodnutí respektovat, protože je osobou odpovědnou za eskortu.
- B) Budu jeho rozhodnutí respektovat, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Nebudu jeho rozhodnutí respektovat a pouta eskortovanému povolím.
- D) Nebudu jeho rozhodnutí respektovat, pouta eskortovanému povolím a o věci informuji nadřízeného.

Tabulka č. 16 - Porovnání výsledků odpovědí mezi skupinami respondentů 1 a 2 na otázku 6.

%	A	B	C	D	E	F
Skupina 1	52	18	25	4	22	29
Skupina 2	33	13	47	8	21	55
Rozdíl	19	5	22	4	1	26

Při odpovědích na tuto navozenou situaci se v některých ohledech projeví rozdílné názory na řešení situace mezi skupinami respondentů 1 a 2 (tabulka č. 16).

O 26% více policistů s delší dobou praxe (skupina 2) by eskortované osobě pouta povolilo a zamezilo jí tak snášení bolesti, a to i přes zákaz velitele eskorty (F). Tento zákaz by vzhledem k odůvodnění (“patří”) a vzhledem ke zjištěným skutečnostem (pouta skutečně příliš utažena) by nepovažovali za hodný zřetele a upřednostnili by své vnímání situace a převzali by v tomto ohledu odpovědnost. Policisté s kratší dobou praxe (skupina 1) by se v této situaci více podvolili rozhodnutí velitele eskorty a nechali by osobu trpět bolestí.

Rozdíl převyšující 10% byl mezi skupinami zaznamenán i v netečném a přezíravém přístupu (A). Více než polovina policistů skupiny 1 by na dané jednání vůbec nijak nereagovala, a to nejen formou nápravy stavu, ale ani následným oznámením nadřízenému. Je to o 19% více policistů než ve skupině 2.

Otázka 10) Policista, se kterým jste ve hlídce, v rámci obchůzkové činnosti navštívil osobu podezřelou z trestné činnosti a slíbil jí předat údaje o svědcích z šetřeného případu. Jak se zachováte?

- A) Nebudu věc nijak řešit, protože on je odpovědný za případ.
- B) Nebudu věc nijak řešit, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Vyjádřením nesouhlasu s jednáním zabráním předání.
- D) Vyjádřením nesouhlasu s jednáním zabráním předání a o věci informuji nadřízeného.

Tabulka č. 17 - Porovnání výsledků odpovědí mezi skupinami respondentů 1 a 2 na otázku 10.

%	A	B	C	D	E	F
Skupina 1	0	1	27	72	99	73
Skupina 2	4	8	43	45	53	88
Rozdíl	4	7	16	27	46	15

Při odpovědích na tuto navozenou situaci se v některých ohledech projeví rozdílné názory na řešení situace mezi skupinami respondentů 1 a 2 (tabulka 17). Rozdílnost v oblasti vyvození důsledků (E) dokonce dosáhla nejvyšších hodnot v rámci celého dotazníkového šetření (46%).

Rozdílnost mezi skupinami 1 a 2 se při odpovědích na tuto otázku projevila, lze říci, ve všech směrech. Skupina 1 situaci navozenou v dotazníku vyhodnotila jako vysoce rizikovou s možnými závažnými následky a 99% policistů (E) by takové jednání oznámilo nadřízenému k vyvození důsledků. To je o již zmiňovaných 46% více policistů než ve skupině 2. Policisté z této skupiny (s delší dobou praxe), by častěji (o 15%) volili řešení formou okamžité intervence (F).

Navozená situace (vzhledem k možným následkům) by si však bezesporu vyžadovala přístup ve formě odpovědi D. Tedy okamžitě zabránit případnému ohrožení svědků a současně i informovat nadřízeného a umožnit zahájit příslušným orgánům šetření. V tomto ohledu (tedy v souladu s principy Etického kodexu i v souladu se zákonnými normami a vzhledem k nebezpečnosti jednání) jednoznačně vhodněji reagovala skupina 1. O 27% více policistů z této skupiny by v dané situaci volilo vhodné řešení častěji (D) než policistů ve skupině 2.

Otázka 12) S Vámi sloužící policista odmítl převzít oznámení od bezdomovce o tom, že byl na nádraží napaden a zbit jinými bezdomovci. Sdělil mu „ať si to vyřeší mezi sebou“. Jak se zachováte?

- A) Nebudu věc nijak řešit, protože on je odpovědný za přijetí oznámení.
- B) Nebudu věc nijak řešit, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Vstoupím do jednání a s osobou oznámení zaprotokoluji.
- D) Vstoupím do jednání, s osobou oznámení zaprotokoluji a o věci informuji nadřízeného.

Tabulka č. 18 - Porovnání výsledků odpovědí mezi skupinami respondentů 1 a 2 na otázku 12.

%	A	B	C	D	E	F
Skupina 1	9	2	77	13	15	89
Skupina 2	10	12	70	8	20	78
Rozdíl	1	11	7	5	5	11

Při odpovědích na tuto navozenou situaci se v některých ohledech projeví rozdílné názory na řešení situace mezi skupinami respondentů 1 a 2 (tabulka 18).

Rozdílnost mezi skupinami 1 a 2 se při odpovědích na tuto otázku projevila, v nápravě neetického jednání, tedy v převzetí odpovědnosti (F). O 11% policistů více ze skupiny 1 než ze skupiny 2 by ihned zareagovalo a s bezdomovcem věc zaprotokolovali, čímž by umožnili další šetření.

Shrnutí: Charakteristika skupin ve vztahu k výrazně rozdílným přístupům v odpovědích na otázky dotazníku (tabulky č. 16-18)

Skupina 1 - posluchači Vyšší policejní školy MV v Brně a policisté obvodních oddělení Územního odboru vnější služby Brno - venkov s praxí do 1 roku:

- o 19% policistů více než ze skupiny 2 by bylo netečných a přezíravých k přílišnému sevření pout eskortované osoby a ponechali by ji trpět bolestí,
- o 46% policistů více než ze skupiny 2 by oznámilo skutečnost, že jejich kolega předal podezřelému z trestného činu informace o svědcích a tím je vystavil nebezpečí,
- o 27% policistů více než ze skupiny 2 by současně zabránilo předání informací podezřelému z trestného činu o svědcích a informovalo o tom nadřízeného,
- o 11% policistů více než ze skupiny 2 by napravilo neetické jednání svého kolegy a přijalo by oznámení od bezdomovce, že byl jinými bezdomovci zbit a umožnilo mu tak uplatňovat svoje práva.

Skupina 2 - policisté obvodních oddělení Územního odboru vnější služby Brno - venkov s praxí více než 1 rok:

- o 26% policistů více než ze skupiny 1 by zabránilo působení bolesti přílišným sevřením pout eskortované osobě a to i přes nesouhlas svého kolegy,
- o 15% policistů více než ze skupiny 1 by zabránilo předání informací podezřelému z trestného činu o svědcích.

7.3.5 Extrémní výsledky v řešení navozených situací uvnitř skupin 1 a 2

Skupina 1 - posluchači Vyšší policejní školy MV v Brně a policisté obvodních oddělení Územního odboru vnější služby Brno - venkov s praxí do 1 roku:

- nejvíce netečnosti a přezíravosti (52%) by projevíli policisté (A) této skupiny vůči eskortované osobě, která by měla příliš utažena pouta a trpěla bolestí. Toto by ani neodstranili, ani by to neoznámili nadřízenému,
- nejméně netečnosti a přezíravosti (0%) by projevíli policisté (A) této skupiny vůči jednání kolegy, který by chtěl podezřelému ze spáchání trestného činu předat informace o svědcích,
- nejčastěji (18%) by policisté této skupiny nezabránili, ale jen oznámili (B) jednání, kdy by eskortovaná osoba měla příliš utažena pouta a trpěla bolestí a jejich povolení by jim kolega zakázal,
- nejméně často (0%) by policisté této skupiny nezabránili, ale jen oznámili (B) jednání, kdy by jejich kolega nezajistil nález tašky s firemními doklady,
- nejčastěji (89%) by policisté této skupiny neoznámili, ale jen zabránili (C) tendenci svého kolegy nevěnovat pozornost bezdomovci od krve,
- nejméně často (25%) by policisté této skupiny neoznámili, ale jen zabránili (C) působení bolesti eskortované osobě v důsledku příliš utažených pout,
- nejčastěji (72%) by policisté této skupiny zabránili a současně i oznámili (D) jednání svého kolegy, který by chtěl podezřelému ze spáchání trestného činu předat informace o svědcích,
- nejméně často (4%) by policisté této skupiny zabránili a současně i oznámili (D) jednání, kdy by eskortovaná osoba trpěla bolestí v důsledku příliš utažených pout a kolega jim povolení zakázal,
- nejčastěji (99%) by policisté této skupiny oznámili (E) jednání svého kolegy, který by chtěl podezřelému ze spáchání trestného činu předat informace o svědcích,
- nejméně často (7%) by policisté této skupiny oznámili (E) jednání svého kolegy, který by byl netečný vůči zjištěné rvačce bezdomovců.
- nejčastěji (98%) by policisté této skupiny zabránili (F) jednání svého kolegy, který by měl tendenci být netečný vůči zjištěnému bezdomovci od krve,
- nejméně často (29%) by policisté této skupiny zabránili (F) působení bolesti utaženými pouty eskortované osobě.

Skupina 2 - policisté obvodních oddělení Územního odboru vnější služby Brno - venkov
s praxí více než 1 rok:

- nejvíce netečnosti a přezíravosti (33%) by projevili policisté (A) této skupiny vůči eskortované osobě, která by měla příliš utážena pouta a trpěla bolestí. Toto by ani neodstranili, ani by to neoznámili nadřízenému,
- nejméně netečnosti a přezíravosti (4%) by projevili policisté (A) této skupiny vůči jednání kolegy, který by chtěl podezřelému ze spáchání trestného činu předat informace o svědcích,
- nejčastěji (21%) by policisté této skupiny nezabránili, ale jen oznámili (B) jednání, kdy by jim kolega zakázal přivolat zadržené osobě lékaře,
- nejméně často (5%) by policisté této skupiny nezabránili, ale jen oznámili (B) jednání, kdy by jejich kolega nabídl pachateli dopravního přestupku vyřešení této záležitosti bez vydání bloku, kdy by jejich kolega byl netečný vůči rvačce bezdomovců a pokud by byl netečný vůči bezdomovci od krve,
- nejčastěji (80%) by policisté této skupiny neoznámili, ale jen zabránili (C) tendenci svého kolegy nevěnovat pozornost bezdomovci od krve,
- nejméně často (43%) by policisté této skupiny neoznámili, ale jen zabránili (C) jednání svého kolegy, který by chtěl podezřelému ze spáchání trestného činu předat informace o svědcích,
- nejčastěji (45%) by policisté této skupiny zabránili a současně i oznámili (D) jednání svého kolegy, který by chtěl podezřelému ze spáchání trestného činu předat informace o svědcích,
- nejméně často (8%) by policisté této skupiny zabránili a současně oznámili (D) nepřevzetí oznámení bezdomovce o tom, že byl jinými bezdomovci zbit a jednání kolegy, který by nezajistil nález tašky s firemními doklady,
- nejčastěji (53%) by policisté této skupiny oznámili (E) jednání svého kolegy, který by chtěl podezřelému ze spáchání trestného činu předat informace o svědcích,
- nejméně často (14%) by policisté této skupiny oznámili (E) jednání svého kolegy, který by byl netečný vůči zjištěnému bezdomovci od krve a vůči kolegovi, který by nezajistil nalezenou tašku s firemními doklady,
- nejčastěji (90%) by policisté této skupiny zabránili (F) jednání svého kolegy, který by měl tendenci být netečný vůči zjištěnému bezdomovci od krve,
- nejméně často (55%) by policisté této skupiny zabránili (F) působení bolesti utáženými pouty eskortované osobě.

7.4 Závěr

Tématem praktické části této bakalářské práce bylo ztotožnění se policistů s etickými principy obsaženými v Etickém kodexu Policie České republiky a rozdílnost tohoto ztotožnění v návaznosti na délce praxe v přímém výkonu služby.

Předmětem výzkumu bylo etické chování policistů se zaměřením především na základní hodnoty, jež jsou proklamovány v 2. článku Etického kodexu Policie České republiky.

Objektem výzkumu byla schopnost policistů vyvodit důsledky z neetického chování a převzít odpovědnost za toho, kdo etické principy zjevně nectí.

Cílem tohoto výzkumu bylo zjištění, zda délka praxe ovlivňuje schopnost policistů nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a netolerovat jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.

Výzkumnou metodou bylo dotazníkové šetření.

Zkoumaným souborem se staly dvě skupiny respondentů. Policisté s dobou délky praxe do 1 roku a policisté s dobou délky praxe nad 1 rok.

Výzkumná otázka byla formulována takto:

Má délka praxe výrazný vliv na chování a jednání policistů v souladu s principy Etického kodexu Policie České republiky?

Hypotézy byly stanoveny:

Hypotéza 1 - Policisté s delší dobou praxe jsou výrazně častěji ochotni převzít odpovědnost, než policisté s kratší dobou praxe.

Hypotéza 2 - Policisté s kratší dobou praxe jsou výrazně častěji ochotni vyvodit důsledky z neetického jednání, než policisté s delší dobou praxe.

Výrazně častěji bylo pro tuto práci stanoveno jako rozdíl o 10 a více procent mezi oběma skupinami respondentů.

Provedeného dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 189 respondentů z řad příslušníků Policie ČR. Tito byli dle délky praxe rozděleni do dvou skupin. Skupina 1, do

jednoho roku praxe - 103 respondentů (54%), skupina 2 více než jeden roku praxe - 86 respondentů (46%).

Všichni respondenti uvedli, že byli seznámeni s Etickým kodexem Policie České republiky. Nejčastější formou seznámení bylo prostřednictvím resortního vzdělávání (76%).

Při vědomí, že základní principy činnosti Policie ČR a policistů jsou již převážně upraveny zákonnými normami a interními akty řízení byl mezi oběma skupinami respondentů zaznamenán rozdíl ve vnímání důležitosti Etického kodexu Policie České republiky. Pozitivní přístup k tomuto kodexu projevilo 77% respondentů skupiny 1, zatímco stejně jej hodnotilo pouze 59% respondentů ze skupiny 2. Výraznější negativní názor byl zaznamenán ve skupině 2, kde dokonce 8% respondentů Etický kodex Policie České republiky označilo za zbytečný.

Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že policisté s delší dobou praxe (skupina 2) jsou ochotni převzít odpovědnost při neetickém jednání svého kolegy (79% případů) méně často než policisté s kratší dobou praxe (skupina 1 - 83% případů). Rozdíl mezi oběma skupinami nečiní více než 10% a nelze jej považovat za výrazný. Navíc tento rozdíl, byl zaznamenán v opačném poměru než předpokládala hypotéza 1 (policisté s delší dobou praxe jsou výrazně častěji ochotni převzít odpovědnost, než policisté s kratší dobou praxe). Hypotéza 1 byla v mezích tohoto výzkumu vyvrácena.

Provedeným výzkumem byla vyvrácena i hypotéza 2 (policisté s kratší dobou praxe jsou výrazně častěji ochotni vyvodit důsledky z neetického jednání, než policisté s delší dobou praxe), neboť obě skupiny respondentů by navozených situacích jednali shodně (27%).

Odpověď na základní výzkumnou otázku tedy zní: Délka praxe nemá výrazný vliv na chování a jednání policistů v souladu s principy Etického kodexu Policie České republiky.

Výzkum se dále soustředil na několik oblastí, ve kterých byly prostřednictvím dotazníku získány další informace. Jednalo se především o:

- porovnání odpovědí obou skupin ve vztahu k základním hodnotám uváděným v Etickém kodexu Policie České republiky (podkapitola 7.3.2),
- porovnání odpovědí obou skupin ve vztahu k předpokládané závažnosti následků neetického chování a jednání (podkapitola 7.3.3),
- zaměření na hodnoty vykazující výrazné rozdíly (10% a více) v řešení navozených situacích mezi oběma skupinami (podkapitola 7.3.4),
- zaměření na hodnoty vykazující znaky extrémních výsledků v souborech otázek uvnitř obou skupin (podkapitola 7.3.5).

Provedeným výzkumem byla zjištěna relativní shodnost odpovědí obou skupin respondentů na řešení dotazníkem navozených situací.

Mám za to, že výzkumem vznikl významný soubor informací o předpokládaných způsobech chování a jednání policistů v oblasti dotýkající se etiky a to bez ohledu na délku praxe.

Jistě přínosným by bylo hledání příčin zjištěných nízkých či vysokých hodnot v jednotlivých souborech otázek, či přímo v jednotlivých otázkách. Jistě přínosným by bylo též provedení obdobného výzkumu mezi občany bez vztahu k policii a porovnání výsledků zjištěných u policistů. Předpokládaný rozsah této práce však již další výzkum v této oblasti neumožňuje.

Závěr

Lidská společnost není jen souborem jednotlivců a skupin na různých úrovních (rodina, prostředí přátel, pracovní prostředí) a v různých oblastech (kultura, ekonomika, sport). Na všech těchto úrovních a ve všech těchto oblastech vznikají vztahy, které jsou mnohdy odlišné svým charakterem. Promítají se do nich totiž zájmy jedinců i skupin, které jsou prosazovány různými způsoby. Některé z nich v souladu s celospolečensky uznávanými normami, jiné tyto normy obcházejí či záměrně nerespektují. Takové chování či jednání běžně označujeme za morální či nemorální nebo také etické či neetické.

Jak se rozvíjí lidská společnost a vytvářejí se nové vazby a vztahy, rozvíjí se i etika jako perspektiva, z které lze na tyto vztahy nahlížet. Jeden z takových úhlů pohledu nabízí profesní etika. Plní funkci regulátora chování v pracovním prostředí. Její normy a hodnoty jsou odvozovány od obecných mravních norem a zároveň vyjadřují specifika jednotlivých profesí. Upravují vztahy především tam, kde jde o službu hodnotám vyšším, než jsou hodnoty egoistické. Tam, kde jde o službu ve veřejném zájmu. Takovou službou je bezesporu i práce policistů.

Tato profese je specifická především oprávněními, kterými běžní občané či příslušníci jiných profesí nedisponují. V souvislosti s těmito pravomocemi, spojenými mnohdy se zasahováním do jinak garantovaných práv a svobod občanů, vyvstává i potřeba úpravy a regulace policejní práce nejen v rovině pracovní, ale i etické. V postupně sjednocované Evropě se tyto iniciativy projevily v roce 2001 přijetím Evropského kodexu policejní etiky.

Tímto kodexem byl položen základ k vytváření jednotných etických norem v oblasti policejní práce. Je tvořen souborem zásad a směrnic, týkajících se celkových cílů působení policie, jejího fungování a kontroly v demokratické společnosti. I když je tento kodex formou doporučení adresován hlavně vládám zemí, jsou jeho hlavní principy formulovány tak, aby se podle nich mohli do určité míry řídit i jednotliví policisté.

Policie České republiky zformulovala a přijala svůj etický kodex v roce 2005. Vyjádřila v něm své cíle, uznávané hodnoty a závazky vůči společnosti a vůči ostatním příslušníkům policie. Dala tak jednoznačně najevo svůj zájem na rozvíjení firemní kultury a to směrem dovnitř organizace i vně, směrem k široké veřejnosti.

Stejnou cestou, tedy vytvořením normy upravující chování a jednání policistů, jdou i ostatní evropské státy. Ač jsou činnosti a úkoly policistů ve všech evropských zemích do jisté míry shodné, lze mezi kodexy nalézt výrazné rozdíly. Tyto rozdíly jsou patrné ve formě kodexů, v jejich struktuře, ve volbě oblastí úprav, v rozsahu úprav volených priorit, v konkrétnosti i v přesahu do mimopracovní části života příslušníků této profese.

Etice v policejní práci je v současné společnosti věnována velká pozornost. Ze strany Policie České republiky je proto v tomto směru kladen zvýšený důraz na kvalitní výběr uchazečů o tuto profesi i na jejich následné vzdělávání. Etika je zařazena jak do základní odborné přípravy policistů, tak do systému celoživotního vzdělávání. I přes zjevnou snahu o implementaci etických principů do běžné policejní práce je nutno konstatovat, že této problematice není věnován v rámci procesu vzdělávání dostatek prostoru ani času. V posledních letech opustilo řady policie mnoho příslušníků a masivní doplňování stavů si vyžádalo zkrácení základní odborné přípravy z roku a půl na pouhou jednu třetinu. To se projevilo snížením počtu výukových hodin a redukcí či zhuštěním témat výuky i v oblasti etiky. Zda se tyto vlivy negativně projeví i v chování a jednání policistů v přímém výkonu služby bude možno zhodnotit až za několik let.

Aby bylo s čím srovnávat, pokusil jsem se v tomto textu o empirický výzkum. Výzkumná část této práce se soustředila na problematiku, kterou však lze posoudit již nyní. Na rozdílnost míry ztotožnění se policistů s etickými principy obsaženými v Etickém kodexu Policie České republiky v návaznosti na délce praxe v přímém výkonu služby. Rozdílnost byla posuzována mezi dvěma skupinami respondentů - policisty s dobou délky praxe do jednoho roku (tedy převážně absolventy dříve zmiňované základní odborné přípravy) a policisty s délkou praxe nad jeden rok (tedy policisty působící již v přímém výkonu služby). Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že délka praxe nemá výrazný vliv na chování a jednání policistů v souladu s principy Etického kodexu Policie ČR. A také samotnými policisty potvrzeno, že etika je v policejní práci důležitým faktorem. Je tudíž etický rozměr policejní práce neustále připomínat a v tomto směru také přijímat opatření. Mám zde na mysli třeba:

- zvyšování standardu při výběru uchazečů o toto povolání, neboť vysoká osobní morální úroveň jedince je předpokladem pro splnění požadavků kladených na tuto profesi celou společností,
- rozšiřování etického vědomí prostřednictvím resortního vzdělávání, neboť tak lze zajistit implementaci těchto principů do činností policistů,
- důsledné postihování jednání v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky, neboť jen tak může být vyjádřena důležitost dodržování této normy.

Resumé

Tato bakalářská práce se zabývá etikou v policejní práci. Zaměřuje se na rozbor Evropského kodexu policejní etiky jako evropské normy upravující činnost policie v této oblasti. Provádí charakterizaci a rozbor Etického kodexu Policie České republiky a srovnání etických kodexů policejních složek Bavorska, Slovenské republiky a Polské republiky. Zabývá se etikou v procesu resortního vzdělávání policistů v České republice a zkoumá vliv délky praxe na chování a jednání policistů v souladu s principy Etického kodexu Policie České republiky.

Anotace

Wágner, Marek. Etické kodexy v praxi. Bakalářská práce. Brno: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno, 2010, 76 s.

Práce se zabývá etikou v policejní činnosti, charakterizuje a srovnává profesní etické kodexy a zkoumá vliv praxe na chování a jednání policistů v souladu s principy Etického kodexu Policie České republiky.

Klíčová slova

Etika, policie, etické kodexy, profesní etika, policejní etika, Evropský kodex policejní etiky, Etický kodex Policie České republiky, Etický kodex Bavorské policie, Etický kodex příslušníka Policejního sboru Slovenské republiky, Zásady profesní etiky policisty Polské republiky.

Annotation

Wágner, Marek, Ethics codes of practice. Bachelor thesis. Brno: University of Tomas Bata in Zlin, Faculty of Humanities, Institute for Interdisciplinary Studies, Brno, 2010, 76 p.

Work on the ethics of police work, characterizes and compares the professional ethics codes of practice and examines the influence on behavior and conduct of policemen in accordance with the principles of the Code of Ethics Police of the Czech Republic.

Keywords

Ethics, the police, ethics codes, professional ethics, police ethics, European Code of Police Ethics, Code of Ethics Police of the Czech Republic, Code of Ethics of the Bavarian police, Code of Ethics of the Police Force of the Slovak Republic, principles of professional ethics of policeman of the Republic of Poland.

Seznam použité literatury

1. Zákon č. 361/2003 Sb. O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.
2. Zákon č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky.
3. Rozkaz policejního prezidenta č. 1, O profesní etice Policie České republiky.
4. Rozkaz policejního prezidenta č. 34, O profesní etice Policie České republiky.
5. ANZENBACHER, A., Úvod do etiky, Zvon, Praha 1994, ISBN 80-7113-111-3.
6. DOLISTA, J., JEŽEK, R., Etika zaměstnance veřejné správy, VŠERS 2006, ISBN 80-86708-20-9.
7. DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., Policie a profesní etika, SPŠ MV Praha 2003.
8. HERZOGOVIČ, Z., Základy filozofie a profesní etiky, Praha 2000, ISBN 80-7281-013-4.
9. HERZOGOVIČ, Z., Policejní etika, Praha 2003, ISBN 80-238-9984-8.
10. JANOTOVÁ, H., Profesní etika, Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2005, ISBN 80-86861-42-2.
11. RADVAN, E., Úvod do filozofie, IMS Brno 2004.
12. RICKEN, F., Obecná etika, Oikoymenh, Praha 1995.
13. <http://cs.wikipedia.org>
14. <http://juristic.zcu.cz>
15. <http://www.helcom.cz>
16. <http://www.kwp.lublin.pl>
17. <http://www.minv.sk>
18. <http://www.mvcr.cz>
19. <http://www.polizei.bayern.de>

Odkazový a poznámkový aparát

- (1) Citace RADVAN, E., Úvod do filosofie, IMS Brno 2004, s 60.
- (2) Citace RADVAN, E., Úvod do filosofie, IMS Brno 2004, s 61.
- (3) Citace RADVAN, E., Úvod do filosofie, IMS Brno 2004, s 62-64.
- (4) Srovnej DOLISTA, J., JEŽEK, R., Etika zaměstnance veřejné správy, VŠERS 2006, s 17-18.
- (5) <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ryt%C3%AD%C5%99>
- (6) Citace HERZOGOVIÁ, Z., Policejní etika, Praha 2003, s 52.
- (7) JANOTOVIÁ, H., Profesní etika, Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2005, s 17.
- (8) Srovnej: JANOTOVIÁ, H., Profesní etika, Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2005, s 19.
- (9) DOLISTA, J., JEŽEK, R., Etika zaměstnance veřejné správy, VŠERS 2006, s 66-67.
- (10) HERZOGOVIÁ, Z., Policejní etika, Praha 2003, s 74-75 převzato ZECH, G., Philosophische Grundlagen berufsbezogener ethischer Kodizes. In. 2. Mezinárodní konference: Informační společnost - Etické výzvy pro 21. století. Hradec Králové: 18.-29.5.1999).
- (11) Srovnej: §§ 1,2 z.č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky.
- (12) Citace HERZOGOVIÁ, Z., Policejní etika, Praha 2003, s 121.
- (13) HERZOGOVIÁ, Z., Policejní etika, Praha 2003, s 114-115.
- (14) HERZOGOVIÁ, Z., Policejní etika, Praha 2003, s 129-131.
- (15) http://juristic.zcu.cz/dostal/docs/mpopp_cz.htm
- (16) HERZOGOVIÁ, Z., Základy filozofie a profesní etiky, Praha 1998, s 116-117.
- (17) <http://www.skolamv.cz/publikace/pollidsz.doc>.
- (18) IACP - International Association of Chiefs of Police - <http://www.theiacp.org>.
- (19) <http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020102>.
- (20) <http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020107>.
- (21) <http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020118>.
- (22) DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., Policie a profesní etika, SPŠ MV Praha 2003, s 16-17.
- (23) Výbor expertů tvořili zástupci z Rakouska, Belgie, Chorvatska, Kypru, České republiky, Dánska, Francie, Řecka, Itálie, Litvy, Moldavska, Polska, Portugalska, Rumunska, Slovinska, Španělska, bývalé jugoslávské republiky Makedonie, Turecka a Velké Británie.
- (24) Příloha č. 1 - Evropský kodex policejní etiky.
- (25) DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., Policie a profesní etika, SPŠ MV Praha 2003, s 33.
- (26) Srovnej i dále §§ z. č. 361/2003 Sb., O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ze dne 23. září 2003.
- (27) Srovnej: DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., Policie a profesní etika, SPŠ MV Praha 2003, s 34-38).
- (28) DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., Policie a profesní etika, SPŠ MV Praha 2003, s 14-16.
- (29) DOLISTA, J., JEŽEK, R., Etika zaměstnance veřejné správy, VŠERS 2006, s 88-89.

- (30) Příloha č. 2 - Příloha č.1 a č. 2 rozkazu policejního prezidenta č. 1, O profesní etice Policie České republiky ze dne 2. 1. 2009.
- (31) Příloha č. 3 - Rozkaz policejního prezidenta č. 34, O profesní etice Policie České republiky ze dne 6. 3. 2009.
- (32) Srovnej s přílohou č. 1.
- (33) Zákon č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ze dne 17.7.2008.
- (34) Srovnej: § 2 zákona č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ze dne 17.7.2008.
- (35) Srovnej: § 10 zákona č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ze dne 17.7.2008.
- (36) Srovnej: § 14 zákona č. 361/2003 Sb. O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ze dne 23. 9. 2003.
- (37) Srovnej: § 10 zákona č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ze dne 17.7.2008.
- (38) Srovnej: § 9 zákona č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ze dne 17.7.2008.
- (39) Příloha č. 2 - Příloha č.1 a č. 2 rozkazu policejního prezidenta č. 1, O profesní etice Policie České republiky ze dne 2. 1. 2009.
- (40) Srovnej: Hlava V, IX, X zákona č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ze dne 17.7.2008.
- (41) Srovnej: §§ 24 a 115 zákona č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ze dne 17.7.2008.
- (42) Srovnej: § 45 zák. č. 361/2003 Sb. O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ze dne 23.9.2003.
- (43) Srovnej: § 45 zák. č. 361/2003 Sb. O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ze dne 23.9.2003.
- (44) Závazný pokyn policejního prezidenta č. 181 ze dne 4. 12. 2006, kterým se stanoví základní pravidla chování služebního jednání a služební zdvořilosti v Policii České republiky.
- (45) Srovnej: § 45 zák. č. 361/2003 Sb. O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ze dne 23. 9.2003.
- (46) Srovnej: § 45 zák. č. 361/2003 Sb. O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ze dne 23.9.2003.
- (47) Příloha č. 4 - Etický kodex Bavorské policie.
- (48) Příloha č. 5 - Etický kodex příslušníka Policejního sboru Slovenské republiky.
- (49) Příloha č. 6 - Zásady profesní etiky policisty Polské republiky.
- (50) <http://www.mvcr.cz/clanek/system-policejního-vzdelavani.aspx>
- (51) Příloha č. 7 - Dotazník.
- (52) Příloha č. 8 - Analytická tabulka.

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Evropský kodex policejní etiky.

Příloha č. 2 - Přílohy č. 1 a č. 2 rozkazu policejního prezidenta č. 1, O profesní etice Policie České republiky ze dne 2. 1. 2009.

Příloha č. 3 - Rozkaz policejního prezidenta č. 34, O profesní etice Policie České republiky ze dne 6. 3. 2009.

Příloha č. 4 - Etický kodex Bavorské policie.

Příloha č. 5 - Etický kodex příslušníka Policejního sboru Slovenské republiky.

Příloha č. 6 - Zásady profesní etiky policisty Polské republiky.

Příloha č. 7 - Dotazník.

Příloha č. 8 - Analytická tabulka.

Evropský kodex policejní etiky

Tento „Kodex“ je určený pro práci v tradičních policejních sborech nebo službách, které jsou řízeny nebo kontrolovány veřejnými orgány, jejichž hlavním cílem je podpora dodržování zákona a pořádku v občanské společnosti a v těch složkách, které stát zplnomocňuje pro tyto účely používat sílu anebo je vybavuje zvláštními oprávněními.

I. Cíle policie

1. Hlavní cíle působení policie v demokratické společnosti, řízené zásadou vlády práva jsou:

- udržování veřejného pořádku, dodržování zákonů a pořádku ve společnosti,*
- ochrana a respektování základních osobních práv a svobod, zejména jak jsou uvedeny v Evropské úmluvě o lidských právech,*
- prevence kriminality a boj proti ní,*
- odhalování kriminality,*
- poskytování pomoci a služeb veřejnosti.*

II. Právní základ policie v právním státě

- 2. Policie je veřejným orgánem, který musí vzniknout na základě zákona.*
- 3. Policejní operace se vždy musí vykonávat v souladu s národním právem a mezinárodními normami, které stát přijal.*
- 4. Legislativa, která upravuje postavení a působnost policie, musí být přístupná veřejnosti a dostatečně jasná a přesná. V případě potřeby musí být doplněna dalšími jasnými normativními akty přístupnými veřejnosti.*
- 5. Příslušníci a zaměstnanci policie musí spadat do působnosti stejné legislativy jako občané a výjimky mohou být stanoveny pouze pro zabezpečení určité činnosti policie v demokratické společnosti*

III. Policie a systém trestního soudnictví

- 6. Je nevyhnutelné upravit jasný rozdíl mezi úlohou policie a prokuratury, soudnictví a vězeňství; policie nemá mít žádné kontrolní pravomoci nad těmito orgány.*
- 7. Policie musí striktně respektovat nezávislost a nestrannost soudců; nesmí vznášet námítky proti zákonně vynesným rozsudkům nebo výnosům, ani bránit jejich vykonávání.*
- 8. Policie nesmí plnit soudní funkce. Jakékoli delegování soudních pravomocí na policii musí být jasně vymezeno a uskutečněno podle zákona. Vždy musí existovat možnost revidovat před soudními orgány jakékoli konání, rozhodnutí nebo nečinnost policie ve vztahu k individuálním právům.*
- 9. Je nutné zabezpečit patřičnou funkční spolupráci mezi policií a prokuraturou. V zemích, kde je policie podřízena prokuratuře nebo vyšetřovacím soudcům, musí dostávat přesné instrukce o prioritách při vyšetřování kriminality a o postupech při vyšetřování jednotlivých případů. Policie musí informovat vyšetřovací orgány o tom, jak plní jejich pokyny a musí pravidelně podávat informace o vývoji případů.*
- 10. Policie musí respektovat roli obhájců v trestním řízení před soudem a případě potřeby napomáhat řádnému uplatňování práva na právní pomoc, zejména pro osoby zbavené svobody.*

11. *Policie na sebe nesmí brát roli vězeňského personálu s výjimkou mimořádných případů.*

IV. Organizační struktura policie

IV. 1. Všeobecné zásady

12. *Policie musí být organizovaná takovým způsobem, aby získávala respekt veřejnosti jako profesionální ochránce zákona a poskytovatel služeb pro veřejnost.*
13. *Policie, která plní svoje poslání v občanské společnosti, musí podléhat kontrole příslušných civilních orgánů.*
14. *Policie a její uniformovaní příslušníci musí být vždy snadno identifikovatelní.*
15. *Policie musí mít dostatečnou operativní nezávislost na jiných státních orgánech při výkonu jí svěřených úkolů, za které nese odpovědnost.*
16. *Příslušníci policie na všech úrovních osobně zodpovídají za svou vlastní služební činnost nebo nedbalost či nedbalé plnění úkolů dané rozkazy nebo pokyny nadřízených.*
17. *Policejní organizace má zabezpečit jasný sled vydávání rozkazů v rámci policie. Vždy by mělo být možné určit, který nadřízený nese konkrétní zodpovědnost za činy nebo nedbalost policistů.*
18. *Policie má být organizována takovým způsobem, který podporuje dobré vztahy policie s veřejností; kde je to vhodné efektivně spolupracovat s dalšími orgány, místními společenstvími, nevládními organizacemi a dalšími představiteli veřejnosti včetně národnostních menšin.*
19. *Policejní organizace mají být připraveny poskytovat objektivní informace o svých činnostech veřejnosti bez toho, aby odhalily důvěrné informace. Mají být přijaty profesionální zásady pro kontakt s médii.*
20. *Policie má mít účinná opatření pro zajištění profesní etiky a náležitého výkonu práce příslušníků policejního sboru, zvláště na zabezpečení respektování základních lidských práv a svobod jednotlivce, jak to ukládá především Evropská úmluva o lidských právech.*
21. *Účinná opatření pro prevenci a boj proti korupci v policii mají být zavedena na všech úrovních.*

IV. 2. Kvalifikace, nábor a udržení pracovníků policie

22. *Příslušník policejního sboru na všech úrovních nástupu má být přijímán na základě své osobní kvalifikace a zkušeností, které jsou v souladu s cíly působení policie.*
23. *Příslušníci a zaměstnanci policie mají mít schopnost vlastního úsudku, nezájatý postoj, zralost, cit pro spravedlnost, komunikační schopnosti, v případě potřeby také vedoucí a řídicí schopnosti. Navíc by měli dobře chápat sociální a kulturní otázky i otázky, které se týkají společnosti.*
24. *Osoby, které byly usvědčeny ze spáchání úmyslných trestných činů, mají být z policie navždy vyloučeny.*
25. *Postupy výběru mají být založené na objektivních a nediskriminačních základech, po kterých následuje důsledné prověření kandidátů. Navíc se má uplatňovat politika usměrňující nábor mužů a žen z různých vrstev společnosti včetně národnostních menšin. Policie by měla odrážet složení společnosti, které slouží.*

IV. 3. Výcvik příslušníků policie

26. *Policejní výcvik, který má být založený na základních hodnotách pluralistické demokracie, vládě práva a ochraně lidských práv, se musí uskutečňovat i rozvíjet v souladu s cíly policie.*
27. *Všeobecný policejní výcvik má být co nejvíce otevřený vůči společnosti.*

28. *Po základním výcviku má následovat v pravidelných intervalech další služební příprava a odborné vzdělávání a tam, kde je to potřebné, výcvik policejního managementu a velení.*
29. *Praktický výcvik v použití zbraně a v omezeních týkajících se zavedených principů lidských práv, hlavně Evropské úmluvy o lidských právech a jejího precedenčního práva, je zahrnutý v policejním výcviku na všech úrovních.*
30. *Policejní vzdělávání a výcvik má brát plně v úvahu potřebu čelit a bojovat proti rasismu a xenofobii.*

IV. 4. Práva příslušníků policejního sboru

31. *Příslušníci policejního sboru mají mít v podstatě stejná občanská a politická práva jako jiní občané. Omezení těchto práv může být zavedeno pouze v případě, že je to nevyhnutelné pro výkon funkcí policie v demokratické společnosti, v souladu se zákonem a Evropskou úmluvou o lidských právech.*
32. *Příslušníci policie, stejně jako státní zaměstnanci mají mít sociální a ekonomická práva v nejvyšší možné míře. Zvláště jako zaměstnanci mají právo se organizovat nebo být členy organizací, právo dostat přiměřenou odměnu a sociální zabezpečení, právo na poskytování zvláštních zdravotních a bezpečnostních opatření při zohlednění specifického charakteru policejní práce.*
33. *Disciplinární opatření proti příslušníkům policie musí být vedeno pouze nezávislým orgánem nebo soudně.*
34. *Státní orgány mají podporovat policejní sbor, který je předmětem nepodložených obvinění týkajících se jeho povinností.*

V. Směrnice pro činnost policie

V. 1. Směrnice pro činnost policie: všeobecné principy

35. *Policie a všechny policejní operace musí respektovat právo každého na život.*
36. *Policie nemůže trestat, podněcovat nebo tolerovat žádný čin mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu, a to za žádných okolností.*
37. *Policie může použít sílu pouze tehdy, když je to nevyhnutelně nutné a pouze v míře nezbytné pro dosažení zákonného cíle.*
38. *Policie musí vždy prověřovat zákonost svých plánovaných operací.*
39. *Policisté mají náležitě vykonávat rozkazy vydané nadřízenými, ale mají také povinnost odmítnout takové rozkazy, které jsou bezpochyby nezákonné, a oznámit je bez obav ze sankcí.*
40. *Policie má vykonávat svoji úlohu spravedlivě a řídit se zejména principem nestrannosti a nediskriminačního přístupu.*
41. *Policie může zasahovat do soukromí jednotlivce pouze v případě, je-li to nezbytně nutné a pouze za účelem dosažení zákonného cíle.*
42. *Sběr, uchovávání a využívání osobních údajů policií musí být vykonáváno v souladu s mezinárodními principy pro ochranu údajů a musí být omezené na míru potřebnou pro výkon zákonných, legitimních a specifických cílů.*
43. *Policie při vykonávání svých činností má vždy na zřeteli základní práva každého jedince, jako je svoboda myšlení, svědomí, vyznání, vyjadřování, pokojného shromažďování, pohybu a pokojného užívání vlastnictví.*
44. *Příslušník policejního sboru má konat čestně a s respektem vůči veřejnosti a obzvláště brát v úvahu situaci jednotlivců patřících ke zranitelným skupinám.*
45. *Příslušník policejního sboru má být v průběhu zákroku v postavení, které by svědčilo o jeho statutu policisty a profesionální totožnosti.*
46. *Příslušník policejního sboru má bránit všem formám korupce v rámci policie. Má informovat nadřízené a další příslušné orgány o korupci v rámci policie.*

V. 2. Směrnice pro činnost policie: specifické situace

V. 2. 1. Policejní vyšetřování

47. *Policejní vyšetřování má být založeno přinejmenším na odůvodněném podezření ze skutečného anebo možného spáchání přestupku či trestného činu.*
48. *Police se má řídit zásadou, že každý obviněný z trestného činu je považován za nevinného, dokud není uznán vinným před soudem a že každý obviněný z trestného činu má určitá práva, zejména právo být neodkladně informovaný o obviněních proti němu vznesených a připravit si obhajobu osobně nebo prostřednictvím právní moci, kterou si sám vybere.*
49. *Policejní vyšetřování má být objektivní a spravedlivé. Má být citlivé a přizpůsobit se speciálním potřebám osob jako jsou děti, mladiství, ženy, menšiny, včetně národnostních, a zranitelné osoby.*
50. *Mají být zavedeny pokyny pro náležité vedení a ucelenost policejních výslechů, které mají mít na zřeteli článek 48. Mají zabezpečit zejména spravedlivý výslech, v rámci kterého si jsou vyslýcháni vědomi důvodů pro výslech a dostanou také další relevantní informace. Mají se vést systematické záznamy o policejním výslechu.*
51. *Police si má být vědoma speciálních potřeb svědků a má se řídit předpisy na jejich ochranu a podporu během vyšetřování, zejména tehdy, když hrozí zastrašování svědka.*
52. *Police má poskytovat obětem trestného činu nutnou podporu, pomoc a informace bez jakékoli diskriminace.*
53. *Police má poskytnout tlumočení/překlad, kde je to nutné, po celou dobu policejního vyšetřování.*

V. 2. 2. Zatčení / zbavení svobody policí

54. *Pozbytí svobody má být co nejvíce omezené a vedené s ohledem na důstojnost, zranitelnost a osobní potřeby každého zadržенé. O každém zadržení se má systematicky vést záznam o vazbě.*
55. *Police podle mezinárodního práva, tak jak je to jen možné, promptně informuje osoby ve vazbě o důvodech jejich vazby a o všech obviněních, která jsou proti nim vznesena a bezodkladně je informuje o dalším postupu, který se týká jejich případu.*
56. *Police poskytuje bezpečnost, zdraví, hygienu a náležitou stravu osobám po dobu jejich vazby. Policejní cela musí být přiměřeně velká, má mít adekvátní osvětlení a větrání a má být vybavena vhodnými prostředky pro odpočinek.*
57. *Osoby, které police vazebně stíhá, mají právo oznámit tuto skutečnost třetí straně, kterou si vyberou, právo na přístup k právní pomoci a právo na lékařské vyšetření, kdykoliv je to možné, lékařem, kterého si vyberou.*
58. *Police má osoby vazebně stíhané pro podezření ze spáchání trestného činu v odpovídající možné míře oddělit od těch, kteří jsou vazebně stíháni z jiných důvodů. Běžné má být i oddělení mužů a žen, dospělých a mladistvých.*

VI. Zodpovědnost a kontrola policie

59. *Police se má zodpovídat státu, občanům a jejich představitelům. Má podléhat efektivní vnější kontrole.*
60. *Státní kontrola policie má být rozdělena mezi legislativní, výkonnou a soudní moc.*
61. *Státní orgány mají zajistit efektivní a nestranné postupy pro řešení stížností na policii.*
62. *Mají být podporovány mechanismy zodpovědnosti založené na komunikaci a vzájemném porozumění mezi veřejností a policií.*
63. *Kodexy policejní etiky vypracované podle principů tohoto doporučení mají v členských státech kontrolovat příslušné orgány.*

VII. Výzkum a mezinárodní spolupráce

- 64. Členské země mají podporovat a podněcovat výzkum policie jak v rámci samotné policie, tak ve spolupráci s externími institucemi.*
- 65. Policie má podporovat mezinárodní spolupráci v oblasti policejní etiky a problematiky lidských práv.*
- 66. Prostředky na podporu principů tohoto doporučení a jejich implementace musí být předmětem starostlivé pozornosti ze strany Rady Evropy.*

Zdroj:

Český překlad textu Evropského kodexu policejní etiky je převzat z publikace Dufkové I. a Zlámala J., *Policie a profesní etika*, vydané Střední policejní školou Ministerstva vnitra v Praze v roce 2003.

ETICKÝ KODEX POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Příslušníci policie, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti, založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují následující principy, jež chtějí sdílet a dodržovat.

1. Cílem policie je

- a) pomáhat a chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,
- b) prosazovat zákonnost,
- c) pomáhat a chránit práva a svobody osob,
- d) preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji,
- e) usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti,
- f) poskytovat pomoc a služby veřejnosti.

2. Základními hodnotami policie je

- a) profesionalita,
- b) nestrannost,
- c) odpovědnost,
- d) ohleduplnost,
- e) bezúhonnost.

3. Závazkem policie vůči společnosti je

- a) prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi,
- b) chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,
- c) uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony,
- d) při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení,
- e) používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně či ponižujícím způsobem,
- f) nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena policií na osobní svobodě,
- g) zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti,
- h) zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků policie, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby,
- i) zásadně se vyhýbat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů.

4. Závazkem příslušníka policie vůči ostatním příslušníkům policie je

- a) usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci,
- b) dbát, aby vztahy byly založeny na základě profesní kolegiality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání; jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků či nadřízených jsou vyloučeny,
- c) netolerovat ani nekrýt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků policie a trestnou činnost neprodleně oznámit; stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.

5. Osobním a profesionálním přístupem příslušníků policie je

- a) nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon,
- b) chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentovali policii svým jednáním, vystupováním i zevnějškem.

Každý příslušník policie, který jedná v souladu se zákonem a Etickým kodexem Policie České republiky, si plně zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života.

Výklad některých pojmů obsažených v Etickém kodexu Policie České republiky

1. Střetem zájmů

se rozumí jednání příslušníka policie, kterým

- a) dopustí, aby byl výkon služby ovlivněn jeho osobními postoji, názory nebo přesvědčením, pokud jsou v rozporu se zájmy služby,
- b) došlo ke střetu zájmu služby s jeho osobními zájmy; tímto střetem se rozumí takové jednání, které ohrožuje důvěru v jeho nezaujatost, autoritu či profesionalitu nebo důvěru v policii,
- c) využil svého postavení, pravomocí nebo informací, které se dozvěděl při výkonu služby, k získání neoprávněného prospěchu nebo výhody pro sebe nebo jinou fyzickou či právnickou osobu,
- d) osobně vystupoval za fyzickou osobu, která není osobou blízkou či právnickou osobu vůči státu, státní nebo převážně státem vlastněné právnické osobě v obchodních záležitostech,
- e) by se odvolával na své služební postavení v záležitostech, které souvisejí s jeho osobními vztahy nebo soukromou činností,
- f) by umožnil uvedení svého jména nebo vyobrazení k reklamním účelům za úplatu nebo za jiný majetkový prospěch,
- g) by přijal dar či výhodu od osoby, pokud by došlo k ohrožení nebo zpochybnění řádného výkonu služby,
- h) by hájil jiný zájem, pokud by byl v rozporu se zájmem policie, poškozoval její dobré jméno nebo ohrožoval její apolitičnost.

2. Rovným a korektním přístupem

se rozumí uplatňování rovnosti a korektnosti ke každému bez rozdílu, což může být v kontaktu s představiteli zejména národnostních a etnických menšin naplněno pouze respektem k jejich odlišnosti. Toto respektování odlišností v žádném případě neznamená zvýšenou toleranci k nezákonnému jednání členů těchto menšin. Naopak vyžaduje pozitivní snahu pochopit tuto odlišnost kulturních hodnot a vzorců jednání, na jejichž základě může být příslušník menšiny odsuzován, vylučován, omezován či obecně diskriminován, ať již přímo či nepřímo, pokud z jeho strany nedochází k porušení zákona. Pouze při respektu policie k odlišnosti členů minorit může být dosaženo deklarované rovnosti přístupu bez rozdílu.

3. Ohleduplností a taktností

se rozumí zejména neemoční profesionální nestranné a rozhodné vystupování, především v situacích, kdy je zasahováno do lidských práv a svobod; příslušník policie nesmí být při rozhodování a jednání ovlivněn svými osobními problémy a pocity. Jedná se i o taková jednání, kdy je nutno brát v úvahu sekundární viktimizaci postižených osob trestnými činy, tragédiemi nebo událostmi s nimi spojenými, např. sdělování úmrtí rodinného příslušníka, rozloučení se se zemřelým před jeho odvozem, pokud to situace dovoluje.

4. Korupčním jednáním

se rozumí úmyslná, cílevědomá činnost, spočívající ve zneužití pravomoci či postavení příslušníka policie z vlastního nebo cizího podnětu s úmyslem získat neoprávněný prospěch či výhodu pro sebe nebo jiné osoby, přičemž není důležité, zda neoprávněný prospěch či výhoda je hmotného či nehmotného charakteru.

ROZKAZ
policejního prezidenta
ze dne 6. března 2009,

kterým se mění rozkaz policejního prezidenta č. 1/2009,
o profesní etice Policie České republiky

S t a n o v í m :

Čl. I

Změna rozkazu policejního prezidenta č. 1/2009

Rozkaz policejního prezidenta č. 1/2009, o profesní etice Policie České republiky, se mění takto:

1. Část II. zní:

„II. s t a n o v í m

den 21. červen Dnem Policie České republiky v návaznosti na schválení prvního zákona o Policii České republiky dne 21. června 1991;“.

2. V části V. se na konci písmene c) středník nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno d), které zní:

„d) předsedovi etické komise

zpracovávat výroční zprávy o dodržování, stavu a vývoji profesní etiky a firemní kultury v policii a předkládat je vždy k 31. lednu za minulý rok;“.

3. Příloha č. 1 zní:

„Příloha č. 1 k RPP č. 1/2009

ETICKÝ KODEX POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Příslušníci Policie České republiky, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti a založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují následující principy, jež chtějí sdílet a dodržovat.

1. Cílem Policie České republiky je

- a) chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,
- b) prosazovat zákonnost,
- c) chránit práva a svobody osob,
- d) preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji,
- e) usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.

2. Základními hodnotami Policie České republiky jsou

- a) profesionalita,
- b) nestrannost,
- c) odpovědnost,
- d) ohleduplnost,
- e) bezúhonnost.

3. Závazkem Policie České republiky vůči společnosti je

- a) prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi,
- b) chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,
- c) uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony,
- d) při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení,
- e) používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně ani ponižujícím způsobem,
- f) nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií České republiky na osobní svobodě,
- g) zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti,
- h) zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků Policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby,
- i) zásadně se vyhýbat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů.

4. Závazkem vůči ostatním příslušníkům Policie České republiky je

- a) usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci,
- b) dbát, aby vztahy byly založeny na základě profesní kolejality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání; jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků či nadřízených jsou vyloučeny,
- c) netolerovat ani nekrýt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků Policie České republiky a trestnou činnost neprodleně oznámit; stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.

5. Osobním a profesionálním přístupem příslušníků Policie České republiky je

- a) nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon,
- b) chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentovali Policii České republiky svým jednáním, vystupováním i zevněškem.

Každý příslušník Policie České republiky, který jedná v souladu se zákonem a Etickým kodexem Policie České republiky, si plně zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života.“

Čl. II Účinnost

Tento rozkaz nabývá účinnosti dnem svého vydání.

Č.j. PPR-25102-2/ČJ-2008-99OP

Zpracovatel: ředitelství pro řízení lidských zdrojů
Policejního prezidia České republiky

Policejní prezident
brig. gen. Mgr. Oldřich MARTINŮ v. r.

Doporučená hesla pro evidenci:

- etický kodex
- etická komise
- den policie

Etický kodex Bavorské policie - orientační rámec pro chování v budoucnosti

Komplexního procesu tvorby kodexu se zúčastnilo okolo 8 000 pracovníků a pracovníků Bavorské policie. V průběhu tvorby se ukázalo, jaké hodnoty jsou pro příslušníky bavorské policie obzvláště důležité, co je motivuje a o co se snaží.

Preambule

Lidská důstojnost je nedotknutelná. Povinností veškeré státní moci je si jí vážit a chránit ji. Příslušníci Bavorské policie si tohoto zásadního závazku byli při tvorbě tohoto kodexu vědomi. Tento kodex vyjadřuje jejich chápání sebe samých a dává nové impulsy pro budoucí výzvy.

Zaručujeme bezpečí lidí a pomáháme 24 hodin denně

Objektivně a profesionálně prosazujeme právo. Charakterizuje nás chování v souladu se zákony a korektní vystupování. Jednáme lidsky a jsme připraveni nasazovat své zdraví a životy za ostatní občany.

Velký respekt obyvatel je pro nás důležitý

Pracujeme úspěšně, jsme tu pro občany a zajišťujeme tak bezpečnost a pocit velkého bezpečí. K tomu přispívají příhodné rámcové podmínky a příjemná podniková atmosféra. Osobní nasazení, moderní vzdělání a další vzdělávání v úzkém kontaktu s praxí jsou pro nás tou pravou cestou.

Do naší působnosti spadají rozmanité úlohy a požadavky

Jsme neustále dostupní, jsme si vědomi rizika a jsme flexibilní. Se svými zvláštními kompetencemi zacházíme zodpovědně.

Jednání s lidmi na nás klade vysoké požadavky

Jsme tu pro občany. Respektujeme jejich prosby a ke všem se chováme stejně. Snažíme se pro svou práci vzbuzovat jejich pochopení. Všichni kamarádsky spolupracujeme a vzájemně se podporujeme. Přitom spolu jednáme otevřeně a upřímně. Nadřazení nás vedou nestranně, jednají lidsky a vytvářejí atmosféru důvěry.

Naše organizace je přehledná, vyžaduje krátké cesty a posiluje vlastní zodpovědnost jednotlivce

To znamená důsledné delegování úkolů, cílené informování a zpracovávání úloh celistvě v týmu. Umožňuje nám to rychle reagovat na stále se měnící situaci.

V rámci právního řádu loajálně prosazujeme politické cíle

Požadujeme nutné a jasné zákony. Politikové jsou naší oporou a chrání naše zájmy.

Neustále se vyvíjíme tak, abychom odpovídali společenským a vlastním požadavkům

Dosahujeme toho dobře vyškolenými a motivovanými zaměstnanci, moderním vybavením a výkonnou organizací. Naše sociálně kompetentní vedení spolu se zaměstnanci nachází řešení pro nové výzvy.

Závěr

Společné uvažování a diskutování o různých názorech nás přivedly ke konsensu o našem chápání nás samých. Toto sebehodnocení se odráží v tomto kodexu, který vyjadřuje naši samostatnost a zodpovědnost za sebe sama. Spojuje tak zaměstnance ve společné kultuře našeho úřadu. Tento proces se ale nadále vyvíjí. Kodex je potřeba hlavně převádět do běžného života, je potřeba jej prožívat a jít tak svým životem příkladem ostatním.

Zdroj: <http://www.polizei.bayern.de/wir/leitbild/index.html/3249> - proveden překlad z německého jazyka.

Etický kódex príslušníka Policajného zboru SR

Etický kódex policajta ustanovením základných pravidiel reguluje správanie a činnosť profesie policajta. Vnímajme ho ako súbor pravidiel, zásad, ktorých dodržiavanie sa prejavuje aj vo forme integrity policajta, resp. Policajného zboru. Ide o morálnu normu, sú to zásady, ktoré by mal mať každý policajt takpovediac v krvi.

Článok 1

Príslušník Policajného zboru (ďalej len "policajt") pri výkone služby i mimo služby koná v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, všeobecne záväznými právnymi predpismi a internými aktmi riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ako aj s Európskym kódexom policajnej etiky a rešpektuje ľudské práva a slobody.

Článok 2

Policajt vykonáva služobnú činnosť bez ohľadu na náboženské, rasové, národnostné, sociálne, politické, triedne a iné vonkajšie faktory.

Článok 3

Policajt pri vyjadrovaní svojich názorov na verejnosti vystupuje nestranne a zdržanlivo tak, aby nevyvolal pochybnosť o svojej nestrannosti.

Článok 4

Policajt dodržiava zásady občianskeho spolužitia tak na verejnosti, ako aj vo svojom súkromnom živote.

Článok 5

Policajt nezneužíva svoju príslušnosť k Policajnému zboru, svoje služobné zaradenie a prístup k informáciám na získanie osobných výhod alebo výhod pre iné právnické osoby a fyzické osoby. Kladie verejné záujmy nad vlastné, slúži verejnosti.

Článok 6

V záujme riadneho plnenia služobných povinností sa policajt zdržiava obchodných aktivít, ktoré by boli v rozpore s nezávislosťou policajta a s riadnym plnením služobných povinností.

Článok 7

Policajt sa v duchu služobnej zdvorilosti správa k spolupracovníkom korektne a neznevažuje ich profesionálnu spôsobilosť. Netoleruje však u nich korupčné ani iné neetické správanie.

Článok 8

Správanie policajta voči občanom je transparentné. Policajt prejavuje slušnosť, rešpekt, taktnosť a ohľaduplnosť voči všetkým osobám bez rozdielu. Nepoužíva násilie, donucovacie prostriedky používa iba za podmienok a spôsobom stanoveným zákonom.

Článok 9

Policajt sa mimo svojej služobnej činnosti vedome nestýka s osobami, o ktorých by vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery, resp. svoje služobné zaradenie vedieť mal

alebo mohol, že sú osobami spojenými s páchaním závažnej trestnej činnosti. Toto sa nevzťahuje na činnosť policajtov, ak ide o dôležitý záujem služby, a činnosť policajtov operatívnych služieb Policajného zboru, pokiaľ táto súvisí s plnením úloh Policajného zboru, napríklad využívanie osôb konajúcich v prospech Policajného zboru. Služobné styky policajta sú transparentné.

Článok 10

Nadriadený dbá na to, aby jeho podriadení boli na služobnú činnosť primerane pripravení. Vytvára priaznivú sociálno-psychologickú atmosféru a pracovné podmienky pre výkon služby svojich podriadených a podporuje ich ďalšie vzdelávanie.

Článok 11

Nadriadený stimuluje a podporuje etické správanie svojich podriadených, vyžaduje od nich dodržiavanie etického kódexu a sám je im v jeho dodržiavaní príkladom.

Zdroj: http://www.minv.sk/?eticky_kodex_policajta

Zásady profesní etiky policisty

(Polský kodex policisty)

§ 1.

1. Zásady profesní etiky policisty vycházejí z obecných hodnot a morálních norem zohledňujících profesní specifikum policisty.

2. Povinností policisty je dodržovat zásady profesní etiky.

§ 2.

V situacích, které nejsou upraveny právními předpisy nebo nejsou zahrnuty do těchto zásad profesní etiky, je policista povinen řídit se pravidly společenského soužití a chovat se tak, aby jeho jednání mohlo být příkladem zákonnosti a vedlo k prohlubování důvěry veřejnosti k policii.

§ 3.

Policista je povinen vykonávat služební činnosti podle svého nejlepšího vědomí a svědomí s náležitou poctivostí a svědomitostí s uplatněním odpovědnosti, odvahy a obětavosti.

§ 4.

Policista má při všech svých činnostech povinnost ctít lidskou důstojnost a dodržovat a chránit lidská práva, což se zvláště projevuje v

- respektování práva každého člověka na život ;
- zákazu inicializace, používání nebo tolerování mučení nebo nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání.

§ 5.

Policista při rozhodování o použití střelné zbraně nebo přímých donucovacích prostředků musí zachovat mimořádnou rozvahu a mít stále na zřeteli charakter těchto prostředků.

§ 6.

Jednání policisty při kontaktech s lidmi musí charakterizovat přívětivost a nestrannost vylučující rasovou, národnostní, náboženskou, politickou, světonázorovou nebo z jiných příčin vycházející předpojatost.

§ 7.

Policista je povinen dodržovat zásady správného chování, osobní kultury a dbát o spořádaný vzhled.

§ 8.

Při plnění služebních úkolů je policista povinen přizpůsobit své chování situaci a vlastnostem osob zúčastněných na události, zvláště věku, pohlaví, národnosti a vyznání a také zohlednit odůvodněné potřeby těchto osob.

§ 9.

V průběhu provádění služebních činností je policista povinen zachovat zvláštní citlivost a takt vůči obětem trestného činu nebo jiné události, poskytnout jim veškerou možnou pomoc, a také dbát o zachování diskrétnosti.

§ 10.

Při informování osoby o útoku na její statky nebo předávání nejbližší rodině zprávy týkající se osoby blízké, jenž se stala obětí trestného činu nebo jiné události, je policista povinen zachovávat takt.

§ 11.

Policista jako veřejná osoba je povinen vyvarovat se korupce v každé formě a bojovat proti všem jejím projevům.

§ 12.

Policista nesmí využívat své profese k soukromým účelům, zvláště pak nesmí využívat informace získané v souvislosti s výkonem služebních povinností ani získávat informace k těmto účelům s užitím služebních metod.

§ 13.

Policista je povinen zachovávat diskrétnost ve vztahu k informacím, jenž by mohly poškodit společensky chápané dobro služby nebo dobré jméno osob účastnících se činností podnikaných policistou.

§ 14.

Vztah policisty k jiným policistům musí být založen na dodržování zásad správného chování, úctě k důstojnosti a také toleranci v rozsahu neporušujícím právní řád.

§ 15.

Policista je povinen v možné míře poskytovat pomoc jiným policistům při realizaci služebních úkolů a podporovat je při řešení jejich osobních problémů.

§ 16.

Nadřízený je povinen dávat podřízeným příklad bezúhonného chování, zvláště nesmí zneužívat postavení, funkci, policejní hodnost za účelem ponižování podřízeného policisty.

§ 17.

Nadřízený je povinen zajišťovat podřízeným policistům vhodné podmínky k výkonu úkolů i profesnímu rozvoji a dbát o pracovní atmosféru a dobré mezilidské vztahy.

§ 18.

Při řízení činnosti podřízených policistů je nadřízený povinen vydávat jasné a srozumitelné pokyny a inspirovat a motivovat je k činnosti.

§ 19.

Nadřízený, jenž hodnotí podřízené policisty, je povinen řídit se jasně stanovenými a jim známými kritérii a také spravedlivostí a objektivitou.

§ 20.

Nadřízený je povinen vyslechnout podřízeného v profesních i osobních věcech a poskytnout mu podporu nebo pomoc, při zachování diskrétnosti.

§ 21.

Policista je povinen svědomitě vykonávat pokyny nadřízeného a chovat se k němu s úctou.

§ 22.

Policista je povinen neustále se zdokonalovat a doplňovat své vědomosti a profesní dovednosti a také dbát o fyzickou způsobilost.

§ 23.

Policista musí dbát o společenskou prestiž Policie, jako formace ve které slouží, a přijímat opatření sloužící k budování důvěry k ní.

§ 24.

Policista nesmí akceptovat, tolerovat ani přezírat chování policistů porušujících zákony nebo zásady profesní etiky.

Zdroj: http://www.kwp.lublin.pl/index.php?action=pages_1&action_id=741 - proveden překlad z polského jazyka

Vážený policisto, vážená policistko

dovoluji si Vás oslovit ve věci dotazníkového šetření, jehož cílem je shromáždění podkladů pro bakalářskou práci na téma „Profesní kodexy v praxi“. Jedná se o zcela anonymní šetření a proto bych si Vás dovolil požádat o maximální míru upřímnosti při odpovědích na níže uvedené otázky. (U každého bodu označte pouze jednu z nabízených odpovědí).

Děkuji Vám za spolupráci

Marek Wágner

1) V přímém výkonu služby

nejsem: A) absolvuji základní odbornou přípravu

jsem: B) do 1 roku C) do 3 let D) do 5 let E) 5 let a déle

2) Jsem seznámen s „Etickým kodexem Policie ČR“

ANO NE

3) S „Etickým kodexem Policie ČR“ jsem se seznámil

- A) V rámci vzdělávání u P ČR
- B) Byl jsem seznámen nadřízeným
- C) Sám
- D) Jinak

4) Považujete Etický kodex Policie ČR za (nutný, přínosný) i přesto, že základní principy činnosti Policie ČR a policistů jsou již upraveny zákonnými normami a interními akty řízení?

- A) Ano, je nutný.
- B) Ano, je přínosný.
- C) Ne, je jen formální.
- D) Ne, je zbytečný.

5) Zadržaná osoba Vás požádala o poskytnutí vody k napití. Kolega střežící osobu Vám zakáže jí vodu předat s odůvodněním, že ji dostane „až se dozná“. Jak se zachováte?

- A) Budu jeho rozhodnutí respektovat, protože je osobou odpovědnou za zadrženého.
- B) Budu jeho rozhodnutí respektovat, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Nebudu jeho rozhodnutí respektovat a vodu zadrženému předám.
- D) Nebudu jeho rozhodnutí respektovat, vodu zadrženému předám a o věci informuji nadřízeného.

6) Eskortujete osobu a tato Vás požádala o mírné uvolnění pout, protože jí působí bolest. Zjistíte, že pouta jsou skutečně příliš utažena, ale velitel eskorty Vám zakáže je povolit s odůvodněním, že to dotyčnému „patří“. Jak se zachováte?

- A) Budu jeho rozhodnutí respektovat, protože je osobou odpovědnou za eskortu.
- B) Budu jeho rozhodnutí respektovat, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Nebudu jeho rozhodnutí respektovat a pouta eskortovanému povolím.
- D) Nebudu jeho rozhodnutí respektovat, pouta eskortovanému povolím a o věci informuji nadřízeného.

7) Zadržaná osoba Vás požádala o zajištění lékařského ošetření z důvodu nevolnosti. Kolega střežící osobu Vám zakáže lékaře přivolat s odůvodněním, že si dotyčný „vymýšlí“. Jak se zachováte?

- A) Budu jeho rozhodnutí respektovat, protože je osobou odpovědnou za zadrženého.
- B) Budu jeho rozhodnutí respektovat, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Nebudu jeho rozhodnutí respektovat a lékaře přivolám.
- D) Nebudu jeho rozhodnutí respektovat, lékaře přivolám a o věci informuji nadřízeného.

8) Policista, se kterým jste společně ve hlídce, převzal při obchůzce od nálezce peněženku s finanční hotovostí 700,- Kč. Na obvodním oddělení však zaregistroval pouze převzetí peněženky bez finančních prostředků. Jak se zachováte?

- A) Nebudu věc nijak řešit, protože jemu byla peněženka předána.
- B) Nebudu se do věci nijak plést, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Vyjádřením nesouhlasu s jednáním docílím vrácení peněz.
- D) Vyjádřením nesouhlasu s jednáním docílím vrácení peněz a o věci informuji nadřízeného.

9) Policista, se kterým jste společně ve hlídce, nabídnul pachateli dopravního přestupku vyřešení této záležitosti za nižší cenu bez bloku. Jak se zachováte?

- A) Nebudu věc nijak řešit, protože on je tím, kdo přestupek zjistil a rozhoduje.
- B) Nebudu věc nijak řešit, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Vyjádřením nesouhlasu s jednáním docílím vydání pokutových bloků přestupci.
- D) Vyjádřením nesouhlasu s jednáním docílím vydání pokut. bloků a o věci informuji nadřízeného.

10) Policista, se kterým jste společně ve hlídce, v rámci obchůzkové činnosti navštívil osobu podezřelou z trestné činnosti a slíbil jí předat údaje o svědčích z šetřeného případu. Jak se zachováte?

- A) Nebudu věc nijak řešit, protože on je odpovědný za případ.
- B) Nebudu věc nijak řešit, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Vyjádřením nesouhlasu s jednáním zabráním předání.
- D) Vyjádřením nesouhlasu s jednáním zabráním předání a o věci informuji nadřízeného.

11) Při objížděce uvidíte u opuštěné budovy prát se mezi sebou bezdomovce. S Vámi sloužící policista se k tomu pouze vyjádří slovy, že to je „jejich způsob řešení problémů“ a je odhodlán pokračovat v jízdě. Jak se zachováte?

- A) Nebudu věc nijak řešit, protože on je velitelem hlídky a rozhoduje.
- B) Nebudu věc nijak řešit, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Budu trvat na zastavení a situaci budu řešit.
- D) Budu trvat na zastavení, situaci budu řešit a o věci informuji nadřízeného.

12) S Vámi sloužící policista odmítl převzít oznámení od bezdomovce o tom, že byl na nádraží napaden a zbit jinými bezdomovci. Sdělil mu „ať si to vyřeší mezi sebou“. Jak se zachováte?

- A) Nebudu věc nijak řešit, protože on je odpovědný za přijetí oznámení.
- B) Nebudu věc nijak řešit, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Vstoupím do jednání a s osobou oznámení zaprotokoluji.
- D) Vstoupím do jednání, s osobou oznámení zaprotokoluji a o věci informuji nadřízeného.

13) Při objížděce uvidíte nachodníku bezdomovce, který je od krve. S Vámi sloužící policista to okomentuje slovy, že se „zase ožral a někde vyválel“, je odhodlán pokračovat v jízdě. Jak se zachováte?

- A) Nebudu věc nijak řešit, protože on je velitelem hlídky a rozhoduje.
- B) Nebudu věc nijak řešit, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Budu trvat na zastavení a zeptám se bezdomovce, zda nepotřebuje lékařskou pomoc.
- D) Budu trvat na zastavení, od bezdomovce zjistím zda nepotřebuje lékařskou pomoc a o věci informuji nadřízeného.

14) Při obchůzkové činnosti naleznete tašku ve které jsou firemní písemnosti. S Vámi sloužící policista ji zakopne do křoví se slovy, že „doklady a peníze tam stejně nejsou a byla by s tím zbytečná práce“. Jak se zachováte?

- A) Nebudu věc nijak řešit, protože on je velitelem hlídky a rozhoduje.
- B) Nebudu věc nijak řešit, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Tašku vezmu a zajistím další náležitosti související s nálezem.
- D) Tašku vezmu, zajistím další náležitosti související s nálezem a o věci informuji nadřízeného.

15) S Vámi sloužící policista obdržel telefonickou informaci o podomních obchodnících ve vzdálené části služebního obvodu. Vyjádřil se, že „tam nikoho posílat nebude, protože než by tam hlídka dojela, byli by už stejně pryč“. Jak se zachováte?

- A) Nebudu věc nijak řešit, protože on přijal informaci a rozhoduje.
- B) Nebudu věc nijak řešit, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Nabídnu se, že tam s jiným policistou zajedu.
- D) Nabídnu se, že tam s jiným policistou zajedu a o věci informuji nadřízeného.

16) S Vámi sloužící policista byl při obchůzkové činnosti upozorněn občanem na chybějící dopravní značku „Dej přednost v jízdě“ na frekventované silnici. Později se vyjádřil, že „hlásit nic nebude, protože pak by musel jistě sepisovat přestupek krádeže“. Jak se zachováte?

- A) Nebudu věc nijak řešit, protože on je velitelem hlídky a rozhoduje.
- B) Nebudu věc nijak řešit, ale informuji o tom nadřízeného.
- C) Vyrozumím správce komunikace sám.
- D) Vyrozumím správce komunikace sám a o věci informuji nadřízeného.

Analytická tabulka dotazníku - část navozující konkrétní situace

Skupny		Skupina č. 1						Skupina č. 2					
Forma odpovědi						Oznámí (B+D)	Převezme odpovědnost (C+D)					Oznámí (B+D)	Převezme odpovědnost (C+D)
Otázka		A	B	C	D	E	F	A	B	C	D	E	F
5	Počet	23	13	56	11	24	67	17	11	48	10	21	58
	%	22	13	54	11	23	65	20	13	56	12	24	67
6	Počet	54	19	26	4	23	30	28	11	40	7	18	47
	%	52	18	25	4	22	29	33	13	47	8	21	55
7	Počet	10	19	51	23	42	74	12	18	41	15	33	56
	%	10	18	50	22	41	72	14	21	48	17	38	65
Celek 5,6,7	Počet	87	51	133	38	89	171	57	40	129	32	72	161
	%	28	17	43	12	29	55	22	16	50	12	28	62
8	Počet	5	13	65	20	33	85	10	8	43	25	33	68
	%	5	13	63	19	32	83	12	9	50	29	38	79
9	Počet	3	3	58	39	42	97	7	4	40	35	39	75
	%	3	3	56	38	41	94	8	5	47	41	45	87
10	Počet	0	1	28	74	102	75	3	7	37	39	46	76
	%	0	1	27	72	99	73	4	8	43	45	53	88
Celek 8,9,10	Počet	8	17	151	133	150	284	20	19	120	99	118	219
	%	3	5	49	43	48	92	8	7	47	38	46	85
11	Počet	11	1	85	6	7	91	11	4	62	9	13	71
	%	11	1	83	6	7	88	13	5	72	10	15	83
12	Počet	9	2	79	13	15	92	9	10	60	7	17	67
	%	9	2	77	13	15	89	10	12	70	8	20	78
13	Počet	1	1	92	9	10	101	5	4	69	8	12	77
	%	1	1	89	9	10	98	6	5	80	9	14	90
Celek 11,12,13	Počet	21	4	256	28	32	284	25	18	191	24	42	215
	%	7	1	83	9	10	92	10	7	74	9	16	83
14	Počet	5	0	86	12	12	98	7	5	67	7	12	74
	%	5	0	83	12	12	95	8	6	78	8	14	86
15	Počet	10	3	78	12	15	90	7	5	64	10	15	74
	%	10	3	76	12	15	87	8	6	74	12	17	86
16	Počet	6	2	65	30	32	95	8	5	59	14	19	73
	%	6	2	63	29	13	92	9	6	69	16	22	85
Celek 14,15,16	Počet	21	5	229	54	59	283	22	15	190	31	46	221
	%	7	2	74	17	19	92	9	6	74	12	18	86
Vše	Počet	137	77	769	253	330	1022	124	92	630	186	278	816
	%	11	6	62	21	27	83	12	9	61	18	27	79
Mírný násl.	Počet	44	27	292	49	76	341	45	28	220	51	79	271
	%	11	7	70	12	18	83	13	8	64	15	23	79
Střední násl.	Počet	76	27	241	68	95	309	51	30	204	59	89	263
	%	18	7	58	17	23	75	15	9	59	17	26	76
Závaž. násled	Počet	17	23	236	136	186	345	28	34	206	76	110	282
	%	4	6	57	33	45	84	8	10	60	22	32	82